

**ODJEL ZA PSIHOLOGIJU
SVEUČILIŠTE U ZADRU**

**DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY
UNIVERSITY OF ZADAR**

MEĐUNARODNI ZNANSTVENO - STRUČNI SKUP

**XXI. DANI PSIHOLOGIJE
U ZADRU**

21st PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

**24. - 26. svibnja 2018. / May 24th - 26th 2018
ZADAR/ CROATIA**

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
Department of Psychology, University of Zadar

XXI. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU **21ST PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR**

Sažetci priopćenja / Paper summaries

Uredništvo / Editorial Board

Matilda Nikolić, Andrea Tokić, Vera Čubela Adorić, Arta Dodaj, Ljiljana Gregov,
Lozena Ivanov, Ivana Macuka, Marina Nekić, Ivana Tucak Junaković, Pavle Valerjev i
Marina Vidaković

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Znanstvene knjižnice u Zadru pod
brojem 151008047

ISBN 978-953-331-196-8 (PDF)

ISBN 978-953-331-198-2 (USB)

XXI. Dane psihologije u Zadru organizirao je Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

21st Psychology Days in Zadar was organized by Department of Psychology, University of Zadar under auspices of the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia.

NAPOMENA

Osim tehničkog prilagođavanja sažetaka, urednici nisu intervenirali u tekst. Samo u nekoliko iznimnih slučajeva izvršene su manje korekcije, koje nisu izmijenile smisao teksta.

NOTE

Apart from some technical interventions, the editors have not altered the texts. In a few exceptions only, some corrections have been made, which have not affected the meaning of the text.

SADRŽAJ / CONTENTS

<i>Pozvana predavanja / Invited Lectures.....</i>	<i>6</i>
<i>Simpoziji / Symposia.....</i>	<i>12</i>
<i>Usmena priopćenja / Oral Papers.....</i>	<i>29</i>
<i>Poster sekcija / Poster Session.....</i>	<i>106</i>
<i>Radionice / Workshops.....</i>	<i>153</i>

Pozvana predavanja / Invited Lectures

Učitelj sam i osjećam: Uloga emocija učitelja u suvremenom obrazovanju

Irena Burić..... 7

Huston, (do) we have a problem(?): Uloga medija u razvoju djece i adolescenata

Gordana Kuterovac Jagodić..... 8

Big Data in Social Sciences and Psychology: Problems and Prospects

Bojan Musil..... 9

Overqualification: when formal training is not enough. A review of its antecedents, consequences and its dynamics

José Ramos..... 10

Irena Burić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Iako su emocije prepoznate kao sržni i neizbježni dio poučavanja i profesionalnog života učitelja, sustavna istraživanja emocionalnih procesa kod učitelja sve do nedavno su bila relativno zanemarena u suvremenoj psihologiji obrazovanja. Novija istraživanja u području pokazuju da su emocije koje učitelji doživljavaju u vezi svoga posla, te strategije koje koriste kako bi ih regulirali, važne u određenju njihove subjektivne dobrobiti, radne motivacije, odnosa s učenicima i same kvalitete poučavanja. Štoviše, emocije i emocionalna regulacija učitelja utječu i na same učenike, odnosno na njihovo učenje, motivaciju i postignuće. Budući da je dosadašnje znanje o emocionalnim iskustvima učitelja te njihovim antecedentima i učincima na niz važnih ishoda još uvijek relativno skromno i fragmentirano, u ovom predavanju bit će iznesene najnovije znanstvene spoznaje o: 1) izvorima i pojavnosti emocija učitelja, 2) njihovim individualnim i kontekstualnim odrednicama, 3) strategijama reguliranja, 4) učincima emocija i emocionalne regulacije na učitelje i njihovu radnu motivaciju, stavove i profesionalnu dobrobit; i 5) učincima emocija i emocionalne regulacije na kvalitetu poučavanja i ishode kod učenika. Na kraju predavanja, bit će ponuđene smjernice za buduća istraživanja u području kao i praktične implikacije za unaprjeđenje profesionalne dobrobiti učitelja.

Ključne riječi/keywords: učitelji, emocije, emocionalna regulacija

Gordana Kuterovac Jagodić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Od prve pojave sredstava masovnih komunikacija mediji su se smatrali utjecajnim čimbenicima razvoja djece i mladih. Međutim, njihov se utjecaj, sve do pojave istraživanja edukacijskih učinaka medija, uglavnom smatrao negativnim. Pojavom novih medija masovne komunikacije utemeljenih na širenju Interneta, mobilnih telefona, društvenih mreža i konvergencije različitih medija, konstruirano je novo digitalno doba i novi digitalno-tehnološki sustav u kojeg su djeca i adolescenti uronjeni cijeloga dana i unutar kojeg se odvija njihov rast i razvoj. Implikacije korištenja medija po osobe u razvoju i njihov kognitivni, emocionalni, socijalni i tjelesni razvoj, na njihovo ponašanje i zdravlje, predmetom su istraživanja različitih znanstvenih disciplina, ali i zabrinutosti roditelja, nastavnika, škole i svih koji se bave dječjom dobrobiti. Ovo područje obilježeno je trajnom debatom o štetnim posljedicama nasuprot prednosti uporabe medija među djecom i mladima. Nasuprot tehnološkom determinizmu, koji pretpostavlja da tehnologija porobljuje, narušava procese razvoja i diktira društvene promjene koje ugrožavaju ostale važne sustave razvoja poput obitelji, škole ili društva u cjelini, u ovom će se izlaganju pokušati prikazati uravnoteženiji pogled koji prepoznaje da medijska kultura obilježava suvremeni život i ima potencijal za različite složene utjecaje od kojih se većina ne može dihotomizirati i označiti kao isključivo dobra ili loša. U uvodnom dijelu bit će iznesen povijesni prikaz istraživanja i metoda u ovom području, a zatim će se za nekoliko najčešćih zabrinutosti roditelja i javnosti prikazati trenutni korpus znanstvenih spoznaja iz inozemnih istraživanja te prikazati podaci dobiveni u nekim istraživanjima u Hrvatskoj. Tako će biti prikazane spoznaje o povezanosti korištenja medija sa školskim uspjehom, slikom tijela, nasiljem među vršnjacima, psihološkom dobrobiti i socijalnim razvojem adolescenata i učincima uporabe medija u poučavanju. Također, prikazat će se i neke navike, motivi i razlozi korištenja društvenih mreža i ostalih socijalnih medija među djecom i mladima.

Ključne riječi / Keywords: djeca, adolescenti, učinci medija, psihološka dobrobit, razvoj

Bojan Musil[✉]

Faculty of Arts, University of Maribor, Slovenia

Among recent popular phrases that originated in the context of IT and have become virally immersed in everyday life is “big data”. In recent years, especially with the work of Kosinski and his colleagues, it has gained considerable attention in psychology and related (behavioral) disciplines, and following the Brexit and the US presidential election campaigns in 2016, has spread beyond the sphere of strict science. In the presentation we question whether big data research represents a distinctively new endeavor in the empirical sciences. From a methodological and analytical perspective, the three Vs of big data, volume, velocity and variety – represent challenges that foster new (interdisciplinary) strategies to handle them properly, but from the more traditional psychological perspective, a fourth V – veracity, addressing the importance of data truthfulness and the consequent question of data validity – raises additional questions. However, from the perspective of psychology and the social sciences, even more important are ethical considerations. How should researchers deal with private information in the phase of collecting, processing and disseminating the data? Is the anonymity of research subjects preserved? Are participants informed about such research, and do they have a right to opt out of research? This leads us to the major ethical concerns of big data processing: questions of privacy, anonymity and autonomy.

Ključne riječi / Keywords: big data, psychology, social sciences, big data research, ethical consideration, privacy

[✉] bojan.musil@um.si

OVERQUALIFICATION: WHEN FORMAL TRAINING IS NOT ENOUGH. A REVIEW OF ITS ANTECEDENTS, CONSEQUENCES AND ITS DYNAMICS

José Ramos[✉]

University of Valencia, Spain

Over-qualification is a common form of underemployment in recent times, reaching in some countries one third of work force. Defined as an excess of possessed qualification (education, work experience or skills) by workers regarding the level of qualifications required by the current job, there is a relevant person-job mismatch. Different concepts (over-education, skills mismatch) and measures (perceived, composite, modal) of over-qualification are considered. Relevant theoretical frameworks for explaining the existence of over-qualification are described, as well as the motives of both, workers and employees, have to engage in over-qualified employment relationships. Institutional and individual antecedents of over-qualification are summarized. Relationships between over-qualification and different work outcomes like job satisfaction, organizational commitment, propensity to leave, job performance, wage and salary and health variables are considered too, relying on different theories about consequences of over-qualification (deprivation theory, person-job fit). Finally, the dynamics of over-qualification along time is analyzed, considering if it is a temporary phenomenon that is overpassed as workers gain job experience (step-stone) or if most overqualified workers remain trapped in deprived jobs during long periods. Implications for labor market and educational institutions, as well as for career orientation agents, employers and individuals are considered.

Ključne riječi / Keywords: over-qualification, over-education, skills' mismatch, labor market, job outcomes

[✉] Jose.Ramos@uv.es

Simpoziji / Symposia

IV. simpozij: Reproduktivno mentalno zdravlje.....	13
STEM školsko područje i STEM zanimanja: izazov za suvremena istraživanja.....	20

Simpozij / Symposium

IV. simpozij: Reproduktivno mentalno zdravlje

Uloga pripremljenosti i reakcije značajne druge osobe za emocionalnu reakciju djevojaka na menarhu <i>Zrinka Mužinić Bikić, Sandra Nakić Radoš i Đurđica Jurjević.....</i>	15
Stavovi o menstruaciji kao prediktori zadovoljstva tijelom kod djevojaka <i>Ines Roso Perić, Sandra Nakić Radoš i Roberta Jelić.....</i>	16
Prediktori zadovoljstva intimnim odnosima kod parova s problemom neplodnosti: ispitivanje dijadnih odnosa <i>Sandra Nakić Radoš, Hrvojka Soljačić Vraneš, Jozo Tomić i Krunoslav Kuna.....</i>	17
Seksualno zadovoljstvo i neki aspekti dobrobiti u starijoj dobi <i>Marina Nekić i Ivana Tucak Junaković.....</i>	18
I za moju mamu “palčić gore”: mentalno zdravlje majki prijevremeno rođene djece <i>Marina Vidaković, Jelena Ombla i Mislav Sudić.....</i>	19

IV. SIMPOZIJ REPRODUKTIVNO MENTALNO ZDRAVLJE

14

Voditeljica / Convenor: **Sandra Nakić Radoš**✉

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Zadovoljstvo mi je najaviti četvrti u nizu simpozij na temu reproduktivnog mentalnog zdravlja. U ovogodišnjem simpoziju izlaganja pokrivaju područja od pubertalnog razvoja i doživljaja menstruacije, intimnih odnosa kod parova koji imaju probleme neplodnosti te osoba starije životne dobi do roditeljskog stresa roditelja prijevremeno rođene djece.

Prvo izlaganje bavi se ispitivanjem uloge pripremljenosti za menstruaciju te reakcije značajne druge osobe za emocionalnu reakciju same djevojke nakon što dobije prvu menstruaciju (Mužinić Bikić i sur.). Drugo izlaganje se također bavi pitanjem menstruacije gdje se proučava koju ulogu imaju stavovi o menstruaciji za zadovoljstvo slikom o tijelu kod predmenarhalnih i postmenarhalnih djevojaka (Roso Perić i sur.). Iduća dva izlaganja bave se intimnim odnosima. Izlaganje Nakić Radoš i sur. usmjereno je na dijadne odnose u zadovoljstvu intimnim odnosima kod parova koji imaju problem neplodnosti, dok je izlaganje Nekić i Tucak Junaković usmjereno na povezanost intimnih odnosa i dobrobiti kod starijih osoba. Posljednje izlaganje usmjereno je na pozitivne i negativne pokazatelje mentalnog zdravlja majki prijevremeno rođene djece te zaštitnu ulogu socijalne podrške (Vidaković i sur.).

Nadamo se da će ovaj simpozij pridonijeti podizanju svijesti o važnosti reproduktivnog mentalnog zdravlja te da će implikacije prezentiranih istraživanja pridonijeti osmišljavanju budućih istraživanja u ovom području koje je u Hrvatskoj još nedovoljno razvijeno. Također, praktične smjernice koje proizlaze iz ovih istraživanja mogu biti snažna teorijska osnova za razvoj različitih psihoedukacija i preventivnih programa koji se mogu primijeniti u različitim područjima psihološkog djelovanja.

Ključne riječi / Keywords: reproduktivno mentalno zdravlje, psihosocijalna ginekologija i porodništvo

ULOGA PRIPREMLJENOSTI I REAKCIJE ZNAČAJNE DRUGE OSOBE ZA EMOCIONALNU REAKCIJU DJEVOJAKA NA MENARHU

15

Zrinka Mužinić Bikić

Osnovna škola Srinjine, Hrvatska

Sandra Nakić Radoš✉

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Đurđica Jurjević

Osnovna škola Starigrad, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je kod postmenarhalnih djevojaka (1) ispitati od koga dobiju informacije o menstruaciji, kome se prvo povjere kad dobiju menarhu te percepciju reakcije te značajne druge osobe, (2) ispitati znanje i pripremljenost djevojaka za menstruaciju (3) te ispitati koliko znanje, pripremljenost i reakcija značajne druge osobe pridonose objašnjenju emocionalnih reakcija djevojaka na menarhu. Postmenarhalne djevojke (N=246) iz osnovnih i srednjih škola, prosječne dobi 15.1 godina ispunile su: Upitnik očekivanih/doživljenih emocionalnih reakcija na menarhu (Emo-M; Nakić Radoš, Mužinić Bikić i Roso Perić, 2017), Upitnik znanja o menstruaciji (Rodriguez White, 2013), Skala pripremljenosti za menarhu (Rodriguez White, 2013), listu za označavanje reakcija osobe kojoj se djevojka povjerila u vezi menarhe, te niz pitanja konstruiranih za potrebe ovog istraživanja. Deskriptivne analize su pokazale da djevojke prije menarhe informacije o menstruaciji dobiju većinom od majke (97,2%), a od drugih značajnih osoba redom navode prijateljice, nastavnika/nastavnicu, roditelje i druge. Većina djevojaka se povjeri da je dobila menarhu već isti dan (92,7%) i to najčešće majci (83,7%). Faktorska analiza rezultata liste za označavanje reakcija osobe kojoj se djevojke prvo povjere pokazala je da se reakcija sastoji od dva aspekta: informacijske podrške i emocionalne reakcije. Djevojke su izvijestile o većoj dobivenoj informacijskoj podršci nego pozitivnoj emocionalnoj reakciji. Većina djevojaka procjenjuje da su bile pripremljene za menarhu te da znaju osnovne činjenice o menstruaciji. Zanimljivo je da su regresijske analize pokazale da ni znanje ni informacijska podrška značajne druge osobe nisu značajni prediktori ni ugodnih ni neugodnih emocija djevojke na menarhu. Međutim, bolja pripremljenost i pozitivnija emocionalna reakcija druge osobe značajni su prediktori ugodnih emocija na menarhu kod djevojaka, dok je slabija pripremljenost značajan prediktor neugodnih emocija na menarhu. Zaključno, za većinu djevojaka majke su i izvor informacija o menstruaciji i osoba kojoj se prvo povjere kad dobiju menstruaciju. S obzirom da se dio djevojaka osjeća nespremno za menarhu, psihoedukaciju treba usmjeriti ne samo na djevojke, već i na majke kako bi znale pravovremeno pripremiti svoje kćerke i primjereno reagirati na ovu veliku promjenu u životu mladih djevojaka.

Ključne riječi / Keywords: menstruacija, menarha, pripremljenost, izvor informacija, pubertet

✉ snrados@unicath.hr

STAVOVI O MENSTRUACIJI KAO PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA TIJELOM KOD DJEVOJAKA

Ines Roso Perić

Zdravstvena škola, Šoltanska 15, Split, Hrvatska

Sandra Nakić Radoš✉

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Roberta Jelić

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Osijek, Hrvatska

Prethodna istraživanja su pokazala da su djevojke s negativnim iskustvom menarhe i negativnim stavovima o menstruaciji manje zadovoljne tijelom i pokazuju veći tjelesni sram. Cilj ovog istraživanja bio je (1) ispitati postoje li razlike u zadovoljstvu tijelom s obzirom na menarhalni status djevojaka te (2) ispitati ulogu stavova o menstruaciji i pubertalnog razvoja u predikciji zadovoljstva tijelom kod predmenarhalnih i postmenarhalnih djevojaka.

Djevojke iz osnovnih i srednjih škola koje još nisu dobile menarhu (N=99, prosječne dobi 12,0 godina) i koje su već dobile menarhu (N=229, prosječna dob 15,2 godine) ispunile su *Skalu zadovoljstva dijelovima tijela* (BASS; Winstead i Cash, 1984), adaptirani *Upitnik menstrualnih stavova za adolescentice* (AMAQ; Marván, Galvanovskis i Vacio, 2001; Marván i Molina, 2002) koji mjere pozitivne, negativne i tajnovite stavove, *Skalu pubertalnog razvoja* (PDS; Petersen, Crockett, Richards i Boxer, 1988) te dodatna pitanja o dobi, visini i masi na temelju čega je izračunat indeks tjelesne mase (ITM).

Rezultati jednosmjerne analize kovarijance su pokazali da, uz kontroliranje dobi kao značajne kovarijate, djevojke koje su dobile menarhu imaju viši ITM te su manje zadovoljne tijelom nego djevojke koje još nisu dobile menarhu. Hijerarhijska regresijska analiza je pokazala da, nakon što se u prvom koraku kontrolira dob, pubertalni razvoj i ITM, menstrualni stavovi objašnjavaju značajan dio dodatne varijance zadovoljstva tijelom i u uzorku predmenarhalnih djevojaka (16,5% objašnjenje varijance) i postmenarhalnih djevojaka (13,6% objašnjene varijance). Značajni prediktori zadovoljstva tijelom su dob i pozitivni stavovi pri čemu mlađa dob i pozitivniji stavovi predviđaju veće zadovoljstvo tijelom.

Zaključno se može istaknuti važnost stavova o menstruaciji za doživljaj slike vlastitog tijela, posebno kod starijih djevojaka koje su manje zadovoljne tijelom. Djevojkama, bez obzira na njihov menarhalni status, treba ponuditi psiho-edukacije koje će se usmjeriti na usvajanje pozitivnih stavova o menstruaciji, kao i razvijanja pozitivnije slike o sebi i vlastitom tijelu.

Ključne riječi / Keywords: zadovoljstvo izgledom tijela, menstruacija, menarha, stavovi, pubertet

PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA INTIMNIM ODNOSIMA KOD PAROVA S PROBLEMOM NEPLODNOSTI: ISPITIVANJE DIJADNIH ODNOSA

17

Sandra Nakić Radoš[✉]

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Hrvojka Soljačić Vraneš, Jozo Tomić i Krunoslav Kuna

Klinika za ženske bolesti i porodništvo, KBC Sestre milosrdnice, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je (1) ispitati razlikuje li se razina stresa povezana s neplodnosti i zadovoljstvo intimnim odnosima s obzirom na uzrok neplodnosti i tip tretmana kod žena i muškaraca te (2) ispitati koji specifični čimbenici stresa pridonose zadovoljstvu intimnim odnosima i objašnjava li partnerovo/partneričino zadovoljstvo intimnim odnosima dodatni dio varijance.

U istraživanju je sudjelovalo 94 para žena i muškaraca s problemom neplodnosti koji su ispunili Inventar problema plodnosti koji mjeri opći stres te pet dimenzija: socijalna zabrinutost, seksualna zabrinutost, teškoće odnosa, odbacivanje životnog stila bez djeteta i potreba za roditeljstvom; Novu skalu seksualnog zadovoljstva koja mjeri usmjerenost na sebe i usmjerenost na partnera/partnericu te upitnik općih podataka i podataka o neplodnosti, poput trajanja neplodnosti, vrste uzroka (ženski čimbenici, muški čimbenici, oboje, nepoznat uzrok) te tip tretmana.

Rezultati jednosmjernih analiza varijance pokazali su da se razina stresa ne razlikuje s obzirom na tip tretmana ni kod žena ni kod muškaraca. Međutim, razina stresa se razlikuje s obzirom na uzrok neplodnosti, ali samo kod muškaraca. Točnije, razina općeg stresa, seksualne zabrinutosti i teškoća odnosa viša je kod onih muškaraca koji su izvijestili da su „muški čimbenici“ uzrok neplodnosti nego kod onih muškaraca koji su izvijestili da su „ženski čimbenici“ uzrok. Hijerarhijske regresijske analize su pokazale slične rezultate kod žena i muškaraca u predikciji zadovoljstva intimnim odnosima. Nakon kontroliranja učestalosti intimnih odnosa koji objašnjavaju značajan dio varijance (oko 35%), specifični aspekti stresa povezani s neplodnosti značajno objašnjavaju dodatni dio varijance (oko 30%) pri čemu su seksualna zabrinutost i teškoće odnosa značajni negativni prediktori zadovoljstva intimnim odnosima. U trećem koraku, varijable partnerovog/partneričinog zadovoljstva značajno objašnjavaju dodatni dio varijance (od 3% kod muškaraca do 11% kod žena), pri čemu je usmjerenost partnera/partnerice na sebe značajan pozitivan prediktor vlastitog zadovoljstva intimnim odnosima.

Zaključno, stresu povezanom s neplodnosti posebno su izloženi muškarci kod kojih su muški čimbenici uzrok neplodnosti. I kod žena i kod muškaraca intimnim odnosima većim dijelom pridonose aspekti neplodnosti koji se tiču partnerskih odnosa, dok partnerovo/partneričino zadovoljstvo tek manjim dijelom pridonosi osobnom zadovoljstvu intimnim odnosima.

Ključne riječi / Keywords: neplodnost, intimni odnosi, seksualno zadovoljstvo, stres

[✉] snrados@unicath.hr

SEKSUALNO ZADOVOLJSTVO I NEKI ASPEKTI DOBROBITI U STARIJOJ DOBI

18

Marina Nekić[✉] i Ivana Tucak Junaković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Seksualnost u starijoj dobi često je obojana predrasudama da starije osobe nisu seksualno aktivne ili da ne bi trebale biti, te da domena seksualnosti nije važna za njihovu dobrobit. Međutim, istraživanja jasno pokazuju da je seksualnost važan aspekt života svakog pojedinca tijekom životnog vijeka i da je isto tako značajna odrednica uspješnog starenja. Naime, starenje samo po sebi ne umanjuje u većoj mjeri seksualni interes niti sposobnost za seksualno zadovoljstvo. Stoga je cilj ovog istraživanja bio utvrditi povezanost seksualnog zadovoljstva i različitih aspekata dobrobiti starijih osoba. Na uzorku od 112 osoba (53 muškarca i 59 žena) prosječne dobi od 68 godina primijenjeni su mjerni instrumenti kojima su zahvaćeni konstrukti seksualnog zadovoljstva i uspješnog starenja. Nadalje, s po jednom tvrdnjom zahvaćeni su konstrukti: zadovoljstvo životom, smisao života, žaljenja zbog pogrešnih akcija i propuštenih prilika, zdravlje, procjena subjektivne dobi, te seksualna aktivnost.

Rezultati pokazuju da su seksualno aktivni stariji oni koji su dobno mlađi ili sebe procjenjuju mlađima u odnosu na svoje vršnjake, te oni koji smatraju da su boljeg zdravlja. Isto tako, seksualno aktivni pojedinci u starijoj dobi procjenjuju i više seksualnog i životnog zadovoljstva, te procjenjuju da uspješnije stare. Razlika nije utvrđena za procjenu smisla života niti za procjenu žaljenja za počinjenim i propuštenim između skupina seksualno aktivnih i seksualno neaktivnih starijih osoba. Također je utvrđeno da je seksualno zadovoljstvo značajno pozitivno povezano s uspješnim starenjem, procjenom subjektivne dobi, smislom života i zadovoljstvom životom, te dobrim zdravljem, dok nije značajno povezano s procjenama žaljenja. Kada se parcijalizirao utjecaj dobi i zdravlja, značajna povezanost je ostala samo za odnos seksualnog zadovoljstva s uspješnim starenjem i subjektivnom dobi.

Možemo zaključiti da je uloga seksualnog zadovoljstva u procesu starenja iako važna još uvijek nedovoljno istražena, te da bi buduća istraživanja trebala uzeti u obzir detaljnije procjene seksualne aktivnosti i stavova starijih prema seksualnoj aktivnosti.

Ključne riječi / Keywords: seksualno zadovoljstvo, dobrobit, starije osobe,

[✉] marinanekic@hotmail.com

I ZA MOJU MAMU “PALČIĆ GORE”: MENTALNO ZDRAVLJE MAJKI PRIJEVREMENO ROĐENE DJECE

19

Marina Vidaković[✉], Jelena Ombla i Mislav Sudić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Normalna i uredna trudnoća je svaka ona trudnoća koja se završi porodom između 37. i 42. tjedna trudnoće. Porod koji započne prije 37. tjedna smatra se prijevremenim porodom. U Hrvatskoj se godišnje prijevremeno rodi oko 2500 djece te je svijest javnosti o problemima i posljedicama s kojima se nedonoščad i njihovi roditelji susreću izuzetno niska. Prijevremeni porod vodeći je uzrok smrti novorođenčadi te drugi po redu, odmah poslije upale pluća, uzrok smrti djece do pete godine starosti. Prijevremeno rođena djeca (tzv. Palčići) osobito su osjetljiva u razdoblju neposredno nakon rođenja i u ranom razvoju, zbog čega se njihovi roditelji nalaze pred brojnim izazovima. Svaki roditelj očekuje rođenje terminskog i zdravog djeteta, a kada se dogodi da se dijete rodi prijevremeno roditelji na to uglavnom nisu pripravnici.

Stoga je glavni cilj provedenog istraživanja bio utvrditi razinu stresa, anksioznosti i depresivnosti kod roditelja prijevremeno rođene djece kao i relacije mjera mentalnog zdravlja s mjerama socijalne podrške i zadovoljstvom životom. U istraživanju su sudjelovale majke jednog djeteta koje je rođeno prijevremeno (N=164), prosječne dobi od 33 godine. Prosječna dob Palčića bila je 3 godine i rođeni su 2 mjeseca prije termina, te su na jedinici intenzivnog liječenja neonatologije bili u prosjeku 44 dana. Primijenjena je Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa, Skala zadovoljstva životom, Upitnik postraumatskog rasta te Skala socijalne podrške. U skladu s pretpostavkama utvrđeno je da majke Palčića iskazuju značajno viši stupanj depresivnosti, anksioznosti i stresa od onog prosječnog za populaciju zdravih odraslih ljudi te u odnosu na majke terminske djece. U skladu s pretpostavkom o zaštitnoj ulozi socijalne podrške od negativnih utjecaja stresa utvrđene su značajne negativne relacije emocionalne podrške prijatelja i obitelji s mjerama anksioznosti, depresivnosti i stresa. Sukladno tome, majke Palčića koje primaju više emocionalne potpore od strane prijatelja i obitelji zadovoljnije su životom te pokazuju više pozitivnih promjena u osobnoj snazi, socijalnim odnosima i životnoj filozofiji.

Ključne riječi / Keywords: prijevremeni porod, socijalna podrška, mentalno zdravlje

[✉] mjurkin@unizd.hr

Simpozij / Symposium
**STEM školsko područje i STEM zanimanja: izazov za suvremena
istraživanja**

STEM intervencijski programi u obrazovanju: kvantitativno i kvalitativno vrednovanje učinaka dvogodišnjeg STEM programa u hrvatskim osnovnim školama	
<i>Toni Babarović, Mirta Blažev, Ivan Dević i Josip Burušić.....</i>	23
Paradoks spolnih razlika u STEM području: empirijski uvidi stečeni u hrvatskom obveznom obrazovanju	
<i>Leila Selimbegović, Mirta Blažev, Mia Karabegović i Josip Burušić.....</i>	24
Obitelj kao odrednica školskog postignuća i profesionalnih interesa učenika u STEM području	
<i>Marija Šakić Velić, Mara Šimunović, Ina Reić Ercegovac i Josip Burušić.....</i>	25
Kada bi mogli, koju bi ocjenu učenici dali svojim nastavnicima matematike?	
<i>Dubravka Glasnović Gracin, Josip Burušić, Mara Šimunović i Ivan Dević.....</i>	26
Odnos školskih i izvanškolskih aktivnosti u području STEM-a: novi pristupi i novi izazovi	
<i>Josip Burušić, Marija Šakić Velić, Dubravka Glasnović Gracin i Ina Reić Ercegovac.....</i>	27

Voditelj / Convenor: **Josip Burušić**[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Znanstveni centar izvrsnosti za školsku efektivnost i školski menadžment, Hrvatska

U globaliziranom, brzo mijenjajućem svijetu, pitanje školskog postignuća kao i pitanje aspiracija mladih prema pojedinim zanimanjima od izuzetnog su značaja. To se posebno odnosi na zanimanja u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), tehnološki sofisticiranim i inovativnim zanimanjima važnim za društveni razvoj. Akronim STEM formulirala je američka Nacionalna zaklada za znanost, kako bi njime ukazala na opći trend smanjenja interesiranja učenika za obrazovna područja i zanimanja vezana uz prirodoslovlje, tehnologiju, inženjerstvo, matematiku i srodna područja te potaknula promicanje ovih zanimanja. U hrvatskoj znanstvenoj nomenklaturi i istraživačkoj tradiciji, akronim STEM obuhvaćao bi područja prirodnih i tehničkih znanosti te neke interdisciplinarne aspekte, a odnosi se na obrazovanje i osposobljavanje u prirodoslovlju, matematici, tehnologiji i inženjerstvu. Od devedesetih na ovamo naklonost mladih upravo za takva zanimanja stalno opada, što je za sobom povuklo i pojačano zanimanje istraživača, nositelji politika, nacionalnih i europskih institucija.

U Hrvatskoj se u zadnjih nekoliko godina počelo sve više govoriti o STEM-u, te je područje STEM-a počelo zauzimati sve važnije mjesto u brojnim dokumentima nacionalne, obrazovne, znanstvene istraživačke politike. Predloženi simpozij stoga predstavlja odličan znanstveni prostor da se znanstvenoj, stručnoj i široj javnosti predstave spoznaje do kojih se došlo u području istraživanja STEM-a u hrvatskom obrazovanju. Simpozij se u znanstvenom dijelu oslanja na bogate istraživačke podatke koji će biti predstavljeni, a koji su prikupljeni ili se još prikupljaju kroz nekoliko istraživačkih projekata. To su projekti „*Kada mladi prestaju vjerovati da je inženjersko zanimanje odličan izbor za njih? Sagledavanje STEM problema u Republici Hrvatskoj*“, projekt „*Upoznavanje učenika sa STEM zanimanjima kroz upoznavanje STEM stručnjaka i predstavljanje njihovih poslova i profesionalnih iskustava u stvarnom radnom okruženju*“, zatim projekt „*Interes mladih grada Daruvara za STEM zanimanja*“ te na kraju longitudinalni, eksperimentalni i sveobuhvatni projekt „*Profesionalne aspiracije prema STEM zanimanjima tijekom osnovne škole: longitudinalno istraživanje odnosa postignuća, vjerovanja o vlastitim kompetencijama i interesa za zanimanja (JOBSTEM)*“ koji još traje. Uz ove projekte, jedan manji dio rezultata bit će izložen vezano uz projekt sagledavanja mogućnosti konceptualnog i operacionalnog određenja fenomena darovitosti u STEM području, projekt „*Budi STEMpatičan!*“.

Unutar Simpozija predloženo je 5 tema, kongresnih izlaganja, kroz koja će se u većoj mjeri tematizirati pitanja koja se odnose na kvalitetu nastave u STEM području sagledanu iz učeničke perspektive, načine i mogućnosti izvedbe STEM

[✉] Josip.Burusic@pilar.hr

eksperimentalnih i intervencijskih programa u obrazovnom sustavu te načina i pristupa vrednovanja učinka obrazovnih, pa tako i STEM programa. Tu je i vrlo važna, aktualna i zanimljiva tema odnosa formalnih i neformalnih načina poučavanja učenika, budući da je STEM školsko područje u kojem sve manji značaj imaju formalni i tradicionalni pristupi poučavanju. Četvrta je tema vezana uz roditeljske odrednice interesa za STEM školsko područje i STEM zanimanja, kao jedno od istraživačkih zanimljivih područja, koja u posljednje vrijeme ukazuju na nemogućnost uspjeha brojnih STEM inicijativa i obrazovnih pokušaja bez aktivnog sudjelovanja roditelja. Na kraju, razmotrit ćemo i jednu temu koja zaokuplja sve veći broj istraživača, a koja se vrti oko paradoksa da su djevojčice uspješnije u školskom sustavu pa tako i u STEM školskom području, ali da unatoč i usprkos tome, pokazuju i dalje smanjen interes za STEM zanimanja.

Izlagači unutar ovog simpozija dolaze s nekoliko različitih ustanova i povezani su s nekoliko sveučilišta odnosno istraživačkih instituta. U ovom predloženom simpoziju dolaze istraživači iz Francuske sa sveučilišta u Poitiersu, iz Mađarske sa Centralnog europskog sveučilišta, zatim sa Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, te istraživači vezani uz Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu i hrvatski Znanstveni centar izvrsnosti za školsku efektivnost i školski menadžment.

Toni Babarović[✉], Mirta Blažev, Ivan Dević i Josip Burušić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Brojni STEM intervencijski programi organizirani su i implementirani u obrazovnim sustavima širom svijeta kako bi se povećala motivacija učenika za STEM područje. Nekoliko preglednih studija ističe kako su učinci većine takvih intervencija skromni, čemu uzrok može ležati u manjkavim postupcima evaluacije učinaka. Jedan od mogućih uzroka nemogućnosti detekcije učinkovitosti STEM intervencijskih programa može biti u oslanjanju primarno na kvantitativne istraživačke metode, što onemogućava dublje razumijevanje zašto određeni program nije ili jest uspješan.

Stoga je cilj ove studije prikazati dosadašnje spoznaje o STEM intervencijskim programima, te doprinijeti znanstvenoj valorizaciji intervencijskih STEM programa primjenom kvalitativne i kvantitativne metodologije. Time je moguće unaprijediti obrazovne procese te stvoriti primjer dobre istraživačke prakse u procjeni budućih intervencija.

Ova studija bavi se validacijom učinkovitosti dvogodišnjeg intervencijskog STEM programa u osnovnim školama kombinirajući kvantitativni pristup u kojem je korištena tehnika uparivanja prema sklonosti (eng. *propensity score matching*) i kvalitativni pristup primjenom rasprave s učenicima putem fokusnih grupa. U kvantitativnom dijelu studije cilj je bio utvrditi učinkovitost STEM intervencije na povećanje pozitivnih stavova prema stručnjacima zaposlenim u STEM području i povećanje interesa prema STEM zanimanjima. U kvalitativnom smo dijelu željeli dobiti dublji uvid u doživljaj učenika o provedenoj intervenciji i povećati razumijevanje elemenata intervencije koji dovode do željenih ishoda.

Kvantitativni dio proveden je primjenom upitnika na učenicima od četvrtog do sedmog razreda u osam eksperimentalnih ($N = 601$) i kontrolnih ($N = 883$) škola tijekom 2016. i 2017. godine. U kvalitativnom dijelu provedeno je osam 45-minutnih fokus grupa s ukupno 58 učenika (2-3 učenika iz svakog razreda po fokus grupi). Intervencija je pokazala mali, ali značajan učinak na povećanje pozitivnih stavova prema stručnjacima zaposlenim u STEM zanimanjima na svim dobnim skupinama te na povećanje interesa prema STEM karijerama, ali samo kod najmlađih učenika. Nisu pronađeni moderacijski učinci spola ili prethodnog STEM školskog uspjeha na učinkovitost intervencije.

Rezultati daju uvid u način na koji učenici konstruiraju svoje razumijevanje STEM područja i u pozadinske razloge uspješnih STEM intervencija.

Ključne riječi / Keywords: STEM, intervencijski programi, obrazovanje, osnovna škola

[✉] toni.babarovic@pilar.hr

PARADOKS SPOLNIH RAZLIKA U STEM PODRUČJU: EMPIRIJSKI UVIDI STEČENI U HRVATSKOM OBVEZONOM OBRAZOVANJU

24

Leila Selimbegović

University of Poitiers, Francuska

Mirta Blažev✉

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Mia Karabegović

Central European University, Budimpešta, Mađarska

Josip Burušić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Premda djevojčice imaju jednako a, sve je više empirijskih naznaka, i bolje školsko postignuće u STEM školskim predmetima, one dosljedno iskazuju niže interese, manje pozitivne stavove i niže aspiracije prema STEM-u te se u manjoj mjeri odlučuju za karijere u STEM području. Stanoviti je to paradoks koji zaokuplja sve više istraživača, te je razmatranje kontekstualnih spolnih odrednica interesa za STEM zanimanja jedan od istraživačkih ciljeva i u JOBSTEM istraživačkom projektu.

Dosadašnji nalazi ukazuju kako učenici osnovnih škola imaju određena spolno stereotipna vjerovanja - vjeruju da su STEM školski predmeti prikladniji za dječake nego za djevojčice, pri čemu dječaci snažnije vjeruju u to. STEM interesi i spolno stereotipna vjerovanja su pozitivno povezana kod dječaka, a negativno kod djevojčica, tj. dječaci s visokim STEM interesom i relativno nezainteresirane djevojčice su sklonije vjerovati da je STEM više za dječake. Uz to, dobiveno je da dječaci općenito imaju veće očekivanje uspjeha u STEM-u nego djevojčice. Specifično, oni dječaci koji imaju visoku identifikaciju s vlastitim spolom (+1SD) i izraženija spolno stereotipna vjerovanja (+1SD) imaju i veće očekivanje uspjeha u STEM zanimanjima. Dobiveno je i to da STEM školsko postignuće ne mora biti stereotipno dosljedno (visoko za dječake i nisko za djevojčice) da bi predviđalo STEM spolne stereotipe te pomalo neočekivan nalaz: učenici koji su najuspješniji u STEM području imaju izraženija spolno stereotipna vjerovanja, neovisno o spolu.

Ključne riječi / Keywords: STEM, spolni stereotipi, profesionalni interesi, školsko postignuće

✉blazevm@yahoo.com

OBITELJ KAO ODREDNICA ŠKOLSKOG POSTIGNUĆA I PROFESIONALNIH INTERESA UČENIKA U STEM PODRUČJU

25

Marija Šakić Velić i Mara Šimunović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Ina Reić Ercegovac

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Josip Burušić[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Obitelj predstavlja važan kontekst za razvoj interesa za STEM školsko područje, kao što su prilično odlučujući obiteljski utjecaji u pogledu razvoja interesa za STEM zanimanja. Kako bi naglasili važnost obiteljskih posredujući utjecaja, u ovom području moguće je sve češće naići na pojam „roditeljski STEM kapital“, izraz koji je skovala britanska skupina istraživača okupljena oko uglednog ASPIRES istraživačkog projekta.

Cilj ovoga rada je prikazati osnovne spoznaje o obilježjima obitelji kao odrednicama školskog postignuća, profesionalnih aspiracija i interesa učenika u STEM području te rezultate istraživanja u kojima je razmatrana uloga socioekonomskog statusa obitelji, roditeljskih uvjerenja i ponašanja u učeničkim postignućima i interesima u STEM području.

U radu će se prikazati rezultati i spoznaje dobiveni u JOBSTEM istraživačkom projektu u kojem je sudjelovalo oko 1920 učenika, te su u isto vrijeme ispitani i njihovi roditelji, što je važno obilježje ovog projekta. Prikupljeni su podaci o brojnim obiteljskim konstruktima i procesima, kao što su prikupljeni podaci o brojnim obilježjima obiteljskih ponašanja, kao i ponašanja roditelja.

Rezultati istraživanja pokazuju da učenici u hrvatskom obrazovanju odrastaju u obiteljskom kontekstu u kojem se visoko vrednuje važnost postignuća u STEM području i korisnost STEM sadržaja te u kojem roditelji imaju visoka obrazovna očekivanja za svoju djecu. Roditeljska uvjerenja i obrazovna očekivanja od djece pritom pridonose oblikovanju učeničkih vrijednosti, postignuća i interesa u STEM području. Pojedine aktivnosti kojima se učenici bave izvan škole i u obitelji, poput aktivnosti temeljenih na korištenju suvremenih tehnologija, također su povezane sa STEM školskim postignućem. U ovim odnosima postoje određene razlike među djevojčicama i dječacima te među učenicima iz obitelji različitog socioekonomskog statusa.

Dosadašnji nalazi i spoznaje stečeni u ovom projektu, važni su za bolje razumijevanje obiteljskih utjecaja u učeničkom procesu odabira zanimanja u STEM području, a imaju implikacije i za edukaciju nastavnika i uspješnu suradnju roditelja i škola u hrvatskom obrazovnom sustavu.

Ključne riječi / Keywords: obiteljski utjecaji, STEM interesi, postignuće u STEM području, roditeljska vjerovanja i ponašanja

[✉]Josip.Burusic@pilar.hr

KADA BI MOGLI, KOJU BI OCJENU UČENICI DALI SVOJIM NASTAVNICIMA MATEMATIKE?

26

Dubravka Glasnović Gracin

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Josip Burušić[✉], Mara Šimunović i Ivan Dević

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Poučavanje STEM predmeta u današnjem obrazovanju sve više slijedi principe nastave usmjerene na učenika, a u kojoj je sva manje zastupljen ex-cathedra pristup. Osnovne značajke ovakvog poučavanja STEM predmeta jesu podražavajuća visoka autonomija i samostalnost učenika u rješavanju problema iz STEM područja, stvaranje sadržaja, zadataka i aktivnosti prilagođenih pojedinačnim potrebama učenika, interaktivna nastava, usmjerena na razvoj kompetencija integriranja sadržaja iz različitih područja. Suvremeni trendovi u STEM području naglašavaju poučavanje u kojem učenici sami izrađuju makete, modele, mini robote, rakete, strujne krugove i sl. te pritom uče nove sadržaje često metodom uvida te pokušaja i pogrešaka. Za izvedbu ovakve nastave potrebne su moderne STEM učionice opremljene brojnom opremom, u kojoj učenici imaju 3D printere, roboti koji se mogu programirati, različite senzore za mjerenje, elektroničke setove (npr. LittleBits).

Neki dosadašnjih istraživački pokušaji u STEM području rezultirali su spoznajama koje govore kako je nizak interes učenika za STEM zanimanja, kako je vrlo loša i nepovoljna obrazovna struktura roditelja u Hrvatskoj, kao prijetnja ostvarenju mnogih ciljeva u STEM području, kako je uloga socioekonomskog statusa učenika u aspiracijama prema STEM zanimanjima značajna, te kako postoji u pojedinim dijelovima obrazovnog sustava izrazito niska participacija u izvanškolskim STEM aktivnostima. Dodatno, dosadašnja razmatranja su pokazala, kako je matematika kao predmet među najomraženijim predmetima među učenicima.

Polazeći od jasnih teorijski izvedenih očekivanja kako postoji supstancijalna veza između interesa, stavova i motivacije učenika u STEM području i uspješnosti u STEM području, u ovom smo radu nastojali razmotriti kakva su mišljenja i stavovi o nastavi koju dobivaju vezano uz postojeće STEM školske predmete. Izložiti ćemo spoznaje o tome kako učenici ocjenjuju trud i zalaganje svojih nastavnika u predmetima koji spadaju u STEM školsko područje. Nakon toga ćemo razmotriti povezanost ocjenjivanja vlastitih nastavnika s vlastitom uspješnošću u STEM školskim predmetima izmjerenom objektivnim testovima znanja. Na kraju izložiti ćemo spoznaje o odnosu ocjena nastavnika, ocjena učenika i interesa učenika za STEM zanimanja.

Ključne riječi / Keywords: STEM nastava, učenički interes za STEM područje, učeničke procjene učitelja, STEM postignuće

[✉]Josip.Burusic@pilar.hr

ODNOS ŠKOLSKIH I IZVANŠKOLSKIH AKTIVNOSTI U PODRUČJU STEM-A: NOVI PRISTUPI I NOVI IZAZOVI

27

Josip Burušić[✉] i Marija Šakić Velić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Dubravka Glasnović Gracin

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Ina Reić Ercegovac

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

U području STEM-a odnos između formalnog i neformalnog učenja, kao i odnos među različitim oblicima učenja, postoje sve zanimljiviji i istraživački izazovniji. Brojni neformalni školski konteksti kao što su muzeji, znanstveni centri i kampovi, biološki vrtovi, tehnološki parkovi i postrojenja, općenito prostori koji sadrže i mogu ponuditi informacije i uvide vezane uz znanost, tehnologiju i inženjerstvo, počinju biti važno i nezaobilazno mjesto učenja. Njima je moguće pridružiti i brojne dostupne izvore posredovane Internetom, socijalnim mrežama ili na slične digitalne tehnološke načine. Dosadašnja istraživanja sugeriraju kako oni koji su dobri u (tradicionalnom) školskom STEM području, ne moraju biti nužni i učenici koji pokazuju izraženiji interes za STEM izvanškolske aktivnosti, i obratno. Motivacija za STEM školskom uspješnošću također ne mora biti ista ona motivacija koja će voditi većoj uključenosti u STEM izvanškolske aktivnosti.

U ovom izlaganju izložit ćemo rezultate dobivene višegodišnjim praćenjem gotovo dvije tisuće osnovnoškolaca koji su u inicijalnom mjerenju pohađali četvrte, pete i šeste razrede, a sada su u završnom razredu, odnosno u sedmom i osmom razredu. Istraživački konstrukti koji se odnose na izvanškolske aktivnosti operacionalizirani su višestruko kroz adaptaciju istraživačkog pristupa u ROSE projektu (eng. *Relevance of Science Education*), dok je STEM školsko ponašanje operacionalizirano preko STEM školskih ocjena, STEM školskih postignuća mjerenih testovnim rezultatima i pokazateljima interesa prema STEM-u.

Većina ishoda provedenih analiza koja će biti predstavljane, ukazuju kako je odnos između školskih i izvanškolskih aktivnosti u STEM području u hrvatskim osnovnim školama skroman i neodređen, te se javljanju značajni moderatorski utjecaji kao što su spol učenika uz moguću ulogu SES-a roditelja.

Ključne riječi / Keywords: STEM, formalno i neformalno obrazovanje, JOBSTEM projekt

[✉]Josip.Burusic@pilar.hr

Usmena priopćenja / Oral papers

Sažetci radova su poredani po abecednom slijedu prezimena (prvog) autora

The paper summaries are sequenced according to the alphabetical order of the (first) author's surname

Povezanost roditeljskog i vršnjačkog odbijanja sa simptomima tjelesnog dizmorfnog poremećaja: uloga osjetljivosti na odbijanje zbog izgleda <i>Maja Anđelinović i Gordana Keresteš.....</i>	36
Doprinos cyberhondrije i zdravstvene anksioznosti dosjećanju zdravstvenih informacija ovisno o vjerodostojnosti izvora informacija <i>Branka Bagarić, Marina Martinčević i Andrea Vranić.....</i>	37
Što život čini dobrim? <i>Tea Balint, Antonella Marinović i Zrinka Podbevšek.....</i>	38
(I)racionalni glasači: ispitivanje utjecaja poplava na izbornu ponašanje u Hrvatskoj <i>Kosta Bovan, Benjamin Banai i Irena Pavela Banai.....</i>	39
Stres kod pirotehničara: uloga obiteljske podrške i konflikta rad-obitelj, te faktori vezani uz traženje profesionalne psihološke pomoći <i>Marija Brajković, Dora Popović i Petra Žukina.....</i>	40
Odrednice roditeljske uključenosti u školski život djece <i>Andreja Bubić, Bruno Barać i Antonela Tošić.....</i>	41
Traditionality and religiosity in the spatial conceptualization of time <i>Carmen Callizo, Andrea Flumini, Sobh Chahboun, Sofia Amaoui, Kagan Porsuk, Kai Chai, Marc Ouellet, Slavica Tutnjević, Alexander Kranjec, Tilbe Göksun, Daniel Casasanto, Joe Lavallee, and Julio Santiago.....</i>	42
Odnos sklada interesa pojedinca i studijskih okolina s angažiranosti na studiju i ponašanjima povezanim s izvršavanjem studentskih obaveza <i>Iva Černja, Zvonimir Galić i Iva Šverko.....</i>	43
Accuracy of experts' personality judgments in the selection interview <i>Sofija Čerović, Marko Živanović, Goran Opačić i Jovana Bjekić.....</i>	44
Does noninvasive brain stimulation over parietal lobe affect spatial memory performance? <i>Marija V. Čolić, Uroš Konstantinović, Jovana Bjekić i Saša R. Filipović.....</i>	45
Distalne i proksimalne odrednice ljubomore na seksualnu i emocionalnu nevjeru <i>Marina Dominiković.....</i>	46

Neurodinamički model interakcije između prepoznavanja objekta i percepcije boje <i>Dražen Domijan i Mateja Marić</i>	47
Utjecaj emocija vezanih za (ne)sigurnost na konformizam <i>Saša Drače i Emir Efendic</i>	48
Stavovi studenata o osobinama kreativnih i samoaktualiziranih sveučilišnih profesora <i>Snježana Dubovicki i Vesnica Mlinarević</i>	49
Made you look: the influence of a perceptual cue in the automatic processing of other people's perspective <i>Marin Dujmović i Pavle Valerjev</i>	50
Psihološki čimbenici ranjivosti za pojavu izbjegavajućeg ponašanja kod osoba s učestalim glavoboljama <i>Francesca Dumančić i Dragutin Ivanec</i>	51
Disracionalnost i niža samokontrola, a ne inteligencija, predviđaju praznovjerno mišljenje <i>Nikola Erceg, Zvonimir Galić i Andreja Bubić</i>	52
Psihosocijalna klima i stres službenika kaznenih tijela <i>Renata Glavak Tkalić, Ines Sučić, Anja Wertag i Matea Korda</i>	53
Psihološke promjene u hrvatskoj policiji – Mindfulness (usredotočena svjesnost) trening <i>Ivana Glavina Jelaš, Jurica Pačelat, Kruno Mahnet, Branka Bagarić, Dragana Markanović i Marinela Baboselac – Marić</i>	54
Moralno odlučivanje i mračna trijada kod političara <i>Ljiljana Gregov, Ana Proroković, Jana Korunić i Andrea Tokić</i>	55
Izvori stresa i sagorijevanje kod odgojiteljica dječjih vrtića Dubrovnik <i>Severina Hađija</i>	56
Uloga socijalno-emocionalne kompetencije u ranoj akademskoj prilagodbi djece <i>Ivana Hanzec i Gordana Kuterovac Jagodić</i>	57
Ogledalce, ogledalce moje, reci na „selfiju“ najljepši tko je! Odnos ponašanja na instagramu i globalnog i specifičnog samopoštovanja <i>Sara Ivanović, Vojana Obradović i Bojana Bodroža</i>	58
Odgovorna organizacijska ponašanja klijenata: uloga interpersonalne pravednosti i povjerenja <i>Ana Jakopec, Zoran Sušanj i Ana Đorić</i>	59
Istraživanje povezanosti osobina ličnosti učiteljica razredne nastave sa stavovima prema anksioznim učenicima <i>Kata Juras, Lucija Paić, Sila Viktorija Bjelić i Paola Laginja</i>	60

Odnos između osobina ličnosti bračnih partnera i njihovih stavova prema osobama homoseksualne orijentacije te osobama prekomjerne tjelesne težine <i>Barbara Kalebić Maglica</i>	61
Određnice stava prema pravu na roditeljstvo lezbijki i gejeva: efekt tradicionalnog stava prema rodnim ulogama <i>Željka Kamenov, Aleksandra Huić i Margareta Jelić</i>	62
Koje riječi (mislimo da) smo naučili najranije? <i>Gordana Keresteš, Mirjana Tonković i Anita Peti-Stantić</i>	63
Promatrači u situacijama vršnjačkog nasilja: što određuje pomaganje žrtvi? <i>Svjetlana Kolić-Vehovec, Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić i Barbara Rončević Zubković</i>	64
Čitateljske navike hrvatskih građana <i>Marina Kotrla Topić</i>	65
Utjecaj atribucija na spremnost za pomagačko ponašanje studenata: moderatorski efekti karakteristika situacije i kooperativne ili kompetitivne orijentacije sudionika <i>Matea Kramarić i Željka Kamenov</i>	66
Socijalna podrška i anksioznost kod adolescenata <i>Nera Kravić Prelić, Nedim Prelić i Nermin Mulaosmanović</i>	67
Pomaže li likovno izražavanje u poboljšanju raspoloženja? <i>Josip Kresović i Matilda Nikolić</i>	68
Spolne razlike u tjelesnom samopoimanju, seksualnosti i zadovoljstvu partnerskim odnosom u različitim fazama tranzicije u roditeljstvo <i>Stasa Kukulj i Gordana Keresteš</i>	69
Provjera Fisherinog modela temperamenta na hrvatskom uzorku <i>Ana Lucić i Nataša Šimić</i>	70
Zadovoljstvo životom starijih osoba u domovima za starije i u vlastitom domu <i>Damir Lučanin, Jasminka Despot Lučanin, Adrijana Košćec Bjelajac, Eva Anđela Delale i Marina Štambuk</i>	71
Razlike u definicijama sreće roditelja djece s teškoćama u razvoju i roditelja djece urednog razvoja <i>Lana Lučić, Tihana Brkljačić, Renata Franc, Renata Glavak Tkalić, Ljiljana Kaliterna Lipovčan i Zvezdana Prizmić Larsen</i>	72
Implicitno roditeljstvo: usredotočena svjesnost kao prediktor svjesnog roditeljstva i meta-roditeljskih vještina <i>Maja Ljubetić, Ina Reić Ercegovac i Sonja Vedrana Runjić</i>	73

Emocije prema poslu i radna angažiranost – je li svejedno kako se od posla oporavljamo u slobodno vrijeme? <i>Jelena Majcen, Iva Černja i Maša Tonković Grabovac.....</i>	74
Osobne i okolinske determinante posttraumatskog rasta kod branitelja domovinskog rata <i>Anamarija Malada.....</i>	75
Validacija upitničke mjere poniznosti i zašto je uopće želimo <i>Jasmina Mehulić i Margareta Jelić.....</i>	76
National and European identity in Vojvodina - differences between ethnic majority and minorities <i>Vladimir Mihić, Bojana Bodroža i Dragana Jelić, Margareta Jelić i Željka Kamenov</i>	77
Dimenzije konativnog sklopa u miješanom uzorku <i>Aleksandar Momirović.....</i>	78
Lice s tjeralice - stvaranje dojmova na temelju izgleda osoba <i>Vanja Oparnica, Ines Sučić, Tiffany Matej Hrkalović, Dora Trgovec, Marta Šojat, Anja Wertag i Jelena Žipovski.....</i>	79
Dobne i spolne razlike u motivaciji i strategijama učenja matematike u periodu tranzicije iz osnovne u srednju školu <i>Rosanda Pahljina-Reinić, Barbara Rončević Zubković i Svjetlana Kolić-Vehovec.....</i>	80
Provjera psihometrijskih karakteristika ASI-3 upitnika na uzorku psihijatrijskih bolesnika <i>Ana Pavelić Tremac.....</i>	81
Kako međugrupni kontakt ostvaruje svoj utjecaj? Uloga vršnjačkih, obiteljskih i školskih normi o kontaktu u odnosu izravnog i proširenog kontakta te međugrupnih ishoda <i>Lana Pehar, Dinka Čorkalo Biruški, Margareta Jelić, Tea Pavin Ivanec, Jasmina Tomašić Humer i Blaž Rebernjak.....</i>	82
Percipirana zapošljivost studenata psihologije: efekti napredovanja u studiju i tranzicije u svijet rada <i>Dragica Pejazić, Sanja Daić, Maša Tonković Grabovac i Iva Šverko.....</i>	83
Kako hrvači objašnjavaju svoje uspjehe i neuspjehe na natjecanjima? <i>Rebeka Prosoli, Renata Barić, Nikola Starčević i Mario Baić.....</i>	84
Uloga motivacijskih čimbenika u predviđanju akademskog nepoštenja srednjoškolaca <i>Vanja Putarek, Nina Pavlin-Bernardić i Luka Tunjić.....</i>	85
Srednjoškolci <i>online</i>: nadzor roditelja, sigurnost korištenja i ovisnost o internetu <i>Miroslav Rajter, Iva Černja i Lucija Vejmelka.....</i>	86
Samopoznavanje i zadovoljstvo obitelji kao prediktori rizičnih ponašanja u adolescenciji <i>Ina Reić Ercegovac, Morana Koludrović i Maja Ljubetić.....</i>	87

Ličnost i odjevni stil – tragovi i stereotipi <i>Maja Ribar i Denis Bratko</i>	88
Život pred malim ekranom od vrtičke dobi <i>Mia Roje, Gordana Buljan Flander, Ana Marija Španić, Tea Brezinščak i Ana Raguž</i>	89
Relationship between organizational culture and job satisfaction among telecommunication employees in the Republic of Macedonia <i>Elisaveta Sardzoska, Zorica Marković and Kalina Sotiroska Ivanoska</i>	90
“Žena drži tri kantuna kuće, a žena pomorca četiri”: kvalitativna analiza perspektive životnih partnerica pomoraca <i>Ana Slišković i Ariana Juranko</i>	91
Izvori sreće u svakodnevnom životu – hranimo li se srećom? <i>Ines Sučić, Tihana Brkljačić, Ljiljana Kaliterna Lipovčan, Andreja Brajša-Žganec, Maja Tadić Vujčić i Ivan Balabanić</i>	92
Libertarijanci i moralno rasuđivanje <i>Mislav Sudić i Vanja Didović</i>	93
Da li je zaista (svaka) nesretna obitelj – nesretna na svoj način? <i>Snežana Svetozarević</i>	94
Sklonost doživljavanju estetskih iskustava i ličnost <i>Josipa Šimac i Ana Butković</i>	95
Evaluacija modela izgradnje karijere kroz prilagodbu <i>Iva Šverko i Toni Babarović</i>	96
Povećanje tolerancije boli uz pomoć pozitivne povratne informacije <i>Matej Tomazin i Dragutin Ivanec</i>	97
Kako biramo partnere? Uloga traženja uzbuđenja i ličnosti u razumijevanju socioseksualnosti <i>Dora Trgovec, Josipa Šimac i Klara Janečić</i>	98
Odnos otvorenosti prema iskustvu i uspješnog starenja: provjera medijacijske uloge životnih žaljenja <i>Ivana Tucak Junaković, Neala Ambrosi-Randić i Marina Nekić</i>	99
Socijalni identiteti manjine i većine u višetničkim zajednicama <i>Ena Uzelac, Margareta Jelić, Dinka Čorkalo Biruški, Tea Pavin Ivanec, Jasmina Tomašić Humer, Lana Pehar i Blaž Rebernjak</i>	100
The impact of length and solvability of anagrams on performance and metacognitive judgments <i>Pavle Valerjev i Marin Dujmović</i>	101

Karakteristična rizična ponašanja i znanja srednjoškolaca kao korisnika informacijskih sustava <i>Tena Velki</i>	102
Predstavljanje programa rane prevencije poremećaja hranjenja “Baš je dobro biti ja” <i>Ivana Vrbat</i>	103
Problemi u ponašanju: uloga roditeljskog odgojnog stila i nekih izvršnih funkcija djece rane školske dobi <i>Sandra Vučković, Silvija Ručević, Tijana Borovac i Dino Krupić</i>	104

POVEZANOST RODITELJSKOG I VRŠNJAČKOG ODBIJANJA SA SIMPTOMIMA TJELESNOG DIZMORFNOG POREMEĆAJA: ULOGA OSJETLJIVOSTI NA ODBIJANJE ZBOG IZGLEDA

Maja Andelinović✉

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Gordana Keresteš

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Osjetljivost na odbijanje zbog izgleda definira se kao dispozicijski sustav procesiranja odbijanja kojeg karakteriziraju anksiozne brige i očekivanja da će osoba biti odbijena na temelju fizičke privlačnosti. Dosadašnja istraživanja su pokazala da veća percepcija uvjetnog, na izgledu temeljenog vršnjačkog prihvaćanja povećava osjetljivost na odbijanje zbog izgleda, ali isto nije pronađeno i za roditeljsko uvjetno prihvaćanje. Osim toga, utvrđeno je da je osjetljivost na odbijanje zbog izgleda pozitivno povezana sa simptomima tjelesnog dizmorfnog poremećaja.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi je li osjetljivost na odbijanje zbog izgleda medijator povezanosti vršnjačkog i roditeljskog uvjetnog prihvaćanja (odnosno odbijanja) i simptoma tjelesnog dizmorfnog poremećaja. U istraživanju je sudjelovalo 417 studenata (314 studentica) prosječne dobi 20.7 godina. Sudionici su ispunili upitnike demografskih podataka, depresivnosti, simptoma tjelesnog dizmorfnog poremećaja, osjetljivosti na odbijanje zbog izgleda te majčinog, očevog i vršnjačkog uvjetnog prihvaćanja temeljenog na izgledu. Kako bi se ispitao izravni i neizravni (preko osjetljivosti na odbijanje zbog izgleda) učinak uvjetnog prihvaćanja temeljenog na izgledu na simptome tjelesnog dizmorfnog poremećaja, provedene su tri medijacijske analize u PROCESS macrou za SPSS. Rezultati su pokazali kako je osjetljivost na odbijanje potpuni medijator između majčinog i vršnjačkog uvjetnog prihvaćanja temeljenog na izgledu te simptoma tjelesnog dizmorfnog poremećaja kod studenata. Nije pronađen direktni učinak očevog uvjetnog prihvaćanja temeljenog na izgledu na simptome tjelesnog dizmorfnog poremećaja, kao ni indirektni učinak preko osjetljivosti na odbijanje.

Rezultati pokazuju da je osjetljivost na odbijanje zbog izgleda važan čimbenik u objašnjavanju povezanosti majčinog i vršnjačkog prihvaćanja temeljenog na izgledu i simptoma tjelesnog dizmorfnog poremećaja.

Ključne riječi / Keywords: roditeljsko prihvaćanje temeljeno na izgledu, vršnjačko prihvaćanje temeljeno na izgledu, osjetljivost na odbijanje zbog izgleda, simptomi tjelesnog dizmorfnog poremećaja

✉ maja.andelinovic@unicath.hr

Branka Bagarić

Hrvatsko udruženje za bihevioralno-kognitivne terapije, Zagreb, Hrvatska

Marina Martinčević[✉] i Andrea Vranić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Više od 60% osoba pretražuje informacije o svom zdravlju na Internetu. Brojna istraživanja upozoravaju na moguće opasnosti takve upotrebe Interneta, poput cyberhondrije koja se definira kao ekscesivno pretraživanje simptoma i bolesti na Internetu uz posljedični porast anksioznosti. Čini se kako su ovoj pojavi posebno sklone osobe s povišenom zdravstvenom anksioznošću kod kojih dolazi do većeg porasta anksioznosti nakon pretraživanja, ali samo ako su informacije pružene od vjerodostojnog izvora. Prema bihevioralno-kognitivnom modelu, pretraživanje o zdravlju jedan je oblik pokušaja smanjenja anksioznosti, no može rezultirati i njezinim porastom. Naime, osoba može doći do novih zastrašujućih informacija koje do sada nije uzela u razmatranje. Naknadno dosjećanje tih informacija moglo bi postati izvor anksioznosti i dodatnog pretraživanja. Prepoznavanje i dosjećanje riječi vezanih uz zdravlje općenito je bolje i točnije u odnosu na nezdravstvene riječi. K tome, ovaj efekt, nazvan efekt zdravstvenih riječi, izraženiji je upravo kod osoba s višom zdravstvenom anksioznošću. No, niti jedno istraživanje nije ispitivalo pamćenje kod cyberhondrije.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati doprinos zdravstvene anksioznosti i cyberhondrije dosjećanju zdravstvenih informacija ovisno o vjerodostojnosti izvora informacija. U istraživanju su sudjelovali studenti različitih studijskih programa kod kojih su izmjerene zdravstvena anksioznost i cyberhondrija. Svi sudionici su čitali istu priču o izmišljenoj bolesti, no manipulirano je stupnjem vjerodostojnosti izvora danih informacija (vjerodostojan, nevjerodostojan i nepoznat izvor). Pamćenje je operacionalizirano kroz točnost, brojnost i prirodu upamćenih informacija.

Rezultati su pokazali kako nevjerodostojan i nepoznat izvor informacija dovodi do pojačane uznemirenosti te slabijeg upamćivanja neprijetećih informacija. Rezultati su interpretirani u okviru bihevioralno-kognitivnog modela.

Ključne riječi: cyberhondrija, zdravstvena anksioznost, efekt zdravstvenih riječi, pamćenje

✉ mmartincevic@ffzg.hr

Tea Balint, Antonella Marinović i Zrinka Podbevšek✉

Hrvatsko katoličko sveučilište, Hrvatska

Poimanje života kao dobrog može se razlikovati od osobe do osobe s obzirom da različite stvari koje ljude čine sretnima i zadovoljnima.

Cilj ovog istraživanja bio je identificirati teme u definiranju dobrog života. S tim ciljem provedeni su polustrukturirani intervjui sa šest studentica treće godine preddiplomskog studija psihologije Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu. S obzirom da cilj kvalitativnog intervjua nije generalizacija podataka na populaciju, već stjecanje dubinskog uvida, primjereno ga je provoditi na brojčano malim uzorcima, pri čemu je važno biti svjestan posebnosti tog uzorka. U ovome istraživanju, potrebno je imati na umu da odgovori koje su sudionice davale djelomično odražavaju njihov odabir profesije, znanja stečena na studiju te opći životni svjetonazor.

Sudionice su podijeljene u dvije trijade, unutar kojih su se izmjenjivale u ulogama intervjua, sudionika i opažača. Pitanja u intervjuu bila su podijeljena u šest cjelina, koje su se odnosile na obitelj, društvene veze i prijateljstva, zdravlje, profesionalni razvoj, materijalni status te slobodne aktivnosti i hobije.

Na prikupljenim podatcima provedena je tematska analiza te je identificirano pet tema: Jedina osoba koju možemo promijeniti jesmo mi sami, Bez obzira koliko si dobar uvijek možeš postati bolji, Vrijednosti iznad svih drugih vrijednosti, Kvaliteta, a ne kvantiteta, Sve što radiš radi pažljivo i misli na kraj. Uočeno je kako su obitelj i prijatelji kao izvori najveće sreće, ljubavi, uzajamnog povjerenja i pomaganja, te održavanje bliskih odnosa, vrijednosti koje su doživljavane najvažnijima. Analizom odgovora pokazalo se da su ključni i osobni razvoj, savjesnost na poslu, način provođenja slobodnog vremena te briga za vlastito zdravlje.

Možemo zaključiti kako su sudionice pretežno usuglašene u pogledu pravih vrijednosti života. Provedbom intervjua dobili smo bogate i detaljne podatke o individualnim iskustvima i perspektivama sudionica, što i jest cilj kvalitativnih metoda. Također, teme uključene u intervjuu su bile od velike važnosti sudionicama, što je olakšalo prikupljanje adekvatnih podataka. Istraživanjem smo potaknuli sudionice da promišljaju o svom životu i prepoznaju bitne sastavnice koje pridonose njegovoj kvaliteti, da osvijeste važnost rada na sebi te angažmana u aktivnostima koje doprinose općem dobru.

Ključne riječi / Keywords: kvaliteta života, vrijednosti, samopoimanje

✉ zpodbevsek@unicath.hr

Kosta Bovan[✉]

Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Benjamin Banai

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Irena Pavela Banai

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Prema pristupu retrospektivnog glasača, građani prije izbora racionalno procjenjuju uspješnost vladajućih političara. Ukoliko procijene da su političari uspješno obavili svoj posao, nagrađuju ih glasom na izborima; u protivnom, daju glas drugima. Međutim, niz nalaza pokazuje da građani nisu racionalni u svojim procjenama uspješnosti. Pokazano je da su građani skloni kazniti političare za događaje koji su izvan kontrole političkih kandidata, kao što su prirodne katastrofe. Ovakvi nalazi dovode u pitanje racionalnost glasača, a samim time i opravdanost demokratskog režima.

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti jesu li poplave iz 2014. i 2015. godine utjecale na izbornu ponašanje hrvatskih građana, te kakav je bio utjecaj financijskih potpora za poplavljena područja. Analizirane su razlike u podršci vladajućim političarima između predsjedničkih izbora 2009. i 2014. godine (Ivo Josipović) te parlamentarnih izbora 2011. i 2015. godine (SDP koalicija). Prikupljeni su podaci iz službenih izvora – o izbornim rezultatima, o poplavljenim područjima, o financijskoj potpori, te o ostalim socioekonomskim karakteristikama pojedinih područja. Korištenjem metodologije koja je standardna u ovom području, tj. direktne usporedbe nepoplavljenih i poplavljenih područja, utvrđeno je da je u poplavljenim područjima došlo do većeg pada u podršci vladajućima između dva izborna ciklusa. Međutim, koristeći tzv. matched method metodologiju, kojom su poplavljena i nepoplavljena područja statistički izjednačena u karakteristikama važnima za izbornu ponašanje, razlike u podršci nestaju. Osim toga, rezultati pokazuju da financijska potpora nije imala utjecaja na izbornu ponašanje. Rezultati su interpretirani iz perspektive racionalnosti glasača, te važnosti korištenja adekvatne metodologije u istraživanjima političkog ponašanja.

Ključne riječi / Keywords: izbornu ponašanje, racionalnost, metodologija političkog ponašanja, prirodne katastrofe

[✉] kosta.bovan@fpzg.hr

STRES KOD PIROTEHNIČARA: ULOGA OBITELJSKE PODRŠKE I KONFLIKTA RAD-OBITELJ, TE FAKTORI VEZANI UZ TRAŽENJE PROFESIONALNE PSIHOLOŠKE POMOĆI

Marija Brajković, Dora Popović[✉] i Petra Žukina

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati ulogu socijalne podrške obitelji i konflikta rada-obitelj pri suočavanju sa stresom, te faktore u vezi s traženjem profesionalne psihološke pomoći kod pirotehničara.

Konstruiran je online upitnik kojim su prikupljeni podaci 58 pirotehničara u dobi od 21 do 55 godina, zaposlenih u Hrvatskoj vojsci i tvrtkama za razminiranje. U upitniku su korištene skala percipiranog stresa, skala percipirane stigme, skala prepreka pri traženju profesionalne pomoći, subskala obiteljske socijalne podrške, subskala konflikta rad-obitelj, te pitanje o vjerojatnosti traženja profesionalne psihološke podrške, ukoliko osoba procjenjuje da joj je ona potrebna.

Korelacijskom analizom je utvrđeno kako su percipirana stigmatizacija i barijere pri traženju psihološke pomoći ometajući faktori pri traženju profesionalne psihološke pomoći. Dodatno je utvrđena srednja pozitivnu povezanost konflikta rad-obitelj i subjektivnog stresa, dok se povezanost socijalne podrške i subjektivnog stresa, te socijalne podrške i konflikta rad-obitelj, nije pokazala značajnom.

Rezultati upućuju na nužnost smanjenja stigmatizacije traženja profesionalne psihološke pomoći, te stavljaju naglasak na važnost jačanja socijalne podrške obitelji kod pojedinaca kojima je potrebna profesionalna psihološka pomoć.

Ključne riječi / Keywords: pirotehničari, stres, socijalna podrška, psihološka pomoć

[✉] dora.popovic123@gmail.com

Andreja Bubić[✉], Bruno Barać i Antonela Tošić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Roditelji imaju važnu ulogu u svim aspektima dječjeg života, koji dakako uključuje i onaj obrazovni. Prethodna istraživanja pokazuju kako je uključenost roditelja u školski život djece jako važna za dječja školska postignuća i zadovoljstvo školom. U provedenom istraživanju ispitan je utjecaj demografskih karakteristika roditelja učenika osnovnih škola, kao i nekih aspekata njihovih epistemičkih te uvjerenja o vrijednosti obrazovanja i implicitnih teorija o prirodi dječjih sposobnosti za ponašanja usmjerena modeliranju i potkrepljivanju pozitivnih ponašanja kod djece.

Dobiveni rezultati izdvojili su teorije o prirodi sposobnosti djece kao statistički značajne prediktore modeliranja i potkrepljivanja pozitivnih ponašanja kod djece. Pritom su uvjerenja roditelja o tome kako se dječje sposobnosti mogu mijenjati i razvijati bila povezana s višom razinom spomenutih aspekata uključenosti roditelja u školski život djece. Nadalje, pozitivniji stavovi o važnosti obrazovanja te nedvojbene znanja bili su povezani s modeliranjem, dok su majke i osobe višeg obrazovnog statusa bile više uključene u potkrepljivanje pozitivnih ponašanja djece.

Dobiveni rezultati potvrđuju i proširuju prethodne nalaze vezane uz važnost uvjerenja roditelja o karakteristikama znanja i procesa stjecanja znanja u školi za njihova ponašanja i uključenost u školski život djece.

Ključne riječi / Keywords: epistemička uvjerenja, modeliranje, obrazovanje, roditeljska uključenost, stavovi o obrazovanju

TRADITIONALITY AND RELIGIOSITY IN THE SPATIAL CONCEPTUALIZATION OF TIME

Carmen Callizo¹✉, Andrea Flumini¹, Sobh Chahboun², Sofia Amaoui¹, Kagan Porsuk³, Kai Chai⁴, Marc Ouellet¹, Slavica Tutnjević⁵, Alexander Kranjec⁴, Tilbe Göksun³, Daniel Casasanto⁶, Joe Lavallee⁷, and Julio Santiago¹

¹ *Mind, Brain and Behavior Research Center, University of Granada, Spain*

² *Norwegian University of Science and Technology, Norway*

³ *Dept. of Psychology, Koç University, Turkey*

⁴ *Dept. of Psychology, Duquesne University, USA*

⁵ *Dept. of Psychology, University of Banja Luka, Bosnia-Herzegovina*

⁶ *Dept. of Psychology, Cornell University, USA*

⁷ *Department of International Business and Trade, Ming Chuan University, Taiwan*

Time is usually conceptualized as space. The aim of the present work was to investigate how culture and religion influences this temporal spatialization. De la Fuente et al. (2014) proposed that temporal spatialization in the front-back axis depends on the degree of attention paid to the past versus the future (Temporal Focus Hypothesis, TFH). Culture and religion can train attention to time. Then, we predict that people from cultures with traditionalist values and higher religiosity will tend to locate the past in front to a greater degree than people with progress oriented values and lower religiosity.

We investigated the robustness of the TFH across a set of selected cultures and religions. We conducted two studies in which we measured temporal spatialization with the Temporal Diagram Task (De la Fuente et al., 2014) and temporal focus with both the Temporal Values Questionnaire (De la Fuente et al., 2014) and the Religiosity Questionnaire (Cohen et al., 2003). In the first study, we collected samples from Spaniards (N=96), Americans (N=64) and Serbs in Bosnia-Herzegovina (N=94), groups which we expected to vary widely in traditionality and religiosity. In a second study we compared varieties of Christianity with Islam with the aim of finding out whether religion itself (besides the degree of religiosity and traditionality) could also modify people's temporal spatialization. We collected new samples from the previous cultures, which are mainly Christian (Spaniards N=96, Americans N=96 and Serbs N=94), and added two Muslim cultures (Moroccans N=142 and Turks N=96) as well as Muslim (Bosniaks N=99) and Catholic (Croats N=100) cultures from Bosnia-Herzegovina.

We analyzed the data at the individual level with correlations and logistic regressions between the variables as well as at the group level (both cultural and religious) with logistic regressions and both Kruskal-Wallis and Mann-Whitney tests. The results showed that the seven cultural groups were ordered as follows from the most to the least religious and traditionalist: Bosniak, Croat, Serb, Moroccan, American, Turkish, and Spanish. According to our predictions, there were significant differences in temporal spatialization between cultures: more traditionalistic and religious cultures were more likely to place the past in front. In addition, religiosity was a better predictor of time spatialization than traditionality. Finally, this pattern holds equally across Christianity and Islam.

Ključne riječi / Keywords: cross-cultural differences, conceptual metaphor, time, space, Temporal Focus Hypothesis, attention, traditionality, religiosity.

✉ callizoromero@gmail.com

Iva Černja[✉]

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Zvonimir Galić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Profesionalno savjetovanje temelji se na sukladnosti interesa pojedinca i osobina zanimanja. Ova paradigma nazvana je sklad pojedinca i okoline, a operacionalizira se preko kongruentnosti profesionalnih interesa pojedinca i karakteristika radne okoline. Hollandova teorija sugerira da je kongruentna interakcija osoba i okolina povezana sa uspjehom i zadovoljstvom na poslu. Istraživanja ukazuju na pozitivnu korelaciju kongruentnosti i radne uspješnosti zaposlenika, pri čemu je kongruentnost povezana s uspjehom u osnovnim radnim zadacima i uzornim radnim ponašanjem. S obzirom da je motivacija za rad direktna determinanta uspjeha na poslu očekujemo da je kongruentnost povezana i s mjerom radne angažiranosti. Iako se dosadašnja istraživanja kongruentnosti i radnih ishoda primarno odnose na radnu situaciju, važan dio profesionalnog razvoja predstavlja obrazovanje za odabrano zanimanje.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kakav je odnos sukladnosti profesionalnih interesa i odabranog studijskog programa s angažiranosti na studiju i ponašanjima povezanim s izvršavanjem studentskih obaveza. Podaci su prikupljeni u sklopu projekta „Profesionalni razvoj u adolescenciji: razvoj modela tranzicije karijere adolescenata“. U istraživanju je sudjelovao 321 student, čiji je razvoj karijere praćen od zadnjeg razreda srednje škole kada je primijenjen Upitnik profesionalnih interesa (Tracey, 2010). Na kraju prve godine studija kodirani su studijski programi u skladu s RIASEC modelom i prikupljeni su podaci o angažiranosti na studiju i ponašanjima povezanim s izvršavanjem studentskih obaveza. Kao mjeru motivacije korištena je Skalu angažiranosti u studiju (Schaufeli i Bakker, 2003) koja uz ukupan rezultat zahvaća tri komponente: energiju, posvećenost i zadubljenost. Za mjerenje ponašanja primijenjen je Upitnik uspješnosti u izvršavanju osnovnih studentskih obaveza (Williams i Anderson, 1991) i Upitnik nepoželjnog akademskog ponašanja (Tomšić i sur. 2014).

Rezultati istraživanja ukazuju da dvije mjere kongruentnosti, Iachan indeks i C-indeks kongruencije, umjereno koreliraju te da nisu povezane s niti jednom mjerom ponašanja. Ipak mjere kongruentnosti su pokazale značajnu nisku povezanost s radnom angažiranosti i njenim dimenzijama.

Iako teorijske postavke i rezultati ovog istraživanja potvrđuju povezanost kongruentnosti i angažiranosti u studiju, odnos s ponašanjem na studiju nije potvrđen.

Ključne riječi / Keywords: profesionalni interesi, kongruentnost interesa i studijske okoline, angažiranost u studiju, uspjeh u izvršavanju studentskih obaveza, nepoželjno akademsko ponašanje

[✉] icernja@hrstud.hr

Sofija Čerović[✉], Marko Živanović i Goran Opačić
Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Jovana Bjekić
Institute for Medical Research, University of Belgrade, Serbia

It has been widely accepted that personality predicts job performance. Therefore, it is not surprising that personality traits are one of the most often rated constructs in the selection interview. Given the importance that personality judgments have in hiring decisions, it is crucial to determine the degree of their accuracy.

The aim of this research is to examine the accuracy of personality judgments in the selection interview by using self-other agreement as a criterion for accuracy. In the real selection process, 202 candidates (40% female, age $M=27.00$, $SD=5.00$) after completing HEXACO PI-R, were invited to the one-on-one semi-structured selection interview. All interviews were audio recorded. Four independent HR experts listened to the interview with each candidate and rated candidates' personality on the 24 item scale, constructed to measure each facet of six HEXACO dimensions on a 5-point Likert-type scale.

Results show that self-other agreement was highest for Extraversion and Emotionality, followed by Openness, Conscientiousness, and Honesty, while it was non-existent for Agreeableness. The experts most accurately assess Extraversion and Emotionality, while judgments on Agreeableness are not accurate at all. Findings imply that the accuracy of personality judgments in the selection interview is moderate.

Since in this research experts based their judgments only on audio information, it can be expected that in the selection interviews, where interviewers have visual information as well, personality judgments would be more accurate.

Ključne riječi / Keywords: personality judgments, self-other agreement, accuracy, selection interview

[✉] sofija.cerovic@yahoo.com

Marija V. Čolić[✉], Uroš Konstantinović, Jovana Bjekić i Saša R. Filipović
Institute for Medical Research, University of Belgrade, Serbia

Spatial memory relies on efficient encoding, storage and retrieval of spatial information, which enables us to remember paths or locations of objects in everyday life. This type of memory has been shown to decline with age, and it is significantly dependent on hippocampal integrity. Further, parietal cortex has been shown to play an important role in the formation of short-term representations of spatial information. Several studies indicate it is possible to improve spatial memory performance by non-invasive brain stimulation. Last fifteen years, different non-invasive brain stimulation techniques have shown their potential to safely enhance different cognitive functions. Still, studies assessing the efficacy and impact of these techniques yield mixed findings.

The aim of current study was to test the possibility of immediate and long-term spatial memory enhancement, by increasing excitability of posterior cortex. We used transcranial direct current stimulation over posterior parietal cortex in a placebo-controlled cross-over study. Twenty-two healthy right-handed participants (12 female, age 20-28) received anodal or sham 1.5 mA tDCS stimulation over P4 (10-20 EEG system) for 20 minutes in two separate sessions. Immediately after stimulation, participants completed a spatial maze task, which consisted of learning block, 2D recall and 3D recall. In the learning block, three paths were shown sequentially on 7x7 street grids, which resembles a map, and participants were asked to memorize them. After that, participants recalled the paths by moving from the starting point through the map (2D), and by moving through a maze in the computerized 3D environment. Additionally, spatial memory performance was tested 24 h and 7 days after stimulation, to assess potential long-term effects.

We found no significant effects of anodal stimulation on spatial memory performance either on immediate or delayed recall. This was the case with both 2D spatial memory and 3D spatial memory. Our results challenge the idea of spatial memory enhancement by noninvasive brain stimulation of posterior parietal cortex and are in line with some studies that suggest that single brain stimulation session has no effects on cognitive functions.

Ključne riječi / Keywords: spatial memory, parietal cortex, noninvasive brain stimulation, tDCS

✉ marija.colic@imi.bg.ac.rs

Marina Dominiković✉

Zadar, Hrvatska

Rezultati brojnih istraživanja potvrđuju da su muškarci ljubomorniji na seksualnu, a žene na emocionalnu nevjeru. Ove razlike u ljubomori nastale su zbog različitih evolucijskih pritisaka s kojima su se muškarci i žene suočavali tijekom evolucijske povijesti (nesigurnost u očinstvo za muškarce i cijena napuštanja za žene). Stoga se oni mogu nazvati distalnim odrednicama seksualne i emocionalne ljubomore. Nadalje, pojedinčevu sklonost prema seksualnoj ili emocionalnoj ljubomori mogle bi oblikovati i varijable poput samomotrenja i socioseksualnosti. Uz to, postoji velika nekonzistentnost među rezultatima istraživanja o razlikama u ljubomori s obzirom na iskustva vezana uz romantične veze (status veze, iskustvo predane seksualne veze i povijest iskustava s nevjerama).

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlike u seksualnoj i emocionalnoj ljubomori s obzirom na spol, samomotrenje, socioseksualnost i iskustva vezana uz romantične veze te utvrditi prediktivne doprinose tih varijabli u objašnjenju varijance seksualne i emocionalne ljubomore. U istraživanju je sudjelovalo 510 sudionika, odnosno 230 muškaraca i 280 žena u dobi od 19 do 28 godina, a podaci su prikupljeni *online* upitnikom.

Rezultati potvrđuju evolucijsku hipotezu, muškarci su ljubomorniji na seksualnu, a žene na emocionalnu nevjeru. Kad je riječ o razlikama između muškaraca i žena u samomotrenju i socioseksualnosti, muškarci pokazuju višu sposobnost modificiranja samopredstavljanja te izraženije stavove prema kratkoročnoj reproduktivnoj strategiji i permissivnije prijašnje seksualno ponašanje nego žene. Nadalje, nisu utvrđene razlike u seksualnoj i emocionalnoj ljubomori s obzirom na samomotrenje. Vezano uz socioseksualnost i ljubomoru na dvije nevjere, dobiveno je jedino da su pojedinci izraženijih stavova prema dugoročnoj reproduktivnoj strategiji ljubomorniji na emocionalnu nevjeru u odnosu na pojedince niske izraženosti istih stavova. Uz to, nema razlika u ljubomori na dvije vrste nevjere s obzirom na iskustva vezana uz romantične veze.

Konačno, dobiveno je da ženski spol, izraženiji stavovi prema dugoročnoj strategiji i iskustvo predane seksualne veze predviđaju višu emocionalnu ljubomoru, s tim da je spol najjači prediktor.

Ključne riječi / Keywords: ljubomora, seksualna nevjera, emocionalna nevjera, samomotrenje, socioseksualnost

✉ marinadominikovi@gmail.com

Dražan Domijan[✉] i Mateja Marić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Važno pitanje, koje je izazvalo intenzivnu debatu u suvremenoj literaturi, je mogu li znanje i očekivanja direktno utjecati na vidnu percepciju. U okviru percepcije boja, Hansen i sur. (2006) su otkrili da ispitanici podešavaju sivu boju objekta tako da je malo pomaknu u smjeru komplementarne boje od one tipične za objekt. Na primjer, kada je zadatak podesiti sliku banane tako da bude siva, ispitanici odabiru nijansu sive koja u sebi ima malo plave boje. Ovaj utjecaj prepoznavanja objekta na percepciju boje repliciran je više puta i nazvan je boje pamćenja.

Cilj ovog rada je razviti neurodinamički model percepcije i kategorizacije boja koji može objasniti utjecaj prepoznavanja objekta ali pri tome sačuvati i koncept kognitivne inpenetrabilnosti percepcije. Model se zasniva na neuronskoj mreži poznatoj pod nazivom teorija adaptivne rezonance (*Adaptive Resonance Theory - ART*). ART mreža je razvijena s ciljem rješavanja problema stabilnosti učenja i pamćenja. Mreža uspoređuje uzlazne senzorne signale sa silaznim ili kognitivnim signalima odnosno prethodno upamćenim kodovima. Kada su uzlazni i silazni signali usklađeni, mreža ulazi u stanje rezonance koja odgovara svjesnoj percepciji. S druge strane, kada signali nisu usklađeni, dolazi do resetiranja mreže kako bi se uklonili tragovi pogrešnih silaznih signala. U radu je predložena modifikacija ART mreže u kojoj se koriste dva ART modula: za percepciju boje i za percepciju oblika. Pretpostavka novog modela je da ART modul za prepoznavanje brže reagira na podražaje i na taj način osigurava kognitivni utjecaj na percepciju boja.

Računalne simulacije su pokazale da pomak u percipiranoj nijansi sive koja ide u smjeru komplementarne boje objekta nastaje zbog adaptacije u povratnim vezama koje dostavljaju silazne signale. Međutim, važno je napomenuti da je ovaj efekt kratkotrajan jer neusklađenost između silaznih i uzlaznih signala dovodi do resetiranja mreže nakon čega ona pronalazi rezonantno stanje u kojem silazni signali odgovaraju uzlaznim odnosno dovode do točne percepcije.

Dobiveni rezultati upućuju na zaključak da prepoznavanje objekta može ostaviti samo kratkotrajan učinak kojeg mehanizmi ART mreže brzo brišu i sprečavaju njegov trajan utjecaj na percepciju.

Ključne riječi / Keywords: percepcija boje, prepoznavanje objekta, znanje i očekivanje, neuronska mreža

✉ ddomijan@ffri.hr

Saša Drače✉

Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Emir Efendic

Eindhoven University of Technology, Eindhoven, Nizozemska

Jedno od klasičnih objašnjenja konformizma polazi od pretpostavke da sklonost konformiranju proizlazi iz osjećaja nesigurnosti, pri čemu osobe prihvaćaju mišljenje drugih kako bi povećale valjanost vlastitih prosudbi. Cilj istraživanja bio je testirati na koji način emocije mogu utjecati na ovaj fenomen. Prema modelu afektivnih dispozicija (engl. *Affective Tendencies Framework*, ATF), svaka emocija stvara specifičnu dispoziciju za procjenu situacije u skladu sa svojim centralnim kognitivnim dimenzijama. Na primjer, ljutnja, radost i tuga se razlikuju u procjeni na dimenziji sigurnosti (razumijevanje trenutne situacije i predvidljivost budućih događaja); ljutite i radosne osobe generalno procjenjuju da je situacija u kojoj se nalaze jasna, dok tužne osobe imaju znatno niži osjećaj sigurnosti. Uzimajući u obzir ove razlike u kognitivnim dispozicijama, očekivali smo da bi tuga trebala izazvati veću razinu konformizma u odnosu na radost i ljutnju.

Kako bismo testirali ovu hipotezu, studente psihologije ($N=74$, $M_{dob}=21.4$, $SD=5.85$) po slučaju smo rasporedili u tri grupe u kojima im je inducirana ljutnja, tuga ili sreća. Nakon odgovarajućih manipulacija, sudionici su trebali ispuniti ček-listu afektivnih stanja te raditi perceptivni zadatak procjene broja slova u kojem su im ponuđeni i pogrešni odgovori trojice navodnih sudionika u istom istraživanju. Na ovaj način konformizam je bio operacionaliziran kao prosječno odstupanje osobne procjene u odnosu na procjene fiktivnih sudionika. Provjerom manipulacija utvrđeno je da su indukcije odgovarajućih emocija bile efikasne. U skladu s očekivanjima, osobe izložene indukcijama tuge (emocija koju karakterizira niska razina sigurnosti) znatno su se više priklanjale mišljenju drugih u odnosu na osobe u uvjetima ljutnje i sreće (emocije koje karakterizira visoka razina sigurnosti), koje su pokazivale jednaku razinu konformizma.

Dobiveni rezultati sugeriraju da različite emocije moderiraju sklonost konformiranju te da se ovaj utjecaj može objasniti jedinstvenim kognitivnim dispozicijama u procjeni ne(sigurnosti).

Ključne riječi / Keywords: emocije, konformizam, kognitivne procjene, osjećaj nesigurnosti

Snježana Dubovicki[✉] i Vesnica Mlinarević

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Vodeći se humanističkim pristupom u nastavi u radu se naglašava važnost poticanja samoaktualizacije i kreativnosti u sveučilišnome kontekstu. Pored ugodne klime i demokratskoga stila vođenja, neizostavno je bilo istražiti stavove studenata o osobinama kreativnih, a potom i samoaktualiziranih sveučilišnih profesora.

U radu je korišteno longitudinalno istraživanje u kojemu se ista skupina ispitanika (N=57) pratila kroz vremensko razdoblje od 2012. do 2017. godine (studenti na prvoj i na petoj godini studija). Istraživanje je provedeno sa studentima, budućim učiteljima razredne nastave na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. U radu je korištena kombinacija kvalitativne i kvantitativne metodologije uz pomoć koje su dobiveni podatci o najznačajnijim osobinama kreativnih i samoaktualiziranih sveučilišnih profesora. Sudionici istraživanja su navodili osobine sveučilišnih profesora koje oni smatraju kreativnima i samoaktualiziranima.

Analizirajući studentske stavove, uočena su velika preklapanja kod osobina kreativnih i osobina samoaktualiziranih sveučilišnih profesora. Iz navedenoga možemo zaključiti da su najčešće kreativni sveučilišni profesori ujedno i samoaktualizirani.

Ključne riječi / Keywords: kreativnost, samoaktualizacija, humanistički pristup, sveučilišna nastava, sveučilišni profesori

[✉] sdubovicki@gmail.com

MADE YOU LOOK: THE INFLUENCE OF A PERCEPTUAL CUE IN THE AUTOMATIC PROCESSING OF OTHER PEOPLE'S PERSPECTIVE

Marin Dujmović[✉] i Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Researchers have recently been increasingly more interested into how we process information about another person's state of mind. The impact of processing another person's visual perspective is a well-documented finding in this area. This has, most commonly, been investigated with the dot perspective task. Participants are cued the perspective (self or a perspective of an avatar in the scene) from which they are instructed to view stimuli, and the number of stimuli. They then decide whether the cued number of stimuli can be seen from the cued perspective. People respond slower when a different number of stimuli can be seen from one's own and the perspective of a virtual avatar (other). In these incongruent trials one's own perspective interferes with the response about the avatar's perspective, and vice versa. This would lead to a conclusion that both perspectives are processed automatically. However, there are still unresolved questions about whether this is purely a consequence of perceptual cueing or if social information has an independent influence on the magnitude of interference. This study is one from a series implementing a version of the dot perspective task to provide further insight into these questions.

The goal was to determine whether additional cues provided by the avatar influence the magnitude of interference. The experiment was a 2 (perspective) × 2 (congruence) × 2 (avatar pointing/not pointing) repeated measures design. Results from a three-way ANOVA showed participants ($N=32$) were significantly slower when viewing stimuli from the avatar's perspective and in incongruent trials. Additionally, the significant perspective by pointing interaction showed that participants were faster from the avatar's perspective, but slower from their own, when the avatar was pointing. This was further qualified by a marginally significant congruence by pointing interaction effect which showed that pointing increased performance for congruent and decreased performance for incongruent trials. Clearly, the additional cue influenced the pattern of results as shown by the interaction effects.

Adding perceptual cues increases the documented effects, while further studies are required to provide more insight about the relative contribution of perceptual versus social information on automatic processing of other's perspective.

Ključne riječi / Keywords: theory of mind, visual attention, perspective taking, dot perspective task

[✉] marin.dujmovic@gmail.com

Francesca Dumančić[✉] i Dragutin Ivanec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Glavobolje, naročito one učestale i kronične, značajno narušavaju fizičko, emocionalno i socijalno funkcioniranje ljudi. One su individualno-psihološki, ali i društveni problem. Razumijevanje ponašanja kod osoba s kroničnom boli može dati osnovicu za što bolji tretman ili nošenje s tom boli, a naročito u slučajevima kada medicinska terapija nije učinkovita. Primjerice, česta posljedica postojanja kronične boli jest izbjegavajuće ponašanje što osobu čini pasivnijom kako u fizičkom, tako i u socijalnom kontekstu. Takva reakcija pridonosi lošijoj prilagodbi na kroničnu bol.

Cilj je ovog istraživanja bio ispitati je li strah od boli, koji se često javlja kod osoba koje doživljavaju kroničnu bol, a onda i kod onih koje imaju učestale glavobolje, varijabla koja posreduje u vezi izbjegavajućeg ponašanja i nekih drugih varijabli koje su relevantne u razumijevanju stanja kronične boli, poput anksiozne osjetljivosti i prihvaćanja boli. Istraživanje je provedeno internetskim upitnikom na uzorku od 196 osoba s učestalim glavoboljama. Korišteni su instrumenti ASI za procjenu anksiozne osjetljivosti, CPAQ-R za procjenu prihvaćanja boli te PASS-20 za procjenu straha od boli i izbjegavajućeg ponašanja.

Provedene analize pokazale su da su viša razina anksiozne osjetljivosti, manji stupanj prihvaćanja boli te izraženiji strah od boli povezani s češćim upuštanjem u izbjegavajuće ponašanje. Najbolji pojedinačni prediktor izbjegavanja bio je strah od boli koji je i djelomično ili potpuno posredovao odnos anksiozne osjetljivosti i izbjegavanja te prihvaćanja boli i izbjegavanja.

Dobiveni nalazi uglavnom su u skladu sa sličnim istraživanjima iz drugih područja kronične boli i mogu imati praktične implikacije.

Ključne riječi / Keywords: kronična glavobolja, izbjegavajuće ponašanje, anksiozna osjetljivost

[✉] fdumanci@ffzg.hr

Nikola Erceg i **Zvonimir Galić***Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska***Andreja Bubić***Filozofski fakultet u Splitu, Hrvatska*

Unutar kognitivne psihologije se praznovjerja, odnosno iracionalna uvjerenja koja ne samo da su znanstveno netočna, već i znanstveno nemoguća, u novije vrijeme pokušavaju objasniti u kontekstu dvoprocesnih teorija prosuđivanja i odlučivanja. U skladu s ovim konceptualizacijama predložen je i dvoprocesni model praznovjerja prema kojem Sustav 1 automatski generira praznovjerne intuicije, a Sustav 2 ih može, ali ne mora detektirati i ispraviti, što ovisi o sposobnostima i motivaciji za racionalnim mišljenjem pojedinca. S obzirom na to, cilj ovog istraživanja bio je provjeriti koliko različite mjere racionalnosti mišljenja mogu predvidjeti sklonost praznovjerju.

U provedenom istraživanju ispitano je u kojoj mjeri kognitivne sposobnosti, sposobnosti racionalnog mišljenja procijenjene uz pomoć testa kognitivne refleksivnosti i zadataka heuristika i silogizama, motivacija za racionalnim mišljenjem operacionalizirana kao kognitivni stilovi, te samokontrola, objašnjavaju praznovjerna razmišljanja.

Rezultati su pokazali da kognitivne sposobnosti nisu bile značajan prediktor praznovjerja. Za razliku od toga, razvijenije sposobnosti racionalnog mišljenja, više izražena potreba za spoznajom, kao i više razine samokontrole predviđale su niže razine praznovjerja. S druge strane, povjerenje u intuiciju je bilo pozitivno povezano s praznovjerjem. Postavljeni model ukupno je objasnio 22% varijance u sklonosti praznovjernom mišljenju.

Rezultati sugeriraju da je praznovjerje rezultat dijelom nedostatnih sposobnosti, a dijelom i motivacije da se aktivira Sustav 2 u detekciji i ispravljanju krivih intuitivnih odgovora. Ujedno pružaju i dodatnu podršku argumentima prema kojima je bitno razlikovati klasičnu inteligenciju od racionalnosti jer ljudi mogu biti „disracionalni“, odnosno razmišljati i ponašati se iracionalno usprkos adekvatnim razinama kognitivnih sposobnosti.

Ključne riječi / Keywords: praznovjerje, racionalnost, kognitivne sposobnosti, kognitivni stilovi, samokontrola

Renata Glavak Tkalić, Ines Sučić[✉] i Anja Wertag i
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Matea Korda
Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja pokazuju kako službenici kaznenih tijela doživljavaju relativno visoku razinu radnog stresa uslijed prostornih karakteristika radnog okruženja, radnih uvjeta, ali i rizičnih psihosocijalnih čimbenika kao što su preopterećenost poslom, nedostatak autonomije i raznolikosti posla, postojanje konflikta uloga, zahtjevnih socijalnih odnosa, ugroze zdravlja i sigurnosnih rizika itd.

S obzirom da su istraživanja psihosocijalne klime u penalnim institucijama u Hrvatskoj vrlo rijetka, ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati: (1) psihosocijalnu klimu u kaznenim tijelima RH, (2) razlike u aspektima psihosocijalne klime kod različitih skupina službenika i (3) odnos aspekata psihosocijalne klime s doživljenom razinom stresa.

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku službenika svih kaznenih tijela RH ($N=699$) korištenjem anketnog upitnika kojim su ispitani: zadovoljstvo poslom, značajnost radnih zadataka, pozitivni i negativni aspekti rada s kolegama, sigurnost radnog okruženja, podrška radnog odjela, kvaliteta supervizije, kvaliteta upravljanja institucijom, konflikt radnih uloga, razina radnog stresa, utjecaj radnog stresa na druge aspekte života, te socio-demografske karakteristike. U ovom radu analiziraju se podaci službenika zaposlenih na odjelima: tretmana ($N =148$), uprave i financijsko-knjigovodstvenih poslova ($N =104$), zdravstvene zaštite ($N =45$) i osiguranja ($N =307$).

Službenici kaznenih tijela iznadprosječnim procjenjuju pozitivne aspekte rada s kolegama i zadovoljstvo poslom, ali i razinu doživljenog radnog stresa. Među različitim skupinama službenika utvrđene su značajne razlike u zadovoljstvu poslom, značajnosti radnih zadataka, procjenama sigurnosti, podrške odjela, kvalitete supervizije i upravljanja institucijom, te procjenama koliko zbog stresa trpe drugi aspekti života. Rezultati regresijske analize u kojoj su u prvom koraku analizirani socio-demografski podaci, a u drugom aspekti psiho-socijalne klime, pokazali su da: (1) većem radnom stresu značajno pozitivno pridonose dužina radnog staža, procjene pozitivnog i negativnog radnog odnosa s kolegama i konflikt uloga, a značajno negativno zadovoljstvo poslom, (2) većoj procjeni djelovanju stresa na druge aspekte života značajno pozitivno pridonose dužina radnog staža, dužina kontakta sa zatvorenicima, rad na odjelu osiguranja, procjene negativnog radnog odnosa s kolegama, značajnost radnih zadataka i konflikt uloga, a značajno negativno procjene sigurnosti i zadovoljstva poslom.

Rezultati ukazuju na složenost ispitivanja odnosa aspekata psihosocijalne klime i radnog stresa u kompleksnim sustavima poput kaznenog sustava.

Ključne riječi / Keywords: psihosocijalna klima, radni stres, zatvori, kaznena tijela, službenici

[✉] ines.sucic@pilar.hr

PSIHOLOŠKE PROMJENE U HRVATSKOJ POLICIJI – *MINDFULNESS* (USREDOTOČENA SVJESNOST) TRENING

Ivana Glavina Jelaš[✉] i Jurica Pačelat

Visoka policijska škola, Zagreb, Hrvatska

Kruno Mahnet

VII. policijska postaja Zagreb, Hrvatska

Branka Bagarić i Dragana Markanović

Hrvatsko udruženje za bihevioralno – kognitivne terapije, Zagreb, Hrvatska

Marinela Baboselac – Marić

Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja je validacija prvog Treninga *mindfulnessa* (usredotočene svjesnosti) provedenog u hrvatskoj policiji. Točnije, cilj istraživanja bila je provjera djelovanja Treninga na razinu stresa, anksioznosti, depresije, raspoloženja, mentalnog i tjelesnog zdravlja te zadovoljstva životom policijskih službenika. Cilj istraživanja također je ispitivanje povezanosti *mindfulness* osobine s anksioznošću, depresijom, raspoloženjem, mentalnim i tjelesnim zdravljem te zadovoljstvom životom policijskih službenika.

Sudionici istraživanja su 15 policijskih službenika VII. PP Zagreb. Voditelji istraživanja su organizirali i proveli kratku edukaciju o *mindfulnessu* (usredotočenoj svjesnosti) nakon koje su prikupljeni dobrovoljni sudionici. Nakon toga napravljena je konačna selekcija za prvu skupinu na kojoj će se provoditi Trening. U predtestiranju korišteni su sljedeći instrumenti: MAAS (Mindful Attention Awareness Scale, Brown i Ryan, 2003), BDI – II (Beck Depression Inventory, Beck, 2011), CORE-OM (Clinical Outcomes in Routine Evaluation – Outcome Measure, Barkham i sur., 1998, 2001, 2005; Evans i sur., 2002), BAI (Beck, Epstein, Brown i Steer, 1988; Beck i Steer, 1990), ISP (Upitnik intenziteta stresa na poslu, Radošević-Vidaček, 2006), SWLS (The Satisfaction With Life Scale, Diener i sur. 1985), PHQ (The Physical Health Questionnaire, Schat, A. C. H., Kelloway, E. K., i Desmarais, S., 2005). Policijski stres mjereno je s dvije čestice kojima se pitalo sudionike koliko im je stresan operativni, a koliko organizacijski dio posla. Raspoloženje je mjereno jednom česticom kojom se na skali od 0 – 10 (0=iznimno loše, 10=iznimno dobro) sudionike pitalo kakvo je njihovo raspoloženje u ovom trenutku. Trening je započeo 13.3.2018., te sveukupno traje 8 tjedana, a posljednji susret održat će se 2.5.2018. Nakon zadnjeg susreta provest će se posttestiranje istom baterijom upitnika koja se koristila u predtestiranju. Jedino se raspoloženje mjeri prije i poslije svakog susreta. Hipoteze istraživanja su sljedeće: H1: Sudjelovanje u MBCT (eng. *Mindfulness Based Cognitive Therapy*) značajno će smanjiti razinu stresa, anksioznosti i depresije, a dovesti će do poboljšanja raspoloženja, mentalnog i tjelesnog zdravlja te zadovoljstva životom policijskih službenika. H2: Policijski službenici s višim rezultatom na mjeri *mindfulness* (usredotočena svjesnost) osobine imat će viši rezultat na mjerama raspoloženja, mentalnog i tjelesnog zdravlja, a niži rezultat na mjerama stresa, anksioznosti i depresije.

Ključne riječi / Keywords: policija, *mindfulness*, usredotočena svijesnost, mentalno zdravlje tjelesno zdravlje

✉ iglavina@fkz.hr

Ljiljana Gregov[✉], Ana Proroković, Jana Korunić i Andrea Tokić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja je bio provjeriti odnos između nekih aspekata moralnog odlučivanja i triju faceta mračne trijade ličnosti (makijavelizam, narcizam i psihopatija) kod osoba koje se aktivno bave politikom i onih koji se politikom ne bave.

U istraživanju je sudjelovalo 140 sudionika (76 političara i 64 ne-političara) oba spola u dobi od 24 do 65 godina. Od 76 političara na lokalnoj razini, koji su sudjelovali u ovom istraživanju, osmorici je to bio primarni posao u vrijeme istraživanja, a ostalima je bavljenje politikom bila dodatna aktivnost. Korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: Upitnik mračne trijade ličnosti (Jones i Paulhus, 2012) i Test moralnog odlučivanja (Gregov i Tokić, 2018). Istraživanje je bilo anonimno i dobrovoljno, a provedeno je primjenom internetske verzije upitnika dostavljene na ciljane e-mail adrese.

Rezultati istraživanja su pokazali da nema značajnih razlika u izraženosti pojedinih faceta mračne trijade između sudionika koji se aktivno bave politikom i onih koji se politikom ne bave. S druge strane, pokazalo se da političari imaju viši indeks moralnog odlučivanja (IMO -mjera izvedena iz više aspekata odlučivanja; moralnosti odluka, sigurnosti u te odluke i pripadajuće faze moralnog rasuđivanja) u usporedbi s ne-političarima. Uzimajući u obzir cjelokupan uzorak, značajnim prediktorima indeksa moralnog odlučivanja pokazali su se dob (viši IMO kod pojedinaca starije dobi) te psihopatija i makijavelizam (viša razina psihopatije i makijavelizma je u relaciji s nižim IMO-om).

Ključne riječi / Keywords: moralno odlučivanje, mračna trijada, političari

[✉] ljgregov@gmail.com

Severina Hadija[✉]*Dječji vrtići Dubrovnik, Hrvatska*

Cilj istraživanja je bio utvrditi prosječnu razinu stresa i sagorijevanja kod odgojiteljica zaposlenih u Dječjim vrtićima Dubrovnik, kao i mogućnost predviđanja razine sagorijevanja na temelju tri skupine prediktora (izvori stresa na poslu odgojitelja, obilježja odgojne skupine i sociodemografska obilježja odgojitelja).

Istraživanje je provedeno na 138 odgojiteljica Dječjih vrtića Dubrovnik. Sudionici su ispunili upitnik koji se sastoji od tri dijela: sociodemografski podaci o odgojitelju, Skala izvora stresa na poslu odgojitelja i Oldenburški upitnik sagorijevanja (2 dimenzije sagorijevanja – emocionalna iscrpljenost i otuđenost). Podaci su prikupljeni tijekom tri sastanka odgojiteljskih vijeća Dječjih vrtića Dubrovnik, na kojim je sudjelovala većina odgojiteljica.

Nalazi istraživanja ukazuju da su odgojiteljice Dječjih vrtića Dubrovnik procijenile svoj posao visoko stresnim, a kao najveće izvore stresa na svom poslu su navele probleme u suradnji s roditeljima djece i probleme u neposrednom radu s djecom. Na dimenzijama sagorijevanja odgojiteljice su postigle rezultate u donjem dijelu teorijskog raspona skale, što znači da sagorijevanje kod njih nije pretjerano izraženo. Najbolji prediktori razine otuđenosti bili su bračni status, opća procjena stresnosti posla i radni uvjeti, dok su za iscrpljenost to bili bračni status i opća procjena stresnosti posla. Najbolji model regresije za obje dimenzije sagorijevanja se pokazao onaj koji je sadržavao varijable vezane uz procjenu izvora stresa na poslu odgojitelja i sociodemografske varijable.

Ključne riječi / Keywords: odgojitelji, stres, sagorijevanje, vrtić

✉ severina.hadija@gmail.com

Ivana Hanzec[✉]

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Gordana Kuterovac Jagodić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Važnost socijalne i emocionalne kompetencije za ranu školsku prilagodbu učenika/ica postala je predmetom interesa u modelima i istraživanjima 90-ih godina 20. stoljeća. Rastuća literatura u tom području ukazuje na značajnost pojedinih sposobnosti i vještina iz ove skupine kompetencija za školsku prilagodbu i uspjeh, no relativno je mali broj istraživanja ispitivao mehanizme putem kojih su te kompetencije povezane s akademskom prilagodbom djece. Iz tog je razloga cilj ovog istraživanja bio ispitati moguću medijacijsku ulogu pažnje i različitih pokazatelja socijalne prilagodbe na školu u odnosu socijalno-emocionalne kompetencije i akademske prilagodbe, te eventualnu moderatorsku ulogu spola u tom odnosu.

Podaci su prikupljeni od 417 učenika/ica prvih razreda osnovne škole, njihovih roditelja i učiteljica u tri točke mjerenja tijekom jedne školske godine. Roditelji su procijenili socijalno-emocionalnu kompetenciju svoje djece (prva točka), a učiteljice dječju pažnju (druga točka), akademsku kompetenciju, uključenost i svoj odnos sa svakim djetetom (treća točka), dok su djeca rješavala upitnik odnosa s vršnjacima i sviđanja škole te ispit znanja (treća točka).

Rezultati strukturalnog modeliranja pokazali su da socijalno-emocionalna kompetencija ne doprinosi izravno akademskoj prilagodbi, ali ima mali, statistički značajan indirektan doprinos akademskoj prilagodbi putem pažnje i putem odnosa s učiteljicom i uključenosti učenika/ica. Odnos s vršnjacima i sviđanje škole nisu se pokazali značajnim medijatorima, ali su se putem uključenosti učenika/ica pokazali značajnim indirektnim prediktorima akademske prilagodbe. Multigrupno strukturalno modeliranje pokazalo je da su odnosi među ispitivanim varijablama jednaki za djevojčice i dječake.

Dobiveni rezultati ukazuju na veću važnost proksimalnih (socijalnih procesa koji se odvijaju u školi) nego distalnih faktora (kompetencije mjerene pri polasku u školu) za uspjeh na kraju školske godine.

Ključne riječi / Keywords: socijalno-emocionalna kompetencija, prilagodba na školu, akademska prilagodba, socijalna prilagodba, pažnja

✉ ihanzec@hrstud.hr

OGLEDALCE, OGLEDALCE MOJE, RECI NA „SELFIJU“ NAJLJEPŠI TKO JE! ODNOS PONAŠANJA NA INSTAGRAMU I GLOBALNOG I SPECIFIČNOG SAMOPOŠTOVANJA

Sara Ivanović, Vojana Obradović[✉] i Bojana Bodroža

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Instagram je socijalna mreža na kojoj se aktivnost korisnika svodi na postavljanje fotografija i međusobnu komunikaciju povezanu s tim fotografijama. Naročito zanimljiv aspekt upotrebe Instagrama je postavljanje tzv. „selfija“ – fotografija koje prikazuju samog korisnika, najčešće na samopromovirajući način.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati one aspekte upotrebe Instagrama koji se tiču promoviranja vlastitog fizičkog izgleda, te utvrditi spolne razlike u tim ponašanjima, kao i odnos tih ponašanja sa zadovoljstvom pojedinim aspektima vlastitog funkcioniranja. Primijenjene su Rosenbergova skala samopoštovanja, Skala zadovoljstva fizičkim izgledom za adolescente i odrasle i Skala socijalnog samopoštovanja. Konstruiran je Upitnik specifičnih ponašanja na Instagramu (USPI), kojim su mjerena ponašanja koja se tiču postavljanja „selfie“-fotografija.

Faktorskom analizom USPI ekstrahirana su tri faktora, koji su nazvani Usporedba izgleda na Instagramu, Potvrđivanje osobne vrijednosti kroz Instagram aktivnosti i Samopromocija i traženje feedbacka, koji objašnjavaju 52.1% varijance. Uzorak je činilo 319 ispitanika (19.4% muškog spola) u dobi od 14 do 46 godina ($M = 23.10$, $SD = 4.14$). Dobivene su značajne spolne razlike samo u pogledu usporedbe izgleda na Instagramu, koja je specifičnija za žene. Rezultati pokazuju da je usporedba izgleda na Instagramu negativno povezana sa samopoštovanjem i zadovoljstvom fizičkim izgledom, ali nije značajno povezana sa socijalnim samopoštovanjem. Potvrđivanje osobne vrijednosti kroz Instagram aktivnosti nije povezano sa samopoštovanjem i zadovoljstvom fizičkim izgledom, ali jeste sa socijalnim samopoštovanjem. Samopromocija i traženje feedbacka na Instagramu negativno korelira sa samopoštovanjem i sa zadovoljstvom fizičkim izgledom a pozitivno sa socijalnim samopoštovanjem.

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na to da usporedba vlastitog fizičkog izgleda s izgledom drugih na Instagramu, koja više karakterizira žene, ima izraženije maladaptivne odlike od ostalih ponašanja povezanih s postavljanjem „selfija“, bilo da je ono uzrok ili posljedica nezadovoljstva samim sobom. Nasuprot tome, potvrđivanje osobne vrijednosti kroz Instagram aktivnosti i traženje feedbacka za svoje fotografije odlikuje osobe koje imaju izvjesnu podršku vlastite socijalne sredine.

Ključne riječi / Keywords: Instagram, samopoštovanje, zadovoljstvo fizičkim izgledom, socijalno samopoštovanje

[✉] vojana95@gmail.com

Ana Jakopec

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Zoran Sušanjanj[✉] i Ana Đorić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

S obzirom da su neposredno uključeni u proces stvaranja usluge, klijenti se smatraju dijelom ljudskih potencijala uslužne organizacije. Njihova se uključenost u proces usluge može promatrati kroz ponašanje klijenata unutar, ali i izvan njihove uloge. Ova potonja, tzv. odgovorna organizacijska ponašanja klijenata, su dobrovoljna i nadilaze zahtjeve uloge klijenta pri pružanju usluge. Ona uključuju priznanja i geste zahvalnosti uslužnim djelatnicima, preporuke drugima, pa čak i konstruktivne prijedloge za poboljšanje kvalitete usluge, pa tako stvaraju poželjno okruženje za sve dionike unutar uslužne organizacije. Posebno su vrijedna jer imaju pozitivan učinak na radnu uspješnost uslužnih djelatnika te podržavaju razvoj kvalitete i profesionalnosti usluge. No, mogu li pružatelji usluga i sami potaknuti odgovorna organizacijska ponašanja svojih klijenata?

U visokoškolskim institucijama nastavnici pružaju uslugu studentima. Namjera je ovog rada provjeriti ulogu koju u odgovornim organizacijskim ponašanjima studenata prema nastavnicima imaju doživljaj studenata o interpersonalnoj pravednosti njihovih nastavnika, odnosno procjena jesu li tretirani s poštovanjem i uvažavanjem, te povjerenje studenata u nastavnike. U tu svrhu provedena su dva istraživanja. Najprije su anketnim upitnikom (papier-olovka) prikupljeni podaci od ukupno 1513 studenata Filozofskog fakulteta u Osijeku i Filozofskog fakulteta u Rijeci. Potom su (online) istraživanjem prikupljeni i podaci od ukupno 1108 studenata različitih sveučilišnih sastavnica i veleučilišta iz dvanaest hrvatskih gradova.

Rezultati oba istraživanja dosljedno pokazuju da doživljaj interpersonalne pravednosti nastavnika neposredno pozitivno doprinosi učestalosti odgovornih organizacijskih ponašanja studenata prema nastavnicima. Također, interpersonalna pravednost nastavnika i posredno, putem povjerenja studenata u nastavnike, povećava njihovo odgovorno organizacijsko ponašanje. Drugim riječima, studenti koji svoje nastavnike doživljavaju interpersonalno pravednima, skloniji su poželjno se ponašati prema njima, djelomice i zato što im više vjeruju.

Uz teorijske, raspravlja se i o praktičnim implikacijama rezultata, odnosno o načinima na koje pružatelji usluga mogu potaknuti doživljaj interpersonalne pravednosti i povjerenja, a time i učestalost odgovornih organizacijskih ponašanja klijenata u akademskom kontekstu.

Ključne riječi / Keywords: odgovorna organizacijska ponašanja klijenata, interpersonalna pravednost, povjerenje

[✉] zsusanj@ffri.hr

ISTRAŽIVANJE POVEZANOSTI OSOBINA LIČNOSTI UČITELJICA RAZREDNE NASTAVE SA STAVOVIMA PREMA ANKSIOZNYM UČENICIMA

Kata Juras, Lucija Paić[✉], Sila Viktorija Bjelić i Paola Laginja

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost crta ličnosti učiteljica i njihovih stavova prema anksioznim učenicima. Istraživanje je provedeno na učiteljicama razredne nastave redovnih osnovnih škola grada Zagreba metodom upitnika papir-olovka. Za potrebe istraživanja su korišteni HEXACO-PI-R upitnik ličnosti te Skala stavova učiteljica prema anksioznim učenicima (SNA-U).

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazali su kako postoji statistički značajna povezanost između pozitivnih stavova učiteljica prema anksioznim učenicima s crtama ličnosti iskrenost-poniznost te otvorenosti ka iskustvu. Rezultati su pokazali kako ostale osobine ličnosti - emocionalnost, ekstraverzija, ugodnost i savjesnost nisu statistički značajno povezane sa stavovima učiteljica prema anksioznim učenicima. Rezultat otvorenosti ka iskustvu je u skladu s prijašnjim istraživanjima. Iako nam korelacijska istraživanja ne dopuštaju uzročno-posljedičnu interpretaciju, moguće je kako osobe otvorenije ka iskustvu raspolažu spoznajama o anksioznosti i načinima kako joj pristupiti, pokazuju veću znatiželju prema različitim područjima znanja te je moguće kako se to znanje odražava na njihove stavove. Što se tiče dimenzije iskrenosti-poniznosti, koja je opisana facetama iskrenosti, pravednosti i skromnosti, moguće je da su te osobine povezane sa pozitivnijim stavom prema anksioznim učenicima, ali, budući da taj odnos je do sada relativno rijetko istraživani, potrebna su daljnja istraživanja.

Ključne riječi / Keywords: osobine ličnosti, stavovi učiteljica, anksioznost, učenici

[✉] lucija.paic1@gmail.com

ODNOS IZMEĐU OSOBINA LIČNOSTI BRAČNIH PARTNERA I NJIHOVIH STAVOVA PREMA OSOBAMA HOMOSEKSUALNE ORIJENTACIJE TE OSOBAMA PREKOMJERNE TJELESNE TEŽINE

Barbara Kalebić Maglica[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Živimo u društvu u kojem postoje negativni stavovi prema različitim manjinskim grupama, primjerice osobama homoseksualne orijentacije ili osobama prekomjerne tjelesne težine. Brojne su odrednice negativnih stavova prema stigmatiziranim grupama. Tako različita istraživanja pokazuju da su neke osobine ličnosti, poput autoritarnosti, otvorenosti za iskustva i ugodnosti, povezane s negativnim stavovima. Cilj je ovoga istraživanja ispitati doprinos podudarnosti u osobinama ličnosti bračnih partnera (osobine ličnosti petofaktorskog modela i autoritarnost) u objašnjenju stavova prema osobama homoseksualne spolne orijentacije i osobama prekomjerne tjelesne težine, nakon kontrole pojedinačnih osobina ličnosti oba partnera.

U istraživanju su sudjelovala 103 bračna para. Svaki je partner ispunio Petofaktorski upitnik ličnosti, Skraćenu skalu desničarske autoritarnosti, Revidiranu skalu stavova prema osobama prekomjerne tjelesne težine i Skalu stavova prema osobama homoseksualne orijentacije.

Iz rezultata provedenih hijerarhijskih regresijskih analiza može se zaključiti da su kod muškaraca značajni prediktori stava prema osobama homoseksualne orijentacije vlastite osobine ličnosti i to visoka ekstraverzija i autoritarnost. Negativan prediktor stava prema osobama prekomjerne tjelesne težine kod muškaraca je njihova ugodnost. Osobine ličnosti supruge kao niti podudarnost u osobinama ličnosti bračnih partnera nisu se pokazali značajnim prediktorima stava kod muškaraca.

Kod žena su rezultati nešto drugačiji. Naime, provedene analize upućuju na važnost podudarnosti u osobinama ličnosti u objašnjenju stavova žena prema osobama homoseksualne orijentacije, pri čemu je najvažnija podudarnost u neuroticizmu. Dobiveni rezultati imaju implikacije u kontekstu smanjenja negativnih stavova prema različitim stigmatiziranim grupama.

Ključne riječi / Keywords: negativni stavovi, bračni partneri, osobine ličnosti, podudarnost u osobinama ličnosti

[✉] barbarakm@ffri.uniri.hr

ODREDNICE STAVA PREMA PRAVU NA RODITELJSTVO LEZBIJKI I GEJEVA: EFEKT TRADICIONALNOG STAVA PREMA RODNIM ULOGAMA

Željka Kamenov[✉], Aleksandra Huić i Margareta Jelić
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Nalazi brojnih istraživanja pokazali su kako se negativni stavovi prema homoseksualnim osobama uvelike mogu objasniti desničarskom autoritarnošću i nižim stupnjem tolerancije prema različitosti. Jedan od proksimalnih prediktora ovih stavova svakako bi mogao biti rodni identitet i tradicionalan stav prema rodnim ulogama, s obzirom da nenormativne seksualne orijentacije dovode u pitanje takvu binarnu i hijerarhijski organiziranu sliku odnosa između muškaraca i žena.

U ovom istraživanju posebno su nas zanimali stavovi o pravima gejeva i lezbijki na roditeljstvo, s obzirom da ovo pitanje još uvijek nije zakonski regulirano te je česti predmet i formalnih i neformalnih rasprava. Osnovni cilj istraživanja bio je ispitati ulogu rodnog identiteta i stava prema rodnim ulogama u objašnjavanju stava prema roditeljstvu lezbijki i gejeva. Dodatni cilj bio je provjeriti jesu li socio-demografske karakteristike koje su se pokazale važnim prediktorima stavova prema homoseksualnim osobama, poput dobi, stupnja obrazovanja, religioznosti i političkog opredjeljenja, također značajne odrednice podržavanja prava gejeva i lezbijki na roditeljstvo, te hoće li se rodni identitet i stav prema rodnim ulogama pokazati značajnim odrednicama ovog stava i nakon njihove kontrole.

Istraživanje je provedeno on-line, a u njemu je sudjelovalo 997 heteroseksualnih osoba oba spola, u dobi od 15 do 79 godina. Korišteni su Skala rodnog identiteta, Skala stavova prema rodnim ulogama (Kamenov, Jugović i Jelić, 2009), Skala stavova prema gejevima/lezbijkama (ATGL, Herek, 1984) i Skala stavova prema pravima gejeva/lezbijki konstruirana za ovo istraživanje, a prikupljeni su i socio-demografski podaci o sudionicima.

Rezultati pokazuju da sudionici/e značajno manje podržavaju roditeljska prava gej muškaraca u odnosu na roditeljska prava lezbijki te da žene imaju pozitivnije stavove nego muškarci i prema roditeljskim pravima gejeva i lezbijki. U skladu s očekivanjima, prava lezbijki i gejeva na roditeljstvo više podržavaju manje religiozne osobe i sudionici lijevijeg političkog opredjeljenja. Dob i stupanj obrazovanja nisu se pokazali značajnim prediktorima, kao ni rodni identitet. Pokazalo se, međutim, da negativniji stav prema pravu na roditeljstvo lezbijki i gejeva imaju osobe s tradicionalnijim stavom prema rodnim ulogama, sudionici/e koji su i sami roditelji, dok sudionici/e koji žive u izvanbračnoj zajednici imaju pozitivnije stavove nego oni u braku.

Ključne riječi / Keywords: stav o pravu na roditeljstvo gejeva i lezbijki, građani RH, rodni identitet, stav prema rodnim ulogama, socio-demografska obilježja

[✉] zkamenov@ffzg.hr

Gordana Keresteš[✉], Mirjana Tonković i Anita Peti-Stantić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Sukladno lingvističkim teorijama, rezultati novijih razvojno-psihologijskih istraživanja pokazuju da se u podlozi stjecanja brojnih manifestnih jezičnih sposobnosti nalaze dva temeljna faktora, rječnik i (morfo)sintaksa. Oslanjajući se na razvojno-psihologijske spoznaje o usvajanju jezika, u ovom radu analizirani su podaci o psiholingvističkim obilježjima riječi, uz poseban interes za dimenziju dobi usvajanja riječi. Ranija istraživanja pokazala su da subjektivne procjene dobi usvajanja riječi visoko koreliraju s objektivnim mjerama poznavanja riječi.

Cilj rada bio je usporediti objektivna i subjektivna psiholingvistička obilježja riječi koje se, prema subjektivnoj dobi usvajanja, nauče u ranom djetinjstvu, srednjem djetinjstvu i adolescenciji. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta Hrvatske zaklade za znanost „Modeliranje mentalne gramatike hrvatskoga: ograničenja informacijske strukture”. Studenti Sveučilišta u Zagrebu procjenjivali su psiholingvistička obilježja 3000 po slučaju izabranih riječi iz mrežnog korpusa hrWaC (po 1000 imenica, glagola i pridjeva). Svaki student procijenio je 100 riječi. Svaku riječ procijenilo je približno 30 studenata. Jedna skupina studenata procijenila je stupanj konkretnosti i subjektivnu čestoću, a druga stupanj predočivosti i subjektivnu dob usvajanja riječi. Od objektivnih obilježja riječi analizirali smo frekvenciju u korpusu hrWaC, duljinu (broj slova) i vrstu (imenice, glagoli, pridjevi).

Rezultati statističkih analiza pokazuju da među riječima koje se usvajaju u ranom djetinjstvu prevladavaju glagoli, a među riječima koje se nauče u adolescenciji pridjevi i imenice, dok se u srednjem djetinjstvu usvaja podjednak broj svih vrsta riječi. Riječi koje su usvojene ranije kraće su i imaju veću objektivnu i subjektivnu čestoću te veći stupanj subjektivne konkretnosti i predočivosti od riječi koje su usvojene kasnije.

Dobiveni rezultati imaju značajne implikacije za razvojno-psihologijske i psiholingvističke teorije jezika te upućuju na važnost povezivanja istraživanja u ova dva znanstvena područja.

Ključne riječi / Keywords: dob usvajanja riječi, vrsta riječi, predočivost, konkretnost, hrWaC

[✉] gkerestes@ffzg.hr

PROMATRAČI U SITUACIJAMA VRŠNJAČKOG NASILJA: ŠTO ODREĐUJE POMAGANJE ŽRTVI?

Svjetlana Kolić-Vehovec, Sanja Smojver-Ažić, Tamara Martinac Dorčić[✉] i Barbara Rončević Zubković

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Istraživanje je provedeno u okviru projekta eConfidence (Confidence in behaviour changes through serious games – H2020) kojemu je jedan od ciljeva prevenirati i mijenjati vršnjačko nasilno ponašanje putem igranja ozbiljne video igre konstruirane na principima primijenjene analize ponašanja. U početnom mjerenju, prije igranja video igre, ispitana je pojava vršnjačkog nasilja i reakcije sudionika u situacijama nasilja, samodjelotvornost i socijalne norme vezane uz zaštitu žrtve te percipirane socijalne vještine. U istraživanju su sudjelovali učenici u dobi od 12 do 14 godina iz deset europskih škola (pet škola u Španjolskoj, tri škole na Malti, jedna u Velikoj Britaniji i jedna u Irskoj). Od početnog uzorka od 349 učenika, ovdje su analizirani odgovori 221 učenika (54,3% djevojčica), koji su izjavili da su u situacijama vršnjačkog nasilja bili isključivo promatrači (nisu ujedno i/ili žrtve i/ili nasilnici). Iako promatrači vršnjačkog nasilja ne sudjeluju aktivno u situacijama vršnjačkog nasilja, njihove reakcije mogu odigrati važnu ulogu u zaštiti žrtve.

U ovom radu usmjerili smo se na dvije skupine promatrača: one koji izvještavaju da u situacijama vršnjačkog nasilja nastoje pomoći žrtvi (N=158) i one koje u situacijama vršnjačkog nasilja ne čine ništa, ali smatraju da bi trebali pomoći žrtvi (N=63). Stoga je cilj rada ispitati u kojoj mjeri socijalne vještine, prepoznavanje primjerenih reakcija u situacijama vršnjačkog nasilja te samodjelotvornost i socijalne norme vezane uz zaštitu žrtve mogu predvidjeti ponašanje pomaganja žrtvi. Sudionici su ispunjavali on-line upitnik u školi, uz nadzor nastavnika. Upitnik se sastojao od niza skala, konstruiranih ili prilagođenih za potrebe ovog istraživanja. Sve skale imaju visoku pouzdanost. Hijerarhijska logistička regresijska analiza pokazuje da ispitane varijable u posljednjem koraku objašnjavaju između 21% i 30% varijance pomaganja žrtvi. Prepoznavanje primjerenosti reakcija u situacijama vršnjačkog nasilja (primjerenost asertivnih, neprimjerenost pasivnih i agresivnih reakcija) te samodjelotvornost u zaštiti žrtve značajni su pozitivni prediktori pomagačkog ponašanja.

Dobiveni rezultati upućuju na važnost prepoznavanja i osvještavanja primjerenih reakcija promatrača u kontekstu vršnjačkog nasilja te jačanja samodjelotvornosti kako bi se povećala vjerojatnost pomaganja žrtvi. U okviru eConfidence projekta provjerit će se je li igranje ozbiljne video igre rezultiralo promjenama u tim varijablama.

Ključne riječi / Keywords: vršnjačko nasilje, promatrači, socijalne vještine, pomaganje žrtvi, asertivnost

✉ tamaram@ffri.hr

Marina Kotrla Topić[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog rada bio je ispitati neke čitateljske navike građana Republike Hrvatske. Osim učestalosti čitanja knjiga (književnih djela, beletristike), zanimalo nas i je i u kojoj mjeri građani uživaju u čitanju, gdje najviše vole čitati s obzirom na okolinu te čitaju li, u kojoj mjeri i koji točno sadržaj s elektroničkih uređaja. Također, zanimalo nas je i koliko je građana učlanjeno u javne knjižnice te koliko često u knjižnicama posuđuju knjige.

Kako bismo odgovorili na postavljena pitanja, provedeno je terensko usmeno anketno ispitivanje na nacionalno reprezentativnom, slučajnom uzorku punoljetnih građana. Ispitano je ukupno 750 osoba starijih od 18 godina (356 muškaraca te 394 žene).

Rezultati pokazuju kako gotovo trećina građana gotovo nikada ne čita knjige, dok njih 6% knjige čita gotovo svakodnevno. Najviše vole čitati u vlastitom domu te vani na otvorenom (u parku, na plaži, na izletu i sl.). Gotovo dvije trećine građana posjeduje elektronički uređaj na kojem je moguće čitati tekstove, a na njima znatno češće čitaju dnevne novine, portale, blogove i magazine nego elektroničke knjige (književna djela). Svega trećina ispitanih građana učlanjena je u knjižnice, a nešto manje od polovine njih često i posuđuje knjige.

Prikupljeni rezultati dodatno su analizirani s obzirom na spol i dob sudionika, pa tako otkrivamo kako žene čitaju češće nego muškarci, a ujedno su i češće učlanjene u knjižnice. Nadalje, ne postoje dobne razlike u učestalosti čitanja.

Ključne riječi / Keywords: čitateljske navike, hrvatski građani, knjige, elektroničke knjige

[✉] marina.kotrla.topic@pilar.hr

UTJECAJ ATRIBUCIJA NA SPREMNOST ZA POMAGAČKO PONAŠANJE STUDENATA: MODERATORSKI EFEKTI KARAKTERISTIKA SITUACIJE I KOOPERATIVNE ILI KOMPETITIVNE ORIJENTACIJE SUDIONIKA

Matea Kramarić[✉] i Željka Kamenov

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je provjeriti postavke Weinerovog atribucijsko-emocionalnog modela pomagačkog ponašanja u situacijama koje pobuđuju kooperativnost i kompetitivnost. Dodatno smo željele provjeriti jesu li efekti atribucija na sklonost pomagačkom ponašanju u pojedinim situacijama moderirani individualnim razlikama u kooperativno-kompetitivnoj orijentaciji.

Proveden je simulacijski eksperiment u kojem su korištene vinjete koje opisuju studenta koji želi posuditi bilješke s predavanja. Sudionici su po slučaju raspoređeni u jednu od šest situacija koje su se razlikovale s obzirom na kooperativnost-kompetitivnost situacije te razlog zbog kojega student nema vlastite bilješke. Nakon pročitano opisa hipotetske situacije sudionici su procijenili stupanj u kojem je razlog zbog kojega student nema vlastite bilješke bio pod njegovom osobnom kontrolom, razinu pozitivnih i negativnih osjećaja koje opisana situacija u njima izaziva te vjerojatnost pružanja tražene pomoći. Također, sudionici su ispunili Skalu kooperativno-kompetitivne orijentacije. U istraživanju je sudjelovalo 1230 studenata i studentica prve godine preddiplomskih studija tehničkih, biotehničkih, društvenih i humanističkih usmjerenja na Sveučilištu u Zagrebu.

Rezultati su pokazali značajne efekte atribucija, situacije i individualne kooperativno-kompetitivne orijentacije. Sudionici su iskazali značajno višu razinu pozitivnih osjećaja, nižu razinu negativnih osjećaja te veću vjerojatnost pružanja pomoći kada razlog zbog kojega student nema vlastite bilješke nije bio podložan njegovoj kontroli, u odnosu na situaciju kada jest. Sudionici su općenito skloniji pomoći kolegi studentu u kooperativnoj situaciji, u odnosu na neutralnu i kompetitivnu situaciju, te su kooperativni studenti općenito skloniji pomoći u usporedbi sa svojim kompetitivnijim kolegama. Također, rezultati ukazuju na neke zanimljive moderatorske efekte ispitivanih varijabli.

Zaključno, rezultati potvrđuju Weinerov atribucijsko-emocionalni model pomagačkog ponašanja, no ukazuju i na važnost ispitivanja dodatnih varijabli u okviru modela.

Ključne riječi / Keywords: atribucijsko-emocionalni model, pomagačko ponašanje, kompetitivnost, kooperativnost, studenti

[✉] matea.kramaric@gmail.com

Nera Kravić Prelić, Nedim Prelić[✉] i Nermin Mulaosmanović

Univerzitetski klinički centar Tuzla, Bosna i Hercegovina

U težnji da zadovolje što je moguće više aspekata svog života koji im omogućavaju potpunije, zdravije i kvalitetnije funkcioniranje, adolescenti se susreću sa mnogobrojnim situacijama u kojima reaguju određenom razinom anksioznosti. Anksioznost se često javlja kao odgovor na suvremene izazove, stoga socijalna podrška je veoma značajna za adolescente, posebno ako se ima u vidu da mladi u ovom periodu često testiraju svoje kvalitete u različitim područjima života. Mnoga istraživanja su pokazala da socijalna podrška pozitivno doprinosi zdravlju i prilagodbi pojedinca.

Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati povezanost između socijalne podrške i anksioznosti. Sudionici u ovom istraživanju bili su adolescenti ($N=449$, od čega 50.5% ženskih), u dobi od 15 do 19 godina ($M=17.22$, $SD = 1.21$). Za utvrđivanje stupnja anksioznosti korišten je Spilbergov inventar anksioznosti (STAI - X2), dok je za procjenu socijalne podrške korištena prilagođena Dubow i Ullman-ova Skala percipirane socijalne podrške.

Istraživanjem je utvrđeno da je niži stupanj anksioznosti povezan s većim stupnjem socijalne podrške od strane prijatelja, od strane roditelja i od strane nastavnika. Rezultati istraživanja se dijelom slažu s rezultatima prethodnih istraživanja.

Budući da podrška od strane prijatelja, roditelja i nastavnika mladoj osobi dozvoljava da razvija osjećaj vlastite vrijednosti, kompetentnosti i pozitivne samoevaluacije, dobiveni rezultati dodatno idu u prilog pretpostavci da socijalna podrška vodi boljem suočavanju sa negativno anticipiranim događajima u životu koja rezultiraju osjećajem anksioznosti.

Ključne riječi / Keywords: anksioznost, socijalna podrška, adolescenti

✉ nedimprelic@yahoo.com

Josip Kresović[✉] i Matilda Nikolić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Terapeutski utjecaji umjetničkog izražavanja već su poznati jer je umjetnost prirodni i senzorni način ekspresije s obzirom da uključuje dodir, miris i druga osjetila unutar umjetničkog iskustva. U kontekstu emocionalne regulacije istraživanja se se u najvećoj mjeri fokusirala na likovnu umjetnost. Kao ekspresivna strategija, likovni izraz može poslužiti u funkciji ublažavanja negativnih emocionalnih doživljaja ili napetosti, a kao distrakcija može preusmjeriti pažnju na potpuno novu situaciju što dovodi do promjene emocionalnog doživljaja.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi utjecaj različitih zadataka likovnog izražavanja na promjene u raspoloženju. Ispitanici (N=64) su bili studenti čija je prosječna dob iznosila 22,27 godina. Nasumično su raspoređeni u četiri eksperimentalne grupe od kojih je svaka uključivala po 16 ispitanika (8 muškaraca i 8 žena). Grupe su se razlikovale ovisno o zadatku kojeg su ispitanici trebali obavljati: zadatak ekspresije (fokusiranje na doživljene negativne emocije kroz likovno izražavanje), pozitivne distrakcije (fokusiranje na pozitivne emocije kroz likovno izražavanje), neutralne distrakcije (crtanje zadanog predmeta - štoperice) i kontrolnog zadatka (rješavanje labirinata; jedini zadatak koji nije uključivao likovno izražavanje). Na početku eksperimenta inducirano im je negativno raspoloženje video isječkom nakon čega je primijenjena PANAS skala za mjerenje raspoloženja. Zatim su pristupili zadatku, koji se razlikovao ovisno o grupi kojoj su pripadali, a po završetku im je ponovno izmjereno raspoloženje.

Utvrđeno je značajno poboljšanje raspoloženja u pozitivnom afektu u grupi pozitivne distrakcije u odnosu na ekspresivnu grupu i grupu koja se nije likovno izražavala, ali i značajno poboljšanje raspoloženja kod negativnog afekta u grupi neutralne distrakcije s obzirom na grupu koja se nije likovno izražavala. Likovno izražavanje se pokazalo najefikasnijim za trenutačno poboljšanje raspoloženja kada služi kao način preusmjerenja pažnje.

Ključne riječi: likovno izražavanje, raspoloženje, emocionalna regulacija, distrakcija, ekspresija

[✉] josip.kresovic@gmail.com

Staša Kukulj✉

Dječji vrtić Medveščak, Zagreb, Hrvatska

Gordana Keresteš

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Tranzicija u roditeljstvo jedno je od najizazovnijih razdoblja tijekom ranih faza partnerstva. Obilježavaju ju promjene u različitim aspektima funkcioniranja unutar pojedinca ali i samog partnerskog odnosa. Dosadašnja istraživanja tranzicije u roditeljstvo znatno su češće provedena na ženama nego na muškarcima zbog čega se malo zna o spolnim razlikama u prilagodbi na preuzimanje roditeljske uloge. Također, istraživači su najveći interes usmjerili na promjene u ukupnom zadovoljstvu partnerskim odnosom, dok su promjene u pojedinim aspektima partnerskog odnosa, uključujući podjelu odgovornosti te seksualno funkcioniranje, kao i promjene u tjelesnom samopoimanju svakog partnera, slabo istražene.

Cilj ovog rada bio je ispitati spolne razlike u prilagodbi na tranziciju u roditeljstvo u području tjelesnog samopoimanja, seksualnosti i različitih aspekata partnerskog odnosa. U istraživanju su sudjelovale žene (N=325) i muškarci (N=325) u četiri faze tranzicije u roditeljstvo (parovi bez djece, trudnice i njihovi partneri, roditelji djece od 6 i 12 mjeseci) koji su izvijestili o svom zadovoljstvu tijelom, opterećenosti izgledom tijela prilikom seksualnih aktivnosti s partnerom, seksualnoj shemi i zadovoljstvu, ljubavi prema partneru/ici, podjeli odgovornosti te ukupnom zadovoljstvu partnerskim odnosom.

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike u zadovoljstvu tijelom, opterećenosti tijelom prilikom seksualnih aktivnosti i seksualnom zadovoljstvu između žena i muškaraca u svim fazama tranzicije u roditeljstvo. Međutim, nisu utvrđene statistički značajne razlike u promatranim varijablama između pojedinaca u različitim fazama tranzicije u roditeljstvo, kao ni očekivana interakcija spola i faze tranzicije. Izostajanje očekivane interakcije razmotrit će se s metodološkog i kulturološkog aspekta.

Ključne riječi / Keywords: tranzicija u roditeljstvo, spolne razlike, tjelesno samopoimanje, seksualno funkcioniranje, kvaliteta partnerskog odnosa

✉ stasa.knezevic@gmail.com

Ana Lucić[✉]

Zadar, Hrvatska

Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Prema teoriji temperamenta Helen Fisher koja se temelji na biološkoj osnovi, razlikuju se četiri dimenzije temperamenta: znatiželjni/energični, oprezni/sukladni društvenim normama, analitični/odlučni i prosocijalni/empatični.

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos tih dimenzija temperamenta i nekih sociodemografskih značajki i značajki veze na uzorku sudionika mlađe odrasle dobi. U istraživanju je sudjelovalo 846 sudionika u rasponu dobi od 18 do 40 godina. Sudionici su ispunili online verziju upitnika temperamenta autorice Fisher te su još prikupljeni i sociodemografski podaci.

Utvrđeno je da su muškarci u odnosu na žene analitičniji/odlučniji, dok su žene u odnosu na muškarce prosocijalnije/empatičnije. Pripadnici određene religije u odnosu na one koji to nisu bili su oprezniji/sukladniji društvenim normama. Konzervativniji pojedinci su u odnosu na liberalnije bili oprezniji/sukladniji društvenim normama, a manje prosocijalni/empatični. Pojedinci koji su imali izraženije mišljenje o tome da je seks bitan dio uspješne veze u odnosu na one koji su imali manje izraženo mišljenje o navedenom bili su znatiželjniji/energičniji i analitičniji/odlučniji, a manje oprezni/sukladni društvenim normama. Obrazovaniji pojedinci u odnosu na manje obrazovane nisu se razlikovali na dimenziji temperamenta znatiželjni/energični.

Na hrvatskom uzorku potvrđena je četverofaktorska struktura Fisherinog modela temperamenta, a dobiveni rezultati u ovom istraživanju u skladu su s rezultatima o kojima izvještavaju Fisher i suradnici u svojim istraživanjima.

Ključne riječi / Keywords: temperament, znatiželjni/energični, oprezni/sukladni društvenim normama, analitični/odlučni, prosocijalni/empatični

✉ analuciccc@gmail.com

Damir Lučanin[✉]

Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Jasminka Despot Lučanin

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Adrijana Košćec Bjelajac

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Eva Anđela Delale i Marina Štambuk

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Zadovoljstvo životom je opća procjena subjektivne kvalitete života osobe, ali i jedan od pokazatelja psihološke prilagodbe starenju, kad se osoba obično suočava s promjenama i gubicima: zdravlja, tjelesnih i kognitivnih funkcija, socijalne uključenosti i produktivnih aktivnosti. Istraživanja pokazuju da su snažni prediktori zadovoljstva životom u starijih osoba: socijalna aktivnost, percepcija vlastitog zdravlja te depresivnost. Međutim, malo je istraživanja koja izravno uspoređuju čimbenike zadovoljstva životom starijih osoba koje žive u ustanovama i onih koji žive u vlastitom domu.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi doprinos nekih psihosocijalnih čimbenika zadovoljstvu životom starijih osoba s obzirom na različite oblike stanovanja – u domu za starije osobe ili u vlastitom domu. Sudionici su bili 307 starijih osoba, od kojih 167 korisnika domova za starije osobe u Zagrebu, prosječne starosti 84 godine, te 140 starijih osoba koje žive u vlastitom domu, prosječne starosti 75 godina. Svi su sudionici bili pokretni i bez dijagnoze demencije. Mjerene varijable bile su: sociodemografske, samoprocjena zdravlja, funkcionalna sposobnost, socijalna participacija, kvaliteta spavanja i zadovoljstvo životom. Uvježbani intervjueri prikupili su podatke individualno, strukturiranim intervjuom, u domovima za starije osobe i u domovima sudionika.

Rezultati su pokazali značajne razlike u zadovoljstvu životom s obzirom na oblik stanovanja. Zadovoljstvo životom bilo je značajno više u sudionika koji žive u vlastitom domu nego onih u domovima za starije osobe. Rezultati regresijskih analiza pokazali su da je opažanim skupom varijabli objašnjeno od 26 posto do 33 posto ukupne varijance zadovoljstva životom. Najsnažniji i pozitivan prediktor zadovoljstva životom sudionika u domovima za starije osobe bila je samoprocjena zdravlja dok je u sudionika koji žive u vlastitom domu utvrđen veći varijabilitet u psihosocijalnim čimbenicima zadovoljstva životom.

Na temelju utvrđenih razlika u čimbenicima zadovoljstva životom starijih osoba s obzirom na oblik stanovanja mogu se predvidjeti potrebe za psihosocijalnim intervencijama u svrhu poboljšanja kvalitete života starijih osoba odnosno njihove bolje prilagodbe životu u starosti.

Ključne riječi / Keywords: zadovoljstvo životom, starije osobe, oblik stanovanja, psihosocijalni čimbenici

[✉] damirl@zv.hr

RAZLIKE U DEFINICIJAMA SREĆE RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I RODITELJA DJECE UREDNOG RAZVOJA

Lana Lučić[✉], Tihana Brkljačić, Renata Franc, Renata Glavak Tkalić i Ljiljana Kaliterna Lipovčan

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Zvezdana Prizmić Larsen

Washington University, St. Louis, USA

Znanstvenici koji se bave proučavanjem sreće slažu se da je to univerzalan, ali i specifičan konstrukt, a većina ljudi najčešće sreću opisuje kroz pojmove vezane za obitelj, ljubav, zdravlje i slično. Dosadašnja istraživanja, koja su se bavila uspoređivanjem sreće roditelja djece s i bez teškoća, većinom su kvantitativna. Nalazi su nekonzistentni: dok neka istraživanja pokazuju da je razina sreće niža kod roditelja djece s teškoćama, druga istraživanja pokazuju da te razlike nema ili je manja nego što je očekivano. Kvalitativna istraživanja uglavnom su usmjerena samo na roditelje djece s teškoćama, dok su usporedbe s roditeljima tipične djece rijetke, a koliko nam je poznato, do sada nije napravljeno istraživanje da li se definicija sreće kod jednih, odnosno drugih razlikuje i u kojoj mjeri.

Stoga je cilj ovog istraživanja istražiti (a) postoje li razlike u definicije sreće kod roditelja koji odgajaju dijete s teškoćama, u odnosu na roditelje tipičnog djeteta te (b) u kojim područjima. Podaci su prikupljeni u okviru projekta CRO-WELL, a izdvojeni poduzorak od 41 roditelja djece s teškoćama, uspoređen je s uzorkom sličnih roditelja djece urednog razvoja. S obzirom da pitanje „Što je za Vas sreća“ nije bilo obavezno, u obradu je ušlo 30 definicija roditelja djece s teškoćama i 40 definicija roditelja djece urednog razvoja.

Rezultati kvalitativne analize prikupljenih definicija pokazali su da razlike postoje, pri čemu je najistaknutija razlika u tome tko je glavni lik ispitanikove sreće: čak 8 (26%) roditelja djece s teškoćama svoju sreću definira kao nečiju tuđu sreću (dijete, obitelj), dok to čini tek jedan (2.5%) roditelj djeteta urednog razvoja. Zdravlje se u manjoj mjeri spominje u definicijama roditelja tipične djece (15%) i to isključivo kao opći pojam, dok se u drugoj skupini pojavljuje u čak 23% slučajeva, pri čemu je u natpolovičnoj većini specifičirano kao zdravlje člana ili čitave obitelji. Financije kao izvor sreće isključivo se pojavljuju kod roditelja djece s teškoćama (10%), dok se vlastiti boljitak spominje samo kod roditelja tipične djece (7.5%). Dvije skupine roditelja podjednako često navode dijete kao izvor svoje sreće te su podjednako skloni filozofskim definicijama sreće.

Nalazi navode na zaključak da, iako se služe istim univerzalnim kategorijama pri definiranju sreće, dvije skupine roditelja to čine na drugačiji način i različitom frekvencijom.

Ključne riječi / Keywords: sreća, kvalitativna metodologija, CRO-WELL, roditelji djece s teškoćama

[✉] lana.lucic@pilar.hr

Maja Ljubetić i Ina Reić Ercegović[✉]

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Sonja Vedrana Runjić

I. gimnazija Split, Hrvatska

Cilj ovoga rada bio je istražiti međuodnos nekih konstrukata implicitnog roditeljstva i to meta-roditeljskih vještina, svjesnog roditeljstva te kognitivne roditeljske svjesnosti i ispitati predviđa li usredotočena svjesnost kao značajka ličnosti navedene kategorije roditeljstva. U istraživanju je sudjelovalo 324 roditelja (216 majki i 108 očeva) koji su procjenjivali varijable implicitnog roditeljstva u odnosu prema svom djetetu adolescentne dobi (13-17 godina). Prosječna dob majki iznosila je 43.56 godina, a očeva 47.36 godina. Prije sudjelovanja u istraživanju koje je bilo anonimno i dobrovoljno, sudionici su potpisali informirani pristanak. Primijenjeni su sljedeći mjerni instrumenti: Upitnik općih podataka, Skala usredotočene svjesnosti (Brown i Ryan, 2003), Upitnik meta-roditeljskih vještina (Hawk i Holden, 2006), Upitnik svjesnog roditeljstva (McCaffrey, 2015), te Upitnik kognitivne roditeljske svjesnosti koji je konstruiran za potrebe ovoga istraživanja, a temelji se na modelu kognitivne roditeljske svjesnosti autorice Newberger (1980).

Usporedba rezultata majki i očeva u mjerama implicitnog roditeljstva je pokazala kako majke postižu više rezultate na mjeri svjesnog roditeljstva, te anticipaciji dječjeg ponašanja i doživljavanja kao komponenti meta-roditeljskih vještina. U ostalim meta-roditeljskim vještinama nisu utvrđene razlike između majki i očeva, kao ni u usredotočenoj svjesnosti kao značajki ličnosti. Kada je riječ o kognitivnoj roditeljskoj svjesnosti, očevi su u odnosu na majke ostvarili više rezultate na egoističnoj i konvencionalnoj orijentaciji, dok u subjektivno-individualističkoj i procesnoj orijentaciji nisu utvrđene značajne razlike.

Rezultati su pokazali povezanost između svih komponenti meta-roditeljskih vještina, kao i između meta-roditeljstva i svjesnog roditeljstva. Kognitivna roditeljska svjesnost je uglavnom povezana i s meta-roditeljstvom i svjesnim roditeljstvom pri čemu se posebno ističe povezanost između svjesnog roditeljstva i subjektivno-individualističke te procesne orijentacije. Hijerarhijske regresije analize provedene s mjerama svjesnog roditeljstva, odnosno meta-roditeljskim vještinama kao kriterijima su pokazale da svjesno roditeljstvo dobro predviđaju spol i dob roditelja, iskustvo s vlastitim roditeljima iz djetinjstva te usredotočena svjesnost. Od svih kategorija meta-roditeljskih vještina, jedino refleksiju predviđa usredotočena svjesnost, dok je za ostale kategorije važnije iskustvo s vlastitim roditeljima.

Ključne riječi / Keywords: usredotočena svjesnost, svjesno roditeljstvo, meta-roditeljske vještine, kognitivna roditeljska svjesnost

[✉] inareic@ffst.hr

Jelena Majcen[✉], Iva Černja i Maša Tonković Grabovac

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Potreba za povezivanjem pozitivne i organizacijske psihologije rezultirala je popularizacijom konstrukta radne angažiranosti. Radna angažiranost je ispunjavajuće afektivno i motivacijsko stanje vezano uz posao, te predstavlja važan prediktor niza pozitivnih ishoda, kako na razini zaposlenika/ica, tako i na razini cjelokupne organizacije. Prepoznajući njenu vrijednost u radnom kontekstu, nekolicina istraživača nastojala je razmotriti što pridonosi njenom javljanju. U dosadašnjim istraživanjima utvrđeno je da su svakodnevni načini oporavka od posla pozitivno povezani s razinom angažiranosti tijekom radnog dana, što opravdano vodi ka pretpostavci da će i redovite strategije oporavka od posla biti u pozitivnom odnosu s generalnom razinom radne angažiranosti. Međutim, i dalje ostaje nejasno što pridonosi pojavi tog efekta.

Budući da je utvrđeno kako oporavak od posla predstavlja jednu od odrednica emocionalne dobrobiti na poslu te da su emocije izvori naše motivacije i ponašanja u radnom kontekstu, cilj ovog istraživanja bio je ispitati međuodnos emocija i oporavka od posla u predviđanju radne angažiranosti. U istraživanju je sudjelovalo 268 ($N_m=100$, $N_z=168$) zaposlenika/ica različitih tvrtki, koji/e su bili heterogeni po dobi, stručnoj spremi i zanimanju. Oni/e su, putem on-line ankete, ispunili/e Upitnik oporavka od posla (Sonnentag i Fritz, 2007), Upitnik emocionalne dobrobiti na poslu (Van Katwyk, Fox, Spector i Kelloway, 2000) te Utrecht skalu radne angažiranosti (Schaufeli i Bakker, 2003).

Rezultati regresijske analize pokazali su da dimenzije oporavka od posla (psihološki odmak, opuštanje, usavršavanje vještina, kontrola nad slobodnim vremenom) zajednički predviđaju 24% varijance radne angažiranosti. Čini se da se dobiveni efekt velikim dijelom može objasniti posredujućom ulogom ugodnih emocija prema poslu, no oporavak od posla kroz usavršavanje vještina pokazao je i izravni doprinos u objašnjavanju radne angažiranosti.

Dobiveni nalazi nadograđuju prijašnje teorijske spoznaje o pozitivnoj povezanosti radne angažiranosti i oporavka od posla. Praktično gledajući, s ciljem povećanja radne angažiranosti zaposlenika (a posredno i njihove radne uspješnosti), bitno je poticati i omogućavati zaposlenicima da na poslu doživljavaju ugodne emocije, a da se u svoje slobodno vrijeme od posla prikladno oporave.

Ključne riječi / Keywords: radna angažiranost, oporavak od posla, emocije prema poslu, emocionalna dobrobit na poslu, pozitivna zdravstvena psihologija rada

[✉] majcenjelena@gmail.com

Anamarija Malada[✉]

Zadar, Hrvatska

Posttraumatski rast odnosi se na iskustvo pozitivne osobne i životne promjene, veće kompetencije i zadovoljstva nakon doživljene životne krize ili traumatskog događaja. Rast poslije traume obuhvaća promjene u vjerovanjima, ciljevima, ponašanjima i identitetu. Dosadašnja istraživanja ukazuju na važnu ulogu nekih osobnih i okolinskih čimbenika u doživljavanju rasta nakon traumatskog događaja, ali u Hrvatskoj ne postoje istraživanja koja omogućuju stjecanje jasnijeg uvida u njihove međusobne odnose i doprinose.

Stoga se ovim istraživanjem ispituje uloga osobnih (emocionalna regulacija i kontrola, religioznost) i okolinskih (socijalna podrška) čimbenika u objašnjenju posttraumatskog rasta kod branitelja Domovinskog rata. Dodatni cilj istraživanja bio je prevesti i validirati Upitnik posttraumatskog rasta (*Posttraumatic Growth Inventory*, Tedeschi i Calhoun, 1996) te provjeriti razliku u razini posttraumatskog rasta između branitelja koji imaju posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) i onih bez PTSP-a. U istraživanju je sudjelovalo 204 branitelja Domovinskog rata u dobi od 40 do 77 godina.

Konfirmatornom faktorskom analizom potvrđena je pretpostavljena originalna petofaktorska struktura Upitnika posttraumatskog rasta (odnosi s drugima, nove mogućnosti, osobna snaga, duhovne promjene i vrijednost života). Provedbom hijerarhijske regresijske analize s ciljem ispitivanja zasebnih relativnih doprinosa osobnih i okolinskih determinanti u objašnjenju posttraumatskog rasta utvrđeno je da emocionalna regulacija i kontrola i religioznost kao osobne determinante te socijalna podrška kao okolinska determinanta ostvaruju značajne samostalne doprinose objašnjenju posttraumatskog rasta kod branitelja. Dobiveni rezultati upućuju da branitelji koji iskazuju više procjene posttraumatskoga rasta ujedno lošije reguliraju negativne emocije, religiozniji su i procjenjuju da imaju više socijalne podrške bližnjih osoba. Dodatno se ispitala i razlika u razini posttraumatskog rasta između branitelja koji imaju posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) i onih bez PTSP-a te je utvrđeno kako branitelji koji imaju PTSP doživljavaju veći posttraumatski rast.

Ključne riječi / Keywords: posttraumatski rast, posttraumatski stresni poremećaj, emocionalna regulacija i kontrola, religioznost, socijalna podrška

[✉] a.malada93@gmail.com

Jasmina Mehulić[✉] i Margareta Jelić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati valjanost podskale poniznosti-skromnosti iz *Values in Action Inventory of Strengths* (VIA-IS; Peterson i Seligman, 2004) i njezinu prikladnost na hrvatskom uzorku (VIA-IS-PS) te provjeriti njen odnos s relevantnim varijablama. Poniznost je nov konstrukt, još neistraživan u Republici Hrvatskoj, a koji je u inozemstvu povezan s kvalitetnijim interpersonalnim odnosima, opraštanjem, efikasnom samokontrolom i odgovornim organizacijskim ponašanjem. Koristeći online anketu, provedeno je istraživanje na 781 ispitaniku (71.6% žena).

Dobivena je dvofaktorska struktura skale VIA-IS-PS uz visoku pouzdanost. Konvergentna valjanost provjerena je koreliranjem VIA-IS-PS s drugim mjerama poniznosti (semantičkim diferencijalom poniznosti naspram arogancije i mjerom fokusa na druge), dok je diskriminantna valjanost VIA-IS-PS provjerena koreliranjem s mjerom mračne trijade. Provjeren je samostalni doprinos poniznosti u predviđanju zadovoljstva životom. Rezultati ukazuju na postojanje dva faktora VIA-IS-PS. Prvi faktor nazvan je skromna samoprezentacija, dok drugi faktor, dispozicijska poniznost, mjeri poniznost kao osobinu ličnosti. To je različito od stranih nalaza koji ukazuju na postojanje samo jednog faktora. Poniznost statistički značajno predviđa zadovoljstvo životom povrh samopoštovanja, mračne trijade i sociodemografskih karakteristika i to tako da dispozicijska poniznost ima pozitivan, a skromna samoprezentacija, neočekivano, negativan doprinos. Analizom čestica uviđa se da faktor skromne samoprezentacije, za razliku od dispozicijske poniznosti, mjeri neke bihevioralne odlike niskog samopoštovanja što može objasniti njegov negativan odnos sa zadovoljstvom životom.

Zaključno, prvi pokazatelji istraživanja poniznosti pozitivni su, ona značajno doprinosi zadovoljstvu životom povrh drugih, globalnih, varijabli. No, budući da u našoj kulturi dolazi do nešto drugačijeg funkcioniranja korištenog upitnika u odnosu na njegovo funkcioniranje u inozemstvu, u smislu da su dobivena dva, a ne jedan faktor i da jedan od njih ima negativan doprinos u objašnjenju varijance zadovoljstva životom, potrebno je stvoriti upitnik namijenjen specifično za hrvatsku populaciju, kako bi se obuhvatio cjelokupan konstrukt i izbjeglo njegovo preklapanje sa samopoštovanjem.

Ključne riječi / Keywords: poniznost, VIA-IS, zadovoljstvo životom

[✉] jmehulic@ffzg.hr

Vladimir Mihić[✉], **Bojana Bodroža i Dragana Jelić**,
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

Margareta Jelić i Željka Kamenov
Faculty of Social Sciences and Humanities, University of Zagreb, Croatia

The issue of relations between national and European identities has become one of the most interesting research questions in the last couple of decades all over the Europe. Although the European identity is often examined in EU countries, several studies have shown that citizens of a non-EU country have as high or even higher levels of European identity. This is especially the case in member candidate states, although in these countries there is still a debate about the impact that the new social identity will have on the one of the oldest and most prominent one, the national identity.

This paper deals with two questions. First, is there a correlation between national and European identities in Vojvodina (and whether this relation is different in Serbs and ethnic minorities that live in Vojvodina)? The second is: is there a difference in the levels of European and national identity between Serbs and ethnic minorities? The sample consisted of 646 Serbs and 330 respondents from different ethnic minorities (most prominent were Hungarians and Slovaks), heterogeneous regarding gender, age and education.

The results show that there is no significant correlation between national and European identity among Serbs, but there is a low positive correlation between two identities among ethnic minorities. Also, only age and education were significant predictors of European identity (the youngest respondents age 18 to 25 and those who are more educated had the highest levels of European identity), while only education was, marginally, significant for the national identity (respondents with lowest education had the highest national identity). However, further analysis show that there is significant difference in the levels of European identity between Serbs and ethnic minorities from the EU countries who, expectedly, had higher level of European identity.

This result indicates that the level of European identity in Vojvodina depends on whether the country of origin is in the EU or not. As expected, levels of national identity do not differ between members of majority groups and minority groups.

Ključne riječi / Keywords: national identity, European identity, multiculturalism, ethnic majority and minority

✉ mihic@ff.uns.ac.rs

Aleksandar Momirović

Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti dimenzije strukture ličnosti, s posebnim naglaskom na patološke simptome, u heterogenom uzorku ispitanika. Uzorak je uključivao 300 ispitanika, 100 bez dijagnoze, 100 s dijagnozom neuroskog poremećaja i 100 s dijagnozom psihotičnog poremećaja. Primijenjena je upitnik ličnosti koji uključuje 180 čestica sa šest subskala: neurotske astenija, agresivnost, konverzivne smetnje, disocijacija, regresija i introverzija-ekstroverzija. U obradi podataka primijenjena je analiza polarnih taksona i kanonička diskriminativna analiza.

Izolirane su četiri značajne taksonomske dimenzije: opća psihopatologija, ekstroverzija, neurotizam i konverzivna disocijacija. Diskriminativna analiza provedena je na te četiri dimenzije i pokazuje jasne razlike između grupa zdravih, neurotičnih i psihotičnih ispitanika. Grupe ispitanika razlikuju se na dvije diskriminativne dimenzije: prva je definirana razinom opće psihopatologije, a druga neurotizmom. Pacijenti bez dijagnoze pozicionirani su vrlo blizu negativnoga pola dimenzije opće psihopatologije. Psihotični pacijenti pozicionirani su u području povišenog intenziteta opće psihopatologije i konverzivne disocijacije, a neurotični pacijenti u područje srednjeg intenziteta patologije i konverzivne disocijacije te izražene introverzije.

Dimenzije konativnog sklopa u miješanom uzorku pokazuju dijelom očekivane (opća psihopatologija, neurotizam i ekstroverzija), a dijelom neočekivane (dimenzija konverzivne disocijacije) rezultate, što je prilog aktualnoj raspravi o redefiniranju pojma disocijacije.

Ključne riječi / Keywords: konativni sklop, taksonomska analiza, diskriminativna analiza

Vanja Oparnica¹, Ines Sučić²✉, Tiffany Matej Hrkalović¹, Dora Trgovec¹, Marta Šojat¹, Anja Wertag², Jelena Žipovski¹

¹-Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

²- Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Procjene i predviđanja osobina ličnosti, dispozicija i budućeg ponašanja na temelju fizičkog izgleda ima dugu povijest u filozofskim, antropološkim i psihološkim razmatranjima. Proteklih godina ponovno se aktualizirala tema mogućnosti zaključivanja o kriminalitetu osoba na temelju njihovog fizičkog izgleda.

Stoga su ciljevi istraživanja bili ispitati: 1. točnost procjena o počinjenju kaznenog djela (krivnji), odnosno nevinosti osobe na temelju izgleda njenog lica; 2. stupanj povezanosti procjene vlastite točnosti u donošenju sudova o osobama na temelju izgleda i stvarne točnosti procjena krivnje/nevinosti; 3. točnost procjena vrste počinjenog kaznenog djela kod počiniteljica.

Istraživanje je provedeno on-line, na prigodnom uzroku od 848 punoljetnih osoba, prosječne dobi 24 godine, većinom žena (80.7%) sa završenom srednjom školom (53.9%). Prvi zadatak sudionika je bio na skali procijeniti vlastitu točnost donošenja sudova o osobama na temelju izgleda. U istraživanju je korišteno 20 fotografija žena koje su sudionicima bile sukcesivno prikazane po slučajnom redoslijedu, a svaka fotografije je prikazivana u trajanju od 3 sekunde. Drugi zadatak sudionika je bio na skali procijeniti za svaku osobu u kojem stupnju izgleda kao počiniteljica kaznenog djela. Ukoliko su procijenili da osoba izgleda kao počiniteljica kaznenog djela trebali su od ponuđenih kaznenih djela odabrati jedno koje su smatrali da je osoba počinila.

Prosječna točnost procjena nevinosti/krivnje osoba je bila 57%. Točnost procijenjene nevinosti osoba je bila viša (70.5%) od točnosti procijenjene krivnje (43.6%). Nije utvrđena povezanost između procjene vlastite točnosti u donošenju sudova o osobama na temelju izgleda i između stvarne točnosti procjena o krivnji/nevinosti ($r(848)=-.014$; $p>.05$). Sudionici koji su točno procijenili tko su počiniteljice kaznenih djela su u prosjeku u 36% slučajeva i točno procijenili koje su kazneno djelo počinile.

Rezultati se razmatraju u kontekstu dosega donošenja sudova na temelju izgleda osoba, te s takvim sudovima povezanih čimbenika.

Ključne riječi / Keywords: lica, počiniteljice kaznenih djela, socijalna percepcija, točnost procjena

DOBNE I SPOLNE RAZLIKE U MOTIVACIJI I STRATEGIJAMA UČENJA MATEMATIKE U PERIODU TRANZICIJE IZ OSNOVNE U SREDNJU ŠKOLU

Rosanda Pahljina-Reinić[✉], Barbara Rončević Zubković i Svjetlana Kolić-Vehovec
Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Prijelaz iz osnovne u srednju školu važan je tranzicijski period za učenike. Istraživanja ukazuju na pad motivacije u različitim školskim domenama u periodima tranzicije. U ovom istraživanju usmjerili smo se na motivaciju za učenje matematike, a ranija istraživanja u Hrvatskoj također pokazuju da interes i postignuće u matematici opada s dobi.

Cilj je bio ispitati dobne i spolne razlike u motivaciji (interes, percipirana samodjelotvornost i anksioznost), strategijama učenja i postignuću u području matematike, te utvrditi doprinos ispitanih varijabli u objašnjenju postignuća u matematici kod učenika sedmih i osmih razreda iz 13 osnovnih škola ($N=1256$), te prvih i drugih razreda iz sedam srednjih škola ($N=1493$). Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Prva faza istraživanja učinaka pilot-projekta e-Škole u 20 odabranih škola“ (CARNet) tijekom prvog tjedna nastave, primjenom upitnika. Postignuće u matematici ispitano je putem zadataka za provjeru prethodnog znanja učenika.

Učenici na početku sedmog razreda pokazuju veći interes za matematiku, izvještavaju da više koriste strategije elaboracije te imaju bolji rezultat na ispitivanju predznanja iz matematike od učenika na početku osmog i prvog razreda. Učenici drugog razreda srednje škole imaju najniži interes i postignuće te najmanje koriste strategije elaboracije. Učenici sedmog i prvog razreda imaju veću samodjelotvornost u matematici od učenika osmog i drugog razreda. Generalno, djevojke u većoj mjeri izvještavaju da koriste strategije učenja, ali iskazuju i više razine anksioznosti i nižu samodjelotvornost. Dobiveni su i interakcijski efekti dobi i spola na postignuće, samodjelotvornost i anksioznost. Djevojke u osnovnoj školi imaju bolje postignuće od mladića, ali u drugom razredu srednje škole njihovo je postignuće lošije. Slično tome, u drugom razredu djevojke iskazuju i nižu razinu samodjelotvornosti. Anksioznost kod djevojaka raste s dobi, dok se kod mladića od osmog razreda osnovne do drugog razreda srednje škole smanjuje. Hijerarhijskom regresijskom analizom ustanovljeno je da bolje postignuće postižu učenici koji imaju višu samodjelotvornost, manju anksioznost te više koriste strategije ponavljanja. Dobi i spol ostaju značajni prediktori i u završnom koraku analize.

Rezultati pokazuju negativne učinke tranzicije u srednju školu na motivaciju i strategije učenja matematike, posebno za djevojke.

Ključne riječi / Keywords: motivacija, strategije učenja, anksioznost, matematika, samodjelotvornost

[✉] rosanda@ffri.hr

Ana Pavelić Tremac[✉]

Neuropsihijatrijska bolnica "Dr Ivan Barbot", Popovača, Hrvatska

Anksiozna osjetljivost (AO) se opisuje kao strah od javljanja anksioznih simptoma i tjelesnih senzacija povezanih s anksioznošću, a koji proizlazi iz uvjerenja da anksioznost i povezane tjelesne senzacije mogu imati negativne tjelesne, psihološke i socijalne posljedice.

Cilj ovog istraživanja je provjeriti psihometrijske karakteristike hrvatske inačice Upitnika anksiozne osjetljivosti ASI-3 (*The Anxiety Sensitivity Index-3*, Taylor i sur., 2007) na kliničkom uzorku. Ovaj je upitnik u širokoj upotrebi u inozemnim istraživanjima i predstavlja poboljšanje prethodno često korištene Ljestvice anksiozne osjetljivosti - ASI (*The Anxiety Sensitivity Index*, Reiss i sur., 1986). U istraživanju su provjerene mjere pouzdanosti (internalne konzistencije i test-retest), te mjere konstruktne valjanosti (preko povezanosti s mjerama anksiozne osjetljivosti, depresivnosti, anksioznosti i kvalitete života). U istraživanje je uključeno 127 ispitanika s različitim psihijatrijskim dijagnozama. Baterija upitnika se sastojala od: demografskih podataka, Upitnika samoprocjene anksiozne osjetljivosti na Ljestvici anksiozne osjetljivosti - ASI, te na Upitniku anksiozne osjetljivosti - ASI-3, Beckovog upitnika depresivnosti (BDI), Upitnika anksioznosti kao stanja i osobine ličnosti (STAI) i Dienerove skale zadovoljstva životom. Ponovljeno testiranje ASI-3 upitnikom je provedeno 5 dana nakon prve primjene.

Dobiveni rezultati govore o dobrim metrijskim karakteristikama ASI-3 upitnika, te višedimenzionalnoj skali s jednim faktorom višeg reda i tri faktora nižeg reda (psihičke brige, tjelesne brige i socijalne brige). Radi se o obećavajućem instrumentu koji će svakako naći svoju upotrebu kako u istraživanjima tako i u kliničkoj praksi.

Ključne riječi / Keywords: anksiozna osjetljivost, ASI-3 upitnik, psihometrijske karakteristike, psihijatrijski bolesnici

[✉] ana.pavelic-tremac@bolnicapopovaca.hr

KAKO MEĐUGRUPNI KONTAKT OSTVARUJE SVOJ UTJECAJ? ULOGA VRŠNJAČKIH, OBITELJSKIH I ŠKOLSKIH NORMI O KONTAKTU U ODNOSU IZRAVNOG I PROŠIRENOG KONTAKTA TE MEĐUGRUPNIH ISHODA

Lana Pehar[✉], Dinka Čorkalo Biruški i Margareta Jelić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Tea Pavin Ivanec

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Jasmina Tomašić Humer

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Blaž Rebernjak

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Međugrupni kontakti i društvene norme važne su odrednice odnosa među pripadnicima različitih socijalnih grupa, no njihova su se istraživanja do sada uglavnom razvijala odvojeno. I dok je utjecaj općih društvenih normi na međugrupne odnose razmjerno dobro poznat, utjecaj unutargrupnih normi o međugrupnom kontaktu je istraživani vrlo rijetko. Međutim, upravo bi ta vrsta normi, koja definira tipične i prihvatljive kontakte s pripadnicima vanjske grupe, mogla biti posebno važna odrednica odnosa između različitih oblika kontakta i međugrupnih ishoda.

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati predviđaju li percipirane vršnjačke, obiteljske i školske norme o kontaktu pozitivne (prosocijalno ponašanje prema članovima vanjske grupe) i negativne (unutargrupnu pristranost) međugrupne ishode te provjeriti posreduju li različite vrste normi učinke izravnog i proširenog međugrupnog kontakta na međugrupne ishode. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1204 učenika osnovnih i srednjih škola u dobi od 11 do 18 godina, koji su pripadnici većine te srpske, mađarske, češke i talijanske nacionalne manjine iz četiri višetetničke zajednice u Republici Hrvatskoj.

Analize traga za pokazatelje pozitivnih i negativnih međugrupnih ishoda pokazale su da pozitivne vršnjačke norme o kontaktu predviđaju manju pristranost prema vlastitoj grupi, a pozitivne školske norme veću sklonost prosocijalnom ponašanju prema pripadnicima vanjske grupe. No, pozitivne obiteljske norme predviđaju i oba navedena kriterija. Provjera medijatorskog utjecaja normi pokazala je da su vršnjačke i obiteljske norme medijatori odnosa i proširenog i izravnog kontakta te unutargrupne pristranosti. Obiteljske i školske norme posreduju odnos izravnog kontakta i prosocijalnog ponašanja, dok je odnos proširenog kontakta i prosocijalnog ponašanja posredovan samo obiteljskim normama.

Ovi rezultati upućuju na mogućnost da različite vrste normi o kontaktu imaju različite efekte i uloge za pozitivne i negativne međugrupne ishode. U izlaganju će se raspraviti teorijske i praktične implikacije dobivenih rezultata.

Ključne riječi / Keywords: međugrupni kontakti, norme o kontaktu, unutargrupna pristranost, prosocijalno ponašanje prema vanjskoj grupi

[✉] lpohar@ffzg.hr

Dragica Pejžić[✉]

Privredna banka Zagreb, Hrvatska

Sanja Daić

Psihološki centar Vlahinsky, Zagreb, Hrvatska

Maša Tonković Grabovac

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Percipirana zapošljivost procjena je vlastitih mogućnosti pronalaska i zadržavanja zaposlenja sukladno obrazovnim kvalifikacijama. S obzirom na nepovoljnu ekonomsku situaciju i kompetitivno tržište rada, stjecanje visokih obrazovnih kvalifikacija ne jamči i sigurno zaposlenje. Percepcija zapošljivosti važna je za prilagodbu vlastitog ponašanja tim nestabilnim uvjetima. Važno ju je istraživati na studentima kako bi se pravovremeno provele intervencije kojima bi se razvijala njihova zapošljivost i povećala spremnost za izlazak na tržište rada. Prethodno istraživanje na hrvatskim studentima raznovrsnih struka upućuje na to da su studenti dobro informirani o stanju na tržištu rada te trenutačnoj zapošljivosti za svoju struku.

S obzirom na to da je navedeno istraživanje uključivalo studente ekstremno (ne)zapošljivih struka, pa psihologija koja spada u prosječno zapošljive nije bila uključena, cilj ovog istraživanja bio je utvrditi percipiranu zapošljivost studenata psihologije i diplomiranih psihologa. U istraživanju je sudjelovalo 304 studenata psihologije i 249 diplomiranih psihologa, pri čemu su sudionici oba uzorka obuhvaćali sve studije psihologije u Republici Hrvatskoj. Sudionici su ispunili upitnik koji se sastojao od Skale samopercipirane zapošljivosti (Rothwell i sur., 2008.), sociodemografskih pitanja i pitanja o preferiranom radnom mjestu nakon završetka studija i/ili trenutnom radnom mjestu, te dodatnih mjera koje nisu relevantne za ovo istraživanje.

Rezultati su pokazali da studenti psihologije objektivno percipiraju vlastitu zapošljivost u usporedbi sa studentima drugih struka i diplomiranim psiholozima. Analizom prema godini studija, ustanovljen je pad percipirane zapošljivosti na prelasku studenata s preddiplomskog na diplomski studij, koji bismo mogli pripisati objektivno niskoj mogućnosti zapošljavanja s diplomom prvostupnika psihologije. Ovi nalazi proširuju postojeće oskudne znanstvene spoznaje o percipiranoj zapošljivosti studenata u Hrvatskoj. Daljnjim empirijskim istraživanjima potrebno je odrediti čimbenike koji povećavaju percipiranu zapošljivost, što osim nadogradnje teorijskog znanja ima i bitne praktične implikacije.

Informacije o percipiranoj zapošljivosti studenata mogu biti korisne za osmišljavanje intervencija s ciljem poticanja objektivne zapošljivosti studenata po izlasku na tržište rada.

Ključne riječi / Keywords: percipirana zapošljivost, studenti psihologije, diplomirani psiholozi

[✉] dpejazic@hotmail.com

KAKO HRVAČI OBJAŠNjavaju SVOJE USPJEHE I NEUSPJEHE NA NATJECANJIMA?

Rebeka Prosoli[✉], Renata Barić, Nikola Starčević i Mario Baić

Kineziološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Pobjede i porazi predstavljaju svakodnevni dio života sportaša. Jako je važno istražiti i razumjeti kako sportaši objašnjavaju uzroke tih ishoda i čemu ih pripisuju. Upravo iz tog razloga, cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoji li razlika između atribucija koje hrvači donose za svoj najuspješniji i najmanje uspješan nastup u karijeri.

Sudionici u ovom istraživanju bili su hrvači natjecatelji ($N=20$) s područja Republike Hrvatske. Svi sudionici bili su muškarci, prosječne dobi od 18,7 godina (min=16; max=21) koji su se bavili hrvanjem u prosjeku 9,15 godina (min=4; max=16). Za mjerenje dimenzija atribucija korištena je Skala za mjerenje uzročnih atribucija (CDS-II; McAuley, Duncan i Russell, 1992) koja mjeri atribucije na četiri dimenzije: lokus uzročnosti, stabilnost, osobna kontrolabilnost i vanjska kontrolabilnost.

Rezultati su pokazali da hrvači donose više internalne, stabilne i osobno kontrolabilne atribucije za uspjeh u odnosu na neuspjeh. Nije dobivena statistički značajna razlika na dimenziji vanjske kontrolabilnosti.

Dobivene informacije omogućuju nam uvid u načine na koje sportaši objašnjavaju svoje uspjehe i neuspjehe što može biti izuzetno korisno u praktičnom radu sa sportašima.

Ključne riječi / Keywords: atribucije, borilački sport, atribucijska teorija, sport, sportaši

[✉] rebeka.prosoli@kif.hr

Vanja Putarek

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Nina Pavlin-Bernardić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Luka Tunjić

Udruga Impress, Daruvar, Hrvatska

Akademsko nepoštenje predstavlja učenička ponašanja koja nisu u skladu s etičkim standardima ili vrijednostima koji se smatraju prihvatljivima u određenoj kulturi. Istraživanja na hrvatskim srednjoškolcima i studentima pokazuju da je u hrvatskoj kulturi akademsko nepoštenje vrlo rašireno i prihvaćeno. Primjerice, više od 90% učenika i studenata navodi da je barem jednom prepisivalo od kolega za vrijeme ispita ili se služilo šalabahterom. Ovaj oblik akademskog nepoštenja neki autori nazivaju aktivnim varanjem i odnosi se na ponašanja kod kojih osoba na nedopuštene načine pokušava saznati informacije kako bi postigla bolji uspjeh. Još prihvaćeniji i rašireniji oblik akademskog nepoštenja je tzv. pasivno varanje, odnosno pomaganje drugima da postignu bolji uspjeh. Različiti individualni i kontekstualni čimbenici doprinose akademskom nepoštenju, poput osobina ličnosti, školskog uspjeha i nadzora nastavnika. U individualne čimbenike ubraja se i motivacija učenika, iako je njezin doprinos objašnjenju akademskog nepoštenja bio rijetko istraživani.

Stoga je cilj ovog rada ispitati može li se na temelju samoefikasnosti u samoregulaciji, ciljeva postignuća i uključenosti predvidjeti razina akademskog nepoštenja na nastavi biologije kod srednjoškolaca. Pritom su odnosi među varijablama operacionalizirali u okviru Hijerarhijskog modela motivacije za postignućem. Pretpostavljeno je da samoefikasnost u samoregulaciji predviđa ciljeve postignuća, koji zatim predviđaju uključenost, a ona u konačnici predviđa akademsko nepoštenje. Nadalje, pretpostavljeno je da postoje izravne veze između samoefikasnosti u samoregulaciji te uključenosti i akademskog nepoštenja. Istraživanje je provedeno na 283 srednjoškolaca, uz korištenje baterije upitnika prilagođene za područje biologije: Skala samoefikasnosti u samoregulaciji, Skala ciljeva postignuća, Skala uključenosti te Skala varanja. Nakon konfirmatorne faktorske analize za dvije potonje skale, provedena je medijacijska analiza korištenjem analize traga. Budući da pasivno varanje nije bilo povezano s ostalim varijablama, u analizu je uvršteno samo aktivno varanje. Rezultati pokazuju da je samoefikasnost u samoregulaciji ključni prediktor aktivnog varanja.

Istraživanje sugerira da je u nastavnom procesu važno poticati ciljeve ovladavanje putem uključivanja te emocionalnu i bihevioralnu uključenost kako bi spremnost učenika na aktivno varanje bila manja.

Ključne riječi / Keywords: akademsko nepoštenje, samoefikasnost u samoregulaciji, ciljevi postignuća, uključenost, biologija

Miroslav Rajter[✉]*Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska***Iva Černja***Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska***Lucija Vejmelka***Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

Svakodnevno korištenje interneta omogućava brojne prednosti u profesionalnim i privatnim aktivnostima, no u virtualnom okruženju pojavljuju se i nova rizična ponašanja pojedinaca. Problematična upotreba interneta uključuje i fenomen ovisnosti o internetu. Test ovisnosti o internetu (Young, 1998) (eng: *Internet addiction test- IAT*), baziran je na DSM-IV kriteriju za patološko kockanje te zahvaća simptome ovisnosti o internetu definirane kao online kompulzivno ponašanje koje uzrokuje ometanje normalnih socijalnih interakcija te povećava svakodnevni stres, osjećaj samoće, anksioznosti i depresije. Na uzorku srednjoškolaca u Hrvatskoj utvrđeno je da 35.4% učenika srednjih škola iskazuje znakove ovisnosti, a inače je poznato da jedan od važnijih prediktora ovisnosti o internetu može biti nedostatak percipirane roditeljske kontrole.

S obzirom na navedeno, cilj ovog istraživanja bio je ispitati navike sigurnog korištenja interneta i roditeljskog nadzora srednjoškolaca, te ispitati njihov odnos s ovisnosti o internetu. Istraživanje je provedeno u sklopu projekta Nastavnog zavoda javnog zdravstva Splitsko-dalmatinske županije na uzorku 539 učenika srednjih škola različitih usmjerenja (M-59%, Ž-40.1%).

Rezultati istraživanja pokazuju da učenički profili na društvenim mrežama uglavnom nisu javni, da učenici koriste dodatne sigurnosne postavke, a da svoje lozinke ne povjeravaju drugima. Ipak, 25.8% učenika iskazuje neke znakove ovisnosti o internetu. Roditeljski nadzor pokazao se negativno povezan s razinom ovisnosti o internetu, međutim veću važnost u predikciji ovisnosti je pokazalo roditeljsko znanje o korištenju interneta. Obrasci ponašanja kod učenika srednjih škola koji su se pokazali povezani s razinom ovisnosti o internetu su upoznavanje u stvarnom životu osoba koje su upoznali na internetu i slanje privatnih fotografija drugima.

Ključne riječi / Keywords: ovisnost o internetu, sigurni načini korištenja interneta, roditeljski nadzor

[✉] miroslav.rajter@gmail.com

Ina Reić Ercegovac[✉], Morana Koludrović i Maja Ljubetić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati učestalost rizičnih ponašanja adolescenata te ispitati prediktivnu ulogu nekih aspekata samopoimanja i doživljaja obitelji u objašnjenju individualnih razlika u rizičnom ponašanju. U istraživanju su sudjelovali učenici srednjih škola te završnih razreda osnovne škole ($N=361$). Sudjelovanje u istraživanju je bilo dobrovoljno i anonimno, a prije prikupljanja podataka dobiveni su pisani pristanci roditelja. Primijenjeni su sljedeći mjerni instrumenti: Upitnik općih podataka, Rosenbergova skala samopoštovanja, Upitnik samoefikasnosti za djecu i adolescente (Vulić Prtorić i Sorić, 2006), Skala zadovoljstva vlastitom obitelji (Vulić Prtorić, 2002) te skraćena inačica Upitnika samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih (Ručević, Ajduković i Šincek, 2007).

Rezultati su pokazali da su najučestalija rizična ponašanja normativna nepoželjna ponašanja (primjerice zlorababa alkohola ili bježanje iz škole). Stariji adolescenti u odnosu na mlađe iskazali su veću učestalost tih ponašanja kao i zlorababe droga, dok su mlađi adolescenti, u odnosu na starije, iskazali veću učestalost nasilnih ponašanja. Spolne razlike nisu se pokazale značajnima osim kada je riječ o nasilnim ponašanjima koja su češća kod adolescenata nego adolescentica.

Analiza spolnih i dobnih razlika u prediktorskim varijablama pokazala je da su mlađi učenici zadovoljniji svojom obitelji te iskazuju više samopoštovanje. Samopoštovanje su procijenili višim i adolescenti u odnosu na adolescentice. Od svih aspekata samoefikasnosti (socijalna, emocionalna i akademska), značajne su razlike utvrđene jedino u emocionalnoj samoefikasnosti, gdje su se adolescenti u odnosu na adolescentice procijenili samoefikasnijima.

Kako bi se utvrdio zaseban doprinos prediktorskih varijabli rizičnom ponašanju adolescenata, provedene su tri hijerarhijske regresije čiji su rezultati pokazali da je doživljaj obitelji značajan prediktor svim oblicima rizičnog ponašanja. Pored toga, značajnim prediktorima zlorababe droga i nasilnih ponašanja pokazali su se školsko vladanje i akademska samoefikasnost, dok normativna nepoželjna ponašanja predviđaju dob, spol, doživljaj obitelji te svi aspekti samoefikasnosti.

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem upućuju na važnost kvalitete obiteljskih odnosa i percipirane samoefikasnosti (posebno akademske) što implicira potrebu jačanja uloge i povezanosti obitelji i škole u prevenciji rizičnih ponašanja adolescenata.

Ključne riječi / Keywords: rizična ponašanja, adolescencija, samopoimanje, zadovoljstvo obitelji

[✉] inareic@ffst.hr

Maja Ribar✉

Biometrika d.o.o., Stara Knežija 6, Zagreb, Hrvatska

Denis Bratko

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanja su pokazala da je pri vrlo maloj količini informacija, poput fotografija ili kratkih snimki, moguća donekle točna procjena nekih osobina ličnosti. Utvrđeni su i tragovi koji u ovakvim uvjetima vode točnoj procjeni ličnosti ciljane osobe, od kojih su se neki odnosili na fizičke karakteristike osobe, dok su se neki odnosili na karakteristike odjeće koju je osoba nosila.

Ciljevi ovoga istraživanja bili su identificirati karakteristike odjevnog stila povezane s ličnošću pojedinca te tragove koje druge osobe koriste kada nastoje procijeniti ličnost na temelju odjeće koju pojedinac nosi, kao i mogućnost procjene ličnosti na temelju ovakvog izvora informacija. Pri tome su u obzir uzete osobine obuhvaćene Big Five modelom, afektivne osobine te narcizam. U istraživanju su sudjelovale tri nezavisne skupine sudionika. Prva skupina sudionika bile su ciljane osobe koje su popunile upitnike ličnosti te priložile fotografije sebe u najdražoj odjevnoj kombinaciji ($n = 74$). Ovu skupinu sudionika činili su studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu kojima je poziv na sudjelovanje upućen preko *mailing liste* studenata. Za prikupljanje podataka korišteno je on-line sučelje, a nakon što su ispunili upitnike ličnosti, zadatak sudionika bio je priložiti fotografiju na kojoj je vidljiva odjevna kombinacija koja je uključivala i gornji i donji dio odjeće. Drugu skupinu sudionika činili su procjenjivači ($n = 10$) koji su na temelju fotografija isključivo odjevnice kombinacije procjenjivali ispitivane osobine ličnosti ciljanih osoba. Treća skupina sudionika ($n = 3$) je za svaku od fotografija ciljanih osoba procijenila prisutnost potencijalnih tragova povezanih s ličnošću ili procjenama ličnosti.

Mogućnost točne procjene ličnosti na temelju ovakvog izvora informacija o ciljanoj osobi pokazala se niskom. S druge strane, identificirano je nekoliko valjanih karakteristika povezanih s ličnošću ciljanih osoba te veći broj karakteristika koje su bile povezane s procjenama procjenjivača. Pri tome su se karakteristike povezane sa samo-procjenjenim osobinama ciljanih osoba i one povezane s procjenama procjenjivača preklapale u manjoj mjeri.

Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti kako se procjenjivači u nedostatku informacija u svojim procjenama oslanjaju na stereotipe koji su se uglavnom pokazali netočnima.

Ključne riječi / Keywords: prvi dojmovi, odjevni stil, percepcija ličnosti, stereotipi

✉ maja.ribar@yahoo.com

Mia Roje[✉], Gordana Buljan Flander, Ana Marija Španić, Tea Brezinščak i Ana Raguz

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Hrvatska

Istraživanja sustavno pokazuju trend sve češćeg i opsežnijeg korištenja suvremenih tehnologija djece i mladih, što privlači pažnju roditelja i stručnjaka mentalnog zdravlja. Suvremene tehnologije nesumnjivo oblikuju svijet u kojem odrastaju današnja djeca, a istraživači se bave pitanjem njihove štetnosti, korisnosti i razvojnih ishoda povezanih s korištenjem malih ekrana. U literaturi se najviše podataka na tu temu nalazi za djecu školske i adolescentne dobi, međutim već i djeca predškolske dobi uvelike bivaju izložena malim ekranima.

Cilj istraživačkog projekta, čiji dio rezultata predstavljamo u ovom radu, bio je istražiti Screen Time (vrijeme pred malim ekranima) predškolske djece i njegovu povezanost s razvojem djece.

Na uzorku od 655 djece koja pohađaju predškolske ustanove, prema podacima dobivenima od strane njihovih skrbnika, sva djeca koja pohađaju vrtić koriste male ekrane (100%), započinju s njihovim korištenjem uglavnom prije druge godine života (79%) te ih koriste vremenski više od svih dostupnih smjernica i preporuka relevantnih stručnjaka (više od 2h dnevno). Djeca predškolske dobi koriste male ekrane prije spavanja (90% djece), što je također protivno smjericama stručnjaka i može interferirati sa zdravim snom.

Nalazi se povezanost ukupnog Screen Time-a predškolske djece s varijablama koje se odnose na: (1) karakteristike djeteta (npr. dob), (2) karakteristike roditelja (npr. stručna sprema), (3) karakteristike odnosa roditelja i djeteta (npr. zajedničko vrijeme), (4) odnos roditelja prema malim ekranima (npr. percepcija korisnosti/štetnosti, osobno korištenje), (5) roditeljska uključenost (npr. postavljanje pravila), (6) karakteristike okoline (npr. dostupnost sadržaja za djecu).

Predstavljeni rezultati ukazuju na važnost senzibilizacije i edukacije o suvremenim tehnologijama, kako roditelja, tako i djece od najranije dobi te pružaju smjernice za potencijalnu identifikaciju djece rizične za prekomjerno korištenje malih ekrana, čijim obiteljima treba dodatna podrška.

Ključne riječi / Keywords: Screen Time, predškolska dob, rizičnost, djeca

✉ mia.roje@poliklinika-djeca.hr

RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL CULTURE AND JOB SATISFACTION AMONG TELECOMMUNICATION EMPLOYEES IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Elisaveta Sardzoska[✉]

Ss Cyril and Methodius University, Skopje, Macedonia

Zorica Markovic

Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

Kalina Sotiroska Ivanoska

Faculty of Social Science, International Vision University, Gostivar, Macedonia

The purpose of this study was to investigate the perceptions of organizational culture and the relationship with job satisfaction among telecommunication employees in the Republic of Macedonia. Organizational culture refers to a series of attitudes and behaviours adopted by employees of a certain organization, which affect its function and total well-being. Job satisfaction refers to the employees' perceptions of their working environment, relations among colleagues, earnings and promotion opportunities. 124 employees in Telecommunication Company in the Republic of Macedonia completed the Denison cultural survey for organizational culture and Minnesota Satisfaction Questionnaire for job satisfaction. A significant positive correlation between overall organizational culture and job satisfaction was found. There was a significant positive correlation between job satisfaction and the following dimensions of organizational culture: mission of the organization, adaptability of the organization, involvement - employee participation and consistency in work. In addition, higher positive correlation was consistently shown to exist among external job satisfaction and each dimension of organizational culture when compared to respective relationship to internal job satisfaction and overall job satisfaction. Organizational Policy implications including work performance and future research recommendations are discussed.

Ključne riječi / Keywords: organizational culture, job satisfaction, telecommunication, dimensions of organizational culture

[✉] elissar2004@yahoo.com

**“ŽENA DRŽI TRI KANTUNA KUĆE, A ŽENA POMORCA ČETIRI”:
KVALITATIVNA ANALIZA PERSPEKTIVE ŽIVOTNIH PARTNERICA
POMORACA**

Ana Slišković[✉] i Ariana Juranko

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Život pomoraca i njihovih obitelji u literaturi je prepoznat kao “dvostruki život” s brojnim specifičnostima i izazovima. Međutim, vrlo je malo istraživanja usmjerenih na perspektivu njihovih životnih partnerica.

Cilj provedenog kvalitativnog istraživanja bio je dobiti dublji uvid u karakteristike posla pomoraca koje se pozitivno ili negativno reflektiraju na živote njihovih partnerica. On-line upitnikom su prikupljeni odgovori od 647 partnerica hrvatskih pomoraca (62.3% sudionica u braku, 21.02% sudionica u vezi s pomorcem koja uključuje zajednički život, te 16.7% sudionica čija veza s pomorcem ne uključuje zajednički život). Dob sudionica je bila u rasponu od 18 do 62 godine. Uzorak je bio heterogen i u pogledu drugih karakteristika sudionica (duljina veze s pomorcem, broj i dob djece, zaposlenje) te u pogledu radnih karakteristika njihovih partnera (vrsta broda, tip radnog ugovora s obzirom na radne i neradne dane). Zadatak sudionica bio je navesti neke aspekte posla svog partnera koje smatraju pozitivnim, odnosno negativnim. Dobiveni odgovori obrađeni su tematskom analizom.

Najsnažnije zastupljena tema u odgovorima vezana je za negativne učinke razdvojenog života, no unutar nje je identificirano niz različitih aspekata, kao što su: usamljenost, preopterećenost poslovima vezanim za kućanstvo i skrb o djeci, problemi u konstantnoj adaptaciji na dvostruki život (život bez partnera i život s partnerom), nošenje s učincima razdvojenosti na djecu itd. Ostale teme vezane za negativne aspekte odnose se na strah za partnerovo zdravlje i život uzrokovan rizicima i stresorima u pomorstvu, podređenost vlastite karijere poslu partnera, te nedostatak razumijevanja i podrške obitelji i prijatelja. S druge strane, sudionice su izvijestile i o nizu pozitivnih aspekata, kao što su: financijska sigurnost, posvećenost partnera kućanstvu i obitelji tijekom neradnih dana, rast ljubavnog odnosa u funkciji razdvojenosti, te vrijeme za vlastiti rast tijekom partnerove odsutnosti.

Ključne riječi / Keywords: supruge i partnerice pomoraca, dvostruki život, razdvojenost, financijska sigurnost

[✉] aslavic@unizd.hr

Ines Sučić[✉], Tihana Brkljačić, Ljiljana Kaliterna Lipovčan, Andreja Brajša-Žganec i Maja Tadić Vujčić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Ivan Balabanić

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Hrana/piće i s njima povezani odnosi s drugim ljudima imaju važnu ulogu u našim životima i zdravlju, identitetu i kulturi. Međutim, rijetko je do sada istraživana povezanost hrane, njene socijalne funkcije, kao i simboličkog značenja hrane i jedenja sa srećom i općom dobrobiti.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati: a) s kojom čestinom se hrana/piće povezuju sa srećom, b) koje sve uloge/funkcije hrana/piće imaju pri definiranju sreće, te c) koje su karakteristike osoba koje pri definiranju sreće spominju hranu/ piće. Podaci su prikupljeni on-line anketom tijekom prve godine Hrvatskog longitudinalnog istraživanja dobrobiti (CRO-WELL) na prigodnom uzorku odraslih građana Hrvatske. Od ukupnog uzorka od 5034 ispitanika, njih 4059 (80.6%) je opisalo što je za njih sreća. Od onih koji su opisali što je za njih sreća, njih je 216 (5.3%) u svojim opisima spomenulo hranu/piće te su njihove izjave analizirane u ovom radu.

Rezultati kvalitativne analize njihovih izjava pokazali su da se u čak 30% definicija sreće spominje riječ „kava“, a u 10% izjava riječ „hrana“, da se češće spominje slatka od slane hrane, te da je najčešće spominjan obrok ručak. Također, uočeno je nekoliko uloga/funkcija koju hrana/piće ima pri definiranju sreće i to: hedonistička (npr. „Sreća je polako jesti sladoled od vanilije“), socijalna (npr. „Sreća je kada se cijela obitelj okupi za stolom, zajedno ruča, glasno razgovara i smije se“) te egzistencijalna (npr. „Sreća je kad imaš hrane da prehraniš svoju obitelj“). U odnosu na ispitanike koji u svojim opisima što je za njih sreća ne spominju hranu/piće, oni koji to čine su mlađe dobi, među njima je više žena, manji broj njih ima djecu, manje su religiozni i više su „lijeve“ političke orijentacije, podjednako su zadovoljni životom i sretni, ali su se češće u mjesecu koji je prethodio istraživanju uključivali u ugodne aktivnosti kako bi odvratili pažnju od negativnog raspoloženja, te jeli ili pili kako bi promijenili svoje negativno raspoloženje.

Za razliku od dosadašnjih istraživanja sreće u kojima se hrana uglavnom sporadično spominjala i to većinom u hedonističkom kontekstu, ovim se istraživanjem ustanovilo da se uloga hrana kao izvora sreće manifestira kroz nekoliko važnih uloga.

Ključne riječi / Keywords: Hrana/piće, kava, sreća, dobrobit, CRO-WELL

[✉] ines.sucic@pilar.hr

Mislav Sudić[✉] i Vanja Didović

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Libertarijanizam, kao smjer i skup političkih pokreta, je teško definirati. Teško je reći radi li se o političkoj orijentaciji koju je moguće smjestiti na spektar desno-lijevo ili o potpuno odvojenom fenomenu. Problem je i što postoje nesuglasice između pojedinih pokreta unutar libertarijanizma poput klasičnog liberalizma, anarho-kapitalizma, objektivizma i sl. Ipak, ono što im je zajedničko jest naglasak na individualizmu i osobnoj odgovornosti, te zagovaranje društvenih i tržišnih sloboda. U literaturi se navodi da su libertarijanci sličniji političkim ljevičarima u pogledu osobina ličnosti i interesa, ali da češće glasaju za političku desnicu. Istraživanjem na velikom uzorku libertarijanaca zaključeno je da je kod libertarijanaca, u usporedbi s ostalima, moralnost više racionalno utemeljena. Ovo čini libertarijanca zanimljivom skupinom za istraživanja u domeni moralnosti budući da odstupaju od predviđanja socio-intuitivističkog modela, prema kojem su moralne prosudbe pretežito utemeljene na intuiciji.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razlikuju li se hrvatski libertarijanci od ostalih političkih skupina u nekim aspektima moralnog rasuđivanja. Provedena je internet anketa na četiri političke skupine, libertarijanci (N=137), ljevičari (N=167), centristi (N=174) i desničari (N=81). Osim demografskih pitanja, postavljena im je moralna dilema: bi li odsjekli nogu profesionalnom atletičaru kako bi mu spasili život? Nakon odgovora se tražila procjena sigurnosti u odgovor i važnosti četiriju etičkih argumenta (utilitarizam, deontologija, kontraktarijanizam i etika vrlina) u donošenju odluke.

Libertarijanci su, slično ljevičarima, u značajno većoj mjeri bili spremni odrezati nogu atletičaru u usporedbi s centristima ali manje spremni nego desničari. Istovremeno, rezultati analize varijance pokazuju da su libertarijanci, slično desničarima, više sigurni u svoju moralnu odluku od ljevičara i centrista. U analizama varijance procjena važnosti pojedinih argumenata nije utvrđen efekt grupe, s iznimkom deontološkog argumenta, pri čemu su se ljevičari manje oslanjali na univerzalna moralna načela od ostalih skupina.

Zaključno, libertarijanci su se pokazali sličnima ljevičarima po pitanju ishoda moralne odluke ali su, slično desničarima, bili sigurniji u tu odluku, te su ju u većoj mjeri od ljevičara temeljili na deontološkom argumentu.

Ključne riječi / Keywords: libertarijanizam, moralno rasuđivanje, sigurnost, etički argumenti

✉ mislav.sudic@gmail.com

Snežana Svetozarević[✉]

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Istraživanja ukazuju na značajne razlike u percepciji i doživljavanju obiteljskih sustava članova obitelji, na nekoliko nivoa: a) između obitelji iz kliničke i nekliničke populacije, b) između obitelji iz iste subpopulacije i c) između pojedinih članova svake obitelji. Takav empirijski status pokreće pitanja smislenosti i opravdanosti nastojanja ka uopćavanju podataka iz istraživanja s obiteljima, a samim time i mogućnost primjene shvaćanja i uvida iz rada sa obiteljima iz nekliničke populacije u radu sa kliničkom. Okolnost da navedena obilježja i dileme neminovno određuju kliničku praksu iznjedrile su pitanje da li obitelji alkoholičara, prema teorijskim postavkama kao visoko homogen entitet, ispoljavaju navedene obrasce varijabiliteta.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrđivanje i analiza tipa i prirode povezanosti grupne pripadnosti (obitelji alkoholičara/neklinička populacija) i pozicije u obitelji (otac/majka/prvorodeno dijete) sa izabranim mjerama obiteljskog funkcioniranja.

U kvazi-eksperimentalnom istraživanju s neujednačenom kontrolnom grupom, sudjelovalo je 140 članova obitelji alkoholičara i 145 članova obitelji iz nekliničke populacije, s pozicijom u obitelji (otac, majka i prvorodeno dijete) kao kriterijem ujednačavanja. Procjena obiteljskog funkcioniranja dobivena je primjenom Skale za procjenu obiteljske adaptabilnosti i kohezivnosti (*Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scales IV; FACES IV*) (Olson, 2008).

Utvrđena je značajna povezanost između grupne pripadnosti i svih skala primijenjenog upitnika (Neuključenost, U mreženost, Rigidnost, Kaotičnost, Komunikacija i Zadovoljstvo). Ocjene obiteljskog funkcioniranja u obiteljima alkoholičara pokazale su tendenciju ka većem stupnju disperzije u odnosu na srednje vrijednosti. Ipak, kada su dvosmjernom analizom varijance testirani efekti grupe i pozicije, kako bi se pokazalo da li su razlike između različitih pozicija u obitelji izražene u kliničkoj nego u kontrolnoj grupi, analiza je pokazala da postoji glavni efekt faktora grupa na svim skalama, efekt faktora pozicija utvrđen je samo na skalama Neuključenosti i Rigidnosti, a interakcija dva faktora nije utvrđena.

Rezultati istraživanja upućuju na dimenzionalnu prirodu (dis)funkcionalnosti obitelji alkoholičara, kao i na važnost kvantitativne metodologije za razumijevanje kvalitativnih specifičnosti ovoga tipa obiteljskog sustava.

Ključne riječi / Keywords: opažanje obiteljskog sustava; integracija percepcije obiteljskog sustava, kvalitativni i kvantitativni pristup obitelji; (dis)kontinuitet obiteljske (dis)funkcionalnosti

[✉] snezana.svetozarevic@f.bg.ac.rs

Josipa Šimac[✉] i Ana Butković

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos sklonosti doživljavanju estetskih iskustava s osobinama ličnosti. U istraživanju su sudjelovala 242 sudionika (50% ženskog spola), dobi od 18 do 84 godina ($M=28.53$, $SD=10.87$). Za mjerenje sklonosti doživljavanju estetskih iskustava primijenjena je jednofaktorska skala estetskog iskustva (Silvia i Nusbaum, 2011), a ličnost je procijenjena primjenom hrvatske verzije upitnika Big Five Aspects Scale (DeYoung, Quilty i Peterson, 2007) koji osim pet širokih faktora mjeri i po dva aspekta za svaki faktor.

Na razini faktora, sklonost doživljavanju estetskih iskustava bila je pozitivno povezana s faktorom otvorenost/intelekt, neuroticizam i ekstraverzija. Na razini aspekata, sklonost doživljavanju estetskih iskustava bila je značajno pozitivno povezana s aspektom *otvorenost*, s aspektom neuroticizma *ranjivost*, s aspektom ugodnosti *suosjećajnost* te s aspektom ekstraverzije *entuzijizam*. Ovi aspekti predviđaju 26% sklonosti doživljavanja estetskih iskustava pri čemu su značajni samostalni prediktori otvorenost i ranjivost.

Ovo istraživanje pokazuje da je važno razlikovati aspekte faktora ličnosti kako bi se razumio njihov odnos sa sklonosti doživljavanju estetskih iskustava, te da su otvorenije i ranjivije osobe sklonije doživljavanju estetskih iskustava.

Ključne riječi / Keywords: estetska iskustva, ličnost, BFAS

[✉] josipa.simac1@gmail.com

Iva Šverko[✉] i Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovoga rada je provjera valjanosti Modela izgradnje karijere kroz prilagodbu (eng. *Career Construction Model of Adaptation*) koji ispituje odnose između mjera spremnosti za prilagodbu, resursa za prilagodbu, ponašanja u smjeru prilagodbe i ishoda prilagodbe. Za testiranje modela provedene su dvije studije na uzorcima srednjoškolaca u Hrvatskoj ($N_1 = 622$, $N_2 = 299$). Prva je studija prvenstveno bila usmjerena na korelacijske odnose između resursa za prilagodbu i ponašanja u smjeru prilagodbe, dok je u drugoj studiji primijenjen longitudinalni nacrt u koji su uključene sve četiri dimenzije modela. U obje studije, mjere resursa i ponašanja bile su operacionalizirane na isti način. Resursi za prilagodbu mjereni su Skalom profesionalne adaptabilnosti (CAAS) te izraženi preko četiri aspekta – usredotočenosti, kontrole, znatiželje i samopouzdanja, a ponašanje u smjeru prilagodbe mjereno je Upitnikom konstrukcije karijere (SCCI) i Upitnikom poteškoća pri donošenju odluka u karijeri (CDDQ). U prvoj je studiji prosjek srednjoškolskih ocjena korišten kao procjena spremnosti za prilagodbu, dok su u drugoj studiji mjere spremnosti bile proširene na osobine ličnosti, temeljnu samoevaluaciju i kompozitnu mjeru srednjoškolskog postignuća. Druga je studija također obuhvatila mjere ishoda prilagodbe koje su operacionalizirane kao zadovoljstvo studijem, angažiranost u studiju i akademsko postignuće. U oba su istraživanja u modele uključeni i relevantni socio-demografski kovarijati.

Rezultati provedene analize traga podržali su model izgradnje karijere kroz prilagodbu u obje studije. Dobiveni indeksi slaganja podržali su adekvatnost predloženih modela nakon uključivanja nekoliko izravnih veza među konstruktima. Model ispitan u studiji 1 potvrdio je neizravne putove od spremnosti do ponašanja preko resursa. Model u studiji 2 potvrdio je neizravne učinke spremnosti preko resursa i ponašanja na ishode, ali je uključivao i nekoliko izravnih učinaka mjera spremnosti na ostale dimenzije. U oba modela, primijećeni su mali izravni učinci kovarijata na resurse za prilagodbu.

Sveukupno, rezultati ove dvije studije podupiru model izgradnje karijere kroz prilagodbu što ukazuje da ponašanje posreduje u odnosu između resursa i ishoda te da spremnost za prilagodbu izravno i neizravno utječe na resurse, ponašanja i ishode.

Ključne riječi / Keywords: Model izgradnje karijere kroz prilagodbu, profesionalna adaptabilnost, CAAS

✉ iva.sverko@pilar.h

Matej Tomazin✉

MentalTrainingCenter, Zagreb, Hrvatska

Dragutin Ivanec

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Sportaši svakodnevno toleriraju veliku količinu boli na treningu kako bi unaprijedili svoju izvedbu i postigli vrhunske rezultate. Stoga, sportski psiholozi u svome radu podučavaju trenere kako u svakodnevnom trenažnom procesu koristiti pozitivnu povratnu informaciju jer smatraju da će ona povećati toleranciju na bol kod sportaša i tako unaprijediti izvedbu na treningu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povećava li pozitivna povratna informacija, upućena sportašima, toleranciju na bol i unaprjeđuje li izvedbu kod sportaša.

U istraživanju je sudjelovao 31 punoljetni nogometaš (raspon dobi 18-29 godina). Ispitivanje je provedeno u dva navrata, u razmaku od sedam dana. U prvom mjerenju mjerena je tolerancija na bol Upitnikom opće bolne osjetljivosti (Ruscheweyh i sur., 2009) na temelju kojeg su sportaši podijeljeni u dvije izjednačene nezavisne skupine, tretmansku i kontrolnu te je mjerena izvedba sportaša. U drugom navratu mjerene su izvedba sportaša i jačina boli. Izvedba sportaša operacionalizira je kao vrijeme postignuto na testu Nevidljiva stolica u kojem je zadatak sudionika bio što dulje izdržati stojeći u polučučnju, koljena svijenih pod pravim kutom i leđa naslonjenih uz zid. Prije drugog mjerenja izvedbe sportaša, tretmanskoj skupini je bila upućivana unaprijed definirana pozitivna povratna informacija (npr. „Bravo, pokazuješ odličnu izdržljivost“) od strane eksperimentatora, dok eksperimentalna skupina sudionika nije imala nikakav tretman. Jačina boli mjerena je McGill upitnikom o jačini boli (Melzack, 1987).

Rezultati složene analize varijance su pokazali da ne postoji statistički značajan utjecaj pozitivne povratne informacije na toleranciju boli i izvedbu u ovim uvjetima. Međutim, trendovi rezultata su očekivani - tretmanska skupina je u prosjeku izdržala dulje od kontrolne. Na McGill upitniku jačine boli, tretmanska skupina je doživljavala statistički značajno veću jačinu pojedinih vrsta boli (probadajuća i iscrpljujuća) u odnosu na kontrolnu skupinu.

Ključne riječi / Keywords: izvedba, pozitivna povratna informacija, sportska psihologija, tolerancija na bol, jačina boli

KAKO BIRAMO PARTNERE? ULOGA TRAŽENJA UZBUĐENJA I LIČNOSTI U RAZUMIJEVANJU SOCIOSEKSUALNOSTI

Dora Trgovec[✉], Josipa Šimac i Klara Janečić
Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Individualne razlike u osobinama ličnosti i sklonosti traženju uzbuđenja predstavljaju važne varijable koje pridonose razumijevanju izbora kratkoročnih i dugoročnih reproduktivnih strategija.

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti dublji uvid u odnos socioseksualne orijentacije, sklonosti traženju uzbuđenja i ličnosti. Željelo se ispitati postoji li dodatni doprinos sklonosti traženju uzbuđenja pri predviđanju kratkoročnih i dugoročnih reproduktivnih strategija povrh doprinosa spola i osobina ličnosti, te ispitati postoji li dodatni doprinos prijašnjih seksualnih ponašanja, pored doprinosa spola i osobina ličnosti, pri predviđanju sklonosti traženju uzbuđenja. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 596 sudionika (62,9% ženskog spola) u dobi od 18 do 35 godina ($M=22,61$; $SD=2,87$). Podaci u istraživanju prikupljeni su putem interneta primjenom Upitnika socioseksualne orijentacije, Zuckermanove Skale traženja uzbuđenja (SSS-V) i hrvatskog prijevoda upitnika Big Five Aspects Scale (BFAS).

Hijerarhijska regresijska analiza pokazala je kako su značajni prediktori obiju reproduktivnih strategija sklonost traženju uzbuđenja, otvorenost/intelekt i ugodnost. Za razliku od kratkoročnih, kod dugoročnih se strategija kao značajan prediktor izdvojila i ekstraverzija. Sklonost traženju uzbuđenja, uključena u trećem koraku analize nakon spola i ličnosti, pokazala se kao najznačajniji prediktor kratkoročnih strategija, dok ugodnost najbolje predviđa sklonost dugoročnim reproduktivnim strategijama. Kada je riječ o predviđanju sklonosti traženju uzbuđenja, prijašnja seksualna ponašanja pokazuju značajan doprinos povrh spola i osobina ličnosti dok se kao najznačajniji prediktor ističe savjesnost.

Dobiveni rezultati ukazuju na važnost individualnih razlika u osobinama ličnosti i sklonosti traženju uzbuđenja pri odabiru reproduktivnih strategija. Ipak, potrebna su dodatna istraživanja kako bi se povećala praktična vrijednost rezultata.

Ključne riječi / Keywords: traženje uzbuđenja, socioseksualnost, ličnost, spol

[✉] dora.trgovec@gmail.com

Ivana Tucak Junaković✉

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Neala Ambrosi-Randić

Odjel za interdisciplinarnu, talijanske i kulturološke studije, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

Marina Nekić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Povećanje udjela starijih osoba u populaciji dovelo je do skretanja pozornosti znanstvenika na čimbenike koji doprinose kvaliteti života u starijoj dobi, a u tom je kontekstu svoje mjesto pronašao i koncept uspješnog ili dobrog starenja. Cilj je ovog istraživanja bio ispitati odnos otvorenosti prema iskustvu iz HEXACO modela i uspješnog starenja, te provjeriti moguću medijacijsku ulogu životnih žaljenja zbog propuštenih prilika i pogrešnih akcija u tom odnosu. Otvorenost prema iskustvu iz HEXACO modela odnosi se na dimenziju ličnosti koja uključuje osjećaj za estetiku, znatiželju, kreativnost i nekonvencionalnost. Uspješno starenje je vrlo složen konstrukt te još nema konsenzusa u pogledu komponenti koje uključuje i načina njegova mjerenja. U istraživanju je sudjelovalo 479 osoba u dobi od 60 do 95 godina iz različitih dijelova Hrvatske. Uspješno starenje operacionalizirano je na dva načina: pomoću Skale samoprocjene uspješnog starenja i pomoću kompozitne mjere uspješnog starenja koja uključuje subjektivni zdravstveni status, percepcija financijskog stanja i subjektivna dobrobit. Otvorenost je ispitana hrvatskom verzijom subskale otvorenosti prema iskustvu iz HEXACO-PI-(R) upitnika, dok su životna žaljenja zbog akcija i zbog propuštenih prilika ispitana svako s po jednim pitanjem.

Rezultati su pokazali da su otvorenost prema iskustvu, kao i žaljenja zbog akcija i propuštenih prilika, umjereno visoko povezana s obje korištene mjere uspješnog starenja, pri čemu je ta povezanost za otvorenost bila pozitivna a za žaljenja negativna. Rezultati provjere medijacijske uloge životnih žaljenja u odnosu između otvorenosti prema iskustvu i uspješnog starenja pokazali su da životna žaljenja zbog pogrešnih akcija nisu medijator u ovom odnosu, dok su se žaljenja zbog propuštenih prilika pokazala značajnim ali djelomičnim medijatorom.

Istraživanje ukazuje na važnost koju otvorenost prema iskustvu te manja izraženost životnih žaljenja mogu imati za starije osobe, olakšavajući im prilagodbu na promjene povezane s procesom starenja.

Ključne riječi / Keywords: uspješno starenje, otvorenost prema iskustvu, životna žaljenja, starije osobe

Ena Uzelac[✉], Margareta Jelić i Dinka Čorkalo Biruški,
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Tea Pavin Ivanec
Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Jasmina Tomašić Humer
Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Lana Pehar i Blaž Rebernjak
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Rad se temelji na istraživanju provedenome u četiri višeeetničke zajednice u Hrvatskoj. Kontekst ispitivanja su manjinske i većinske škole, u kojima manjina prakticira pravo školovanja na vlastitom jeziku i pismu (češki, mađarski, srpski i talijanski). Odnosi većine i manjina u Hrvatskoj razvijali su se pod utjecajem različitih okolnosti, a budući da se identiteti društveno oblikuju, te nastaju na temelju interakcije pojedinca i njegove okoline, očekujemo da će ovi različiti društveni konteksti oblikovati socijalne identitete većine i manjina na različite načine. Važan element konteksta odnosa većine i manjine je i doživljaj prijatnje vlastitoj grupi i posljedično, grupnom identitetu.

Stoga je cilj ovog rada usporediti važnost pojedinih socijalnih identiteta većine i manjine u četiri višeeetničke zajednice (Hrvati, Srbi u Slavoniji, primarno u gradu Vukovaru, Mađari u slavonsko-baranjskom području, Talijani u Istri te Česi u bjelovarsko-bilogorskom području, primarno u području grada Daruvara) te utvrditi povezanost percipirane simboličke prijatnje vlastitoj grupi i važnosti pojedinog identiteta. Socijalni identiteti mjereni su ispitivanjem važnosti pripadnosti različitim zajednicama: obitelji, prijateljima, narodu, mjestu u kojem sudionici žive, zavičaju, Hrvatskoj i Europi. U istraživanju su sudjelovali učenici osnovnih i srednjih škola, pripadnika manjina i većine, u dobi od 11 do 18 godina ($N=1204$).

Rezultati pokazuju da su pripadnost obitelji i grupi prijatelja najvažniji identiteti i većinskim i manjinskim učenicima, ali važnost ostalih identiteta varira ovisno o kontekstu većinsko-manjinskih odnosa u kojem pojedinci žive. No, ni većina nije identitetno homogena, budući da postoje značajne razlike u važnosti pojedinih identiteta u različitim kontekstima. Dobivena je negativna povezanost percipirane prijatnje vlastitoj grupi i važnosti pripadanja mjestu u kojem sudionici žive i Hrvatskoj kod Srba, Mađara i Talijana, dok je kod Hrvata u Vukovaru percipirana prijatnja povezana s većim osjećajem pripadnosti narodu, zavičaju i Hrvatskoj. U izlaganju će se raspraviti razlike među većinsko-manjinskim kontekstima i njihove identitetne implikacije.

Ključne riječi / Keywords: višeeetničke zajednice, većina – manjina, socijalni identiteti, percipirana prijatnja

[✉] euzelac@ffzg.hr

Pavle Valerjev i Marin Dujmović[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Anagrams are commonly used in the field of problem solving since they provide a number of possible experimental manipulations such as length, difficulty, and solvability. Recent trends in cognitive psychology emphasize the importance of metacognitive processes, which accompany human reasoning, decision making and problem solving. In this study our goal was to measure performance and metacognitive judgments while manipulating length and solvability of anagrams. Participants ($N=27$) attempted to solve a total of twelve anagrams in a 2 (short/long) \times 2 (solvable/unsolvable) experiment. Initial judgments of solvability, response times, accuracy, and post-trial judgments of difficulty were recorded. For unsolvable anagrams the correct response was that the anagram was indeed unsolvable. Separate ANOVAs were calculated for each dependent variable.

Analysis of response times showed that both main effects of length and solvability were significant. Participants were, in general, faster for shorter and for solvable anagrams. Additionally, the interaction effect showed that the difference between shorter and longer anagrams was significantly larger for solvable compared to unsolvable anagrams. The only significant effect on accuracy was the length with a higher accuracy for shorter anagrams. For judgments of solvability length was again the only significant effect with shorter anagrams initially judged as more solvable. Finally, the analysis of post-trial judgments of difficulty showed both main effects were significant. Solvable and shorter anagrams were judged as easier in general. The interaction effect was also significant since the difference in judgments of difficulty between shorter and longer anagrams was significant only for solvable anagrams. In total, participants seem to rely on extremely salient cues (length) when making initial metacognitive judgments while post-trial judgments are impacted by more factors.

Further experiments should provide a more in-depth study of differences depending on solvability and accuracy (e.g. differences in metacognitive judgments between correctly solved solvable anagrams and correctly recognized unsolvable anagrams).

Ključne riječi / Keywords: problem solving, anagrams, metacognition, unsolvable problems

[✉] marin.dujmovic@gmail.com

Tena Velki[✉]*Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska*

U novije vrijeme znanstvenici prepoznaju važnost znanja, ponašanja i svijesti o informacijskoj sigurnosti među korisnicima Interneta odnosno kako je korisnik najslabija karika u informacijskoj sigurnosti i lancu privatnosti. Srednjoškolci su prva rizična skupina u tom lancu jer su na prijelazu u svijet odraslih i suočavaju se s odgovornostima koje trebaju preuzeti kao aktivni korisnici informacijskih sustava.

Cilj je istraživanja provjeriti karakteristična rizična ponašanja srednjoškolaca kao korisnika računalnih sustava, njihov stupanj znanja o informacijskog sigurnosti, kao i dobne, spolne te razlike u odnosu na školu koju učenici pohađaju. Istraživanje je provedeno na nacionalnom uzorku srednjoškolaca ($N=3250$, 40,5% mladića) prosječne dobi $M=16.24$ ($SD=1.08$). Za vrijeme nastave učenici su online popunjavali Upitnik znanja i rizičnog ponašanja korisnika informacijskog sustava (UZPK; Velki i Šolić, 2017) te dali neke osnovne demografske podatke (dob, spol, razred i sl.).

Rezultati ukazuju na zabrinjavajuće ponašanje i znanje mladih korisnika informacijskih sustava. Čak 31% učenika napisalo je svoju zaporku koju koriste za privatni mail. Na cjelokupnom uzorku prosječno rizično ponašanje učenika kao računalnih korisnika je visoko, dok je istovremeno njihovo znanje prosječno. Analizom su varijance utvrđene spolne i dobne razlike, kao i razlike u odnosu na školu koju učenik pohađa. Djevojke u odnosu na mladiće pokazuju više uobičajenih rizičnih ponašanja računalnih korisnika, ali i veći stupanj znanja o sigurnosti računalnih podataka, kao i o važnosti pravilne pohrane podataka. Nadalje učenici četvrtih razreda srednje škole pokazuju statistički značajno višu razinu znanja o informacijskoj sigurnosti za razliku od učenika nižih razreda srednje škole. Učenici strukovnih škola češće posuđuju pristupne podatke drugima, ali i pokazuju veći stupanj znanja o sigurnosti računalnih podataka, kao i o važnosti pravilne pohrane podataka za razliku od gimnazijalaca. Utvrđeno je da je znanje o informacijskoj sigurnosti statistički značajno pozitivno povezano sa rizičnim ponašanjem računalnih korisnika, odnosno što učenici procjenjuju da više znaju o informacijskoj sigurnosti, skloniji su rizičnom online ponašanju.

Ključne riječi / Keywords: informacijski sustavi, srednjoškolci, rizično ponašanje

[✉] tena.velki@gmail.com

Ivana Vrbat[✉]

Centar za poremećaje hranjenja BEA, Zagreb, Hrvatska

Poremećaji hranjenja ozbiljni su psihički poremećaji koji se najčešće javljaju u adolescenciji i mlađoj životnoj dobi. Procjene su da trenutno 40 000 osoba u Republici Hrvatskoj boluje od nekog oblika poremećaja hranjenja koji su karakterizirani niskim samopoštovanjem, narušenom slikom o sebi i vlastitom tijelu te nezdravim odnosom prema hrani i jedenju. Poremećaji hranjenja uključuju anoreksiju, bulimiju i kompulzivno prejedanje. Upravo zbog mlade dobi u kojoj se najčešće javljaju poremećaji hranjenja, izrazito je važna rana prevencija. Društveni ideali ljepote prenose poruku kako trebamo “popraviti” svoj izgled, kako nismo dovoljno lijepi, mršavi, što predstavlja društvenu klimu povoljnu za razvoj poremećaja hranjenja. Prevencija poremećaja hranjenja uključuje ojačavanje samopouzdanja, promicanje pozitivne slike o sebi te poticanje medijske pismenosti kod djevojaka kao i razvoj kritičkog odnosa prema medijskoj idealizaciji mršavog ženskog tijela.

Centar za poremećaje hranjenja BEA provodi program rane prevencije poremećaja hranjenja “Baš je dobro biti JA”. Program rane prevencije “Baš je dobro biti JA” obuhvaća 6 interaktivnih radionica u kojima sudjeluju djevojke osmih razreda osnovnih škola i počeo je s provedbom u jesen 2017. godine. Adekvatna i učinkovita rana prevencija poremećaja hranjenja razlikuje se od oblika prevencije u kasnijoj dobi upravo zbog različitog pristupa djevojkama u osnovnoj i srednjoj školi, iako obrađuju dijelom slične teme. Prikazat ćemo spomenuti program rane prevencije poremećaja hranjenja za osnovne škole, ključna obilježja te prikazati rezultate evaluacije provedbe ovog programa.

Ključne riječi / Keywords: prevencija, poremećaji hranjenja, BEA

[✉] ivana.vrbat@gmail.com

PROBLEMI U PONAŠANJU: ULOGA RODITELJSKOG ODGOJNOG STILA I NEKIH IZVRŠNIH FUNKCIJA DJECE RANE ŠKOLSKE DOBI

Sandra Vučković i **Silvija Ručević**

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Tijana Borovac

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Dino Krupić

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu roditeljskog odgojnog stila i nekih izvršnih funkcija djeteta u objašnjenju problema u ponašanju djece rane školske dobi. Problem istraživanja bio je utvrditi povezanost roditeljskog odgojnog stila te sposobnosti planiranja, regulacije i inhibicije kao mjera izvršnih funkcija kod djeteta s problemima u ponašanju. U istraživanju su korišteni podaci iz treće točke mjerenja unutar opsežnijeg longitudinalnog istraživanja pod nazivom „Problemi u ponašanju djece školske dobi: Uloga izvršnih funkcija, individualnih, obiteljskih i genetskih čimbenika-ECLAT“. U istraživanju je sudjelovalo 173 slučajno odabrane djece iz 16 javnih škola grada Osijeka (94 dječaka; $M_{dob}=8.21$, $SD=0.569$) i njihovi roditelji. Roditeljski odgojni stil mjereno je samoprocjenom koristeći Upitnik roditeljskog stila (engl. *Parenting style questionnaire*), dok su izvršne funkcije kod djeteta roditelji procjenjivali pomoću inventara CHEXY-HR (eng. *Childhood Executive Functioning Inventory*). Roditelji su također ispunili Upitnik snaga i slabosti (eng. *The Strengths and Difficulties Questionnaire*, SDQ-Cro).

U ovom istraživanju prikazani su rezultati samo za subskalu Upitnika snaga i slabosti kojom se mjere problemi u ponašanju. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je da su permisivni odgojni stil te sposobnost planiranja, regulacije i inhibicije značajni prediktori problema u ponašanju djece rane školske dobi. Djeca čiji roditelji češće koriste permisivni odgojni stil i koja imaju slabo razvijenu sposobnost planiranja, regulacije ponašanja i inhibicije bila su procijenjena kao ona koja češće manifestiraju nasilne oblike ponašanja. Rezultati istraživanja ukazuju da su češće korištenje permisivnog roditeljskog odgojnog stila i slabo razvijene izvršne funkcije čimbenici koji pospješuju razvoj problema u ponašanju djece rane školske dobi.

Istraživanje ukazuje da se intervencije trebaju usmjeriti na edukaciju roditelja i trening izvršnih funkcija kod djeteta, u cilju preveniranja razvoja različitih ponašajnih problema u adolescenciji.

Ključne riječi / Keywords: roditeljski odgojni stil, izvršne funkcije, problemi u ponašanju, rana školska dob

Poster sekcija / Poster Session

Sažetci radova su poredani po abecednom slijedu prezimena (prvog) autora

The paper summaries are sequenced according to the alphabetical order of the (first) author's surname

Procjena atraktivnosti oblika tijela, visine i težine drugih žena u odnosu na vlastito tijelo <i>Paula Andabak</i>	110
Percipirana socijalna podrška kao rizični čimbenik sklonosti samoubojstvu u adolescenata <i>Zana Aziraj i Vildana Aziraj Smajić</i>	111
Povezanost stavova o seksualnosti sa socijalnom i emocionalnom usamljenošću <i>Katja Blagonić, Marija Neralić i Matea Pahlić</i>	112
Ortoreksija kod osoba koje vježbaju u teretani <i>Divna Blažev, Anita Lauri Korajlija i Veronika Blažev</i>	113
Uključenost roditelja u učenje matematike kod djece: struktura i spolne razlike <i>Damir Bogdan, Tamara Stanojković, Ivona Nađ i Ilija Milovanović</i>	114
The effects of dark triad traits on impulsivity facets: moderation by sex <i>Marija Bojanić, Milana Janković, and Bojana Dinić</i>	115
Validacija skale uzbuđenja uslijed negativnog raspoloženja <i>Danijela Božić i Ivana Macuka</i>	116
Psihosomatske tegobe kod adolescenata i rezultati na MMPI-a upitniku ličnosti <i>Anita Čačić, Antica Petričić, Lucija Pavin i Sara Glavan</i>	117
AFFM personality traits and colours preferences <i>Dorđe Čekrlija, Jovana Milovanović, Lana Vujaković, and Dijana Đurić</i>	118
Predviđanje samootkrivanja na Facebooku u kontekstu anksioznosti i stresa <i>Ivana Duvnjak, Marija Milić i Jasmina Tomašić Humer</i>	119
Efekti spola na veličinu emocionalnog treptaja pažnje <i>Ivana Đotlo, Vanja Topić i Kristina Sesar</i>	120
The attitude towards suicide in the relation with the attitudes towards murder and euthanasia among Russian students <i>E. V. Evseenkov., J. V. Borisenko, and I. S. Morozova</i>	121

Odnos metakognitivne samoregulacije, motivacijskih uvjerenja i postignuća <i>Lozena Ivanov i Izabela Sorić.....</i>	122
Upitnik o percepciji sigurnosti u gradu – provjera faktorske strukture <i>Ana Jerković, Anela Nikčević-Milković, Marko Doljanin i Edita Bratinčević.....</i>	123
Razumijevanje adaptacije na neplodnost- razlike između žena iz opće populacije i onih koje se suočavaju s neplodnošću <i>Jovana Jestrović, Mila Radovanović i Ivana Mihić.....</i>	124
Neki aspekti vjerovanja u teorije zavjera <i>Antonela Kapitanović i Zvezdan Penezić.....</i>	125
'Come on over baby': prevalence, role and manifestations of sexting in Slovenian adults <i>Tamara Karčovnik, Matija Svetina, and Melita Puklek Levpušček.....</i>	126
Inhibicija kod odraslih muškaraca i žena: osobine ličnosti, ponašanje i neurološka podloga <i>Martina Knežević i Patricia Tomac.....</i>	127
Uloga strategija traženja informacija u akademskom postignuću studenata <i>Toni Krešić, Maja Pandža i Arta Dodaj.....</i>	128
Povezanost između stilova vožnje i pobuđenosti kod profesionalnih vozača <i>Dijana Majić i Ivona Čarapina Zovko.....</i>	129
Odnos usredotočene svjesnosti i psihičkog zdravlja studenata: posredujuća uloga netolerancije neizvjesnosti <i>Severina Mamić i Marina Nekić.....</i>	130
Emotikoni kao putokazi <i>Valentina Martinović, Monika Vukelja, Edita Oberan, Vanja Cvjetinović i Irena Cobović.....</i>	131
Psihometrijske karakteristike upitnika zabrinutosti zbog završetka školovanja - preliminarne analize <i>Marijana Matijaš i Barbara Brdovčak.....</i>	132
Multidisciplinarni pristup u liječenju djece s mišićnom distrofijom <i>Valentina Matijević, Bernarda Škegro, Marija Kraljević i Petra Matijević.....</i>	133
Odnos somatizacije i hipohondrije: testiranje medijacijske uloge disfunkcionalnih vjerovanja o zdravlju <i>Maja Matković i Ana Slišković.....</i>	134
Učestalost korištenja opojnih sredstava s obzirom na dob i školu u uzorku zadarskih srednjoškolaca <i>Mladen Mavar i Lucija Mrkela.....</i>	135

Percepcija ponašanja prijatelja na Facebooku kao medijator odnosa vlastitog ponašanja i samootkrivanja na Facebooku <i>Marija Milić, Ivana Duvnjak i Daniela Šincek</i>	136
Nasilje u romantičnim vezama i prepoznavanje nasilnog ponašanja <i>Ivana Papac i Marijana Barišić</i>	137
Atribucijski stil mladih adolescenata iz dvoroditeljskih i rastavljenih obitelji <i>Paula Pedić</i>	138
Emocionalne smetnje i specifičnosti iracionalnih vjerovanja kod djece i adolescenata s glavoboljama <i>Marina Perković Kovačević, Maja Buljubašić i Anja Kereta</i>	139
Stavovi studenata zdravstvenih studija prema statistici <i>Olivera Petrak i Melita Rukavina</i>	140
Usporedba dvije različite kliničke slike u okviru iste dijagnoze - paranoidna shizofrenija <i>Lucijana Rupić Krstić, Suzana Tomić i Lucija Mrkela</i>	141
Seksting i emocionalne vještine i kompetencije u studenata <i>Kristina Sesar, Arta Dodaj i Ana Kordić</i>	142
Neki korelati prilagodbe na dijabetes tip 1 <i>Nikolina Šaravanja, Ivana Granić Galić, Marija Šandrk Beslač i Željka Bilinovac</i>	143
Validacija skale emocionalne regulacije i kontrole na uzorku učenika četvrtog razreda osnovne škole - preliminarna analiza <i>Slavica Šimić Šašić, Mira Klarin i Marija Jurjević</i>	144
Neke karakteristike pojedinca, bračnog partnera, posla i obitelji kao prediktori konflikata radne i obiteljske uloge <i>Ana Šimunić</i>	145
Uloga osobina ličnosti u predikciji akademske prokrastinacije <i>Marijana Šuvak-Martinović i Katarina Matuško</i>	146
Projekt razvoja kohortnog longitudinalnog istraživanja dobrobiti djece i mladih: The European Cohort Development project (ECDP) <i>Maja Tadić Vujčić, Andreja Brajša-Žganec, Renata Franc, Ljiljana Kaliterna Lipovčan, Ivan Dević, Toni Babarović i Vlado Šakić</i>	147
Hemisferna lateralizacija percepcije trajanja zvukova <i>Tea Tomaić i Svjetlana Salkičević</i>	148
Ispitivanje nekih aspekata zadovoljstva životom kod oboljelih od multiple skleroze <i>Iva Vranić, Nataša Šimić i Klaudia Duka Glavor</i>	149
Personality traits, job satisfaction and organizational justice as determinante of burnout in teachers <i>Ivana Zečević, Biljana Mirković and Nela Marinković</i>	150

Povezanost kognitivnih stilova i religioznosti kod studenata <i>Mario Zulić i Irena Burić</i>	151
The relationship between theory of mind and executive functions <i>Marko Živanović, Marija Čolić i Uroš Konstantinović.....</i>	152

Paula Andabak[✉]*Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska*

Rezultati istraživanja posljednjih nekoliko desetljeća ukazuju na mnoštvo faktora koji utječu na procjene atraktivnosti. Atraktivnim možemo procijeniti pojedinca za kojeg nam se čini da posjeduje osobine ličnosti koje su nam bitne u partneru, kao i osobu koja nam je subjektivno ili objektivno slična (Montoya i Horton, 2013). Područje psihologije interpersonalne privlačnosti ni danas nema sveobuhvatnu teoriju, a problem je i priroda istraživanja koja su se uglavnom provodila na muškarcima i njihovoj procjeni ženske atraktivnosti (Fisher i Voracek, 2005).

Cilj ovog istraživanja bio je otkriti postoje li neke specifične fizičke značajke koje žene smatraju atraktivnima na vlastitom tijelu i tijelu drugih žena, te ispitati procjenu atraktivnosti, preferirane visine i težine za različite oblike tijela, u usporedbi s težinom, visinom i oblikom vlastitog tijela sudionica. U istraživanju je sudjelovalo 807 studentica heteroseksualne orijentacije ($M_{dob}=21.17$, $SD_{dob}=1.82$). Za potrebe istraživanja napravljene su skice sedam različitih oblika tijela. Sudionice su trebale odabrati oblik tijela najbliži vlastitom i unijeti podatke o vlastitoj visini i težini. Potom su trebale procijeniti atraktivnost ponuđenih oblika tijela i odabrati preferiranu visinu i težinu za svaki oblik. Sudionice su najatraktivnijim procijenile oblik tijela „uži pješčani sat“ (perceptivno manji ITM), a najmanje atraktivnim „krug“. Sudionice koje imaju tijelo oblika „uži pješčani sat“ i „uži tubularni“ procijenile su vlastiti oblik najatraktivnijim, dok takvi rezultati nisu dobiveni kod sudionica drugih oblika tijela. Rezultati korelacijske analize upućuju na nisku do umjerenu povezanost vlastitih visina i težina te visina i težina koje su sudionice preferirale za ponuđene oblike. U svrhu dobivanja boljeg uvida u prirodu konstrukta atraktivnosti žena, sudionice su također odgovarale na pitanja otvorenog tipa o specifičnim fizičkim značajkama koje smatraju atraktivnima na vlastitom tijelu i tijelu drugih žena. Najčešće navođeni odgovori bili su duge i oblikovane noge, podignuta i oblikovana stražnjica, istaknute obline, ravan trbuh, veće i lijepo oblikovane grudi, uska ramena, široki bokovi i definirana leđa.

Dobiveni rezultati razmatrani su u kontekstu evolucijskih i socijalnih teorija. U budućim istraživanjima svakako treba voditi računa o manjkavostima ovog istraživanja.

Ključne riječi / Keywords: atraktivnost, oblik tijela, težina, visina, efekt sličnosti

[✉] paulaandabak@hotmail.com

Zana Aziraj[✉]

Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Vildana Aziraj Smajić

KB "Dr. I. Ljubijankić", Bihać, Bosna i Hercegovina

Samoubojstvo je treći vodeći uzrok smrti među adolescentima. Brojni su rizični čimbenici koji mogu dovesti do sklonosti samoubojstvu u ovoj populaciji. Iako rezultati dosadašnjih istraživanja ukazuju na značaj percipirane socijalne podrške u ovom kontekstu, ostaje nejasno koji mehanizmi obiteljske, vršnjačke podrške, kao i podrške društvene zajednice značajno doprinose povećanju sklonosti samoubojstvu.

Cilj ovog rada je ponuditi jasan i cjelovit pregled znanstvenih spoznaja o rizičnim čimbenicima sklonosti samoubojstvu u ovom afektivno turbulentnom razvojnom periodu. Koristeći recentnu literaturu iz područja sklonosti samoubojstvu, s naglaskom na radove objavljene u posljednjih deset godina, ponuđeno je objašnjenje povezanosti percipirane socijalne podrške, s jedne strane, i pojavnosti sklonosti samoubojstvu adolescenata, s druge strane.

Na temelju kritički prezentiranih spoznaja može se zaključiti kako neadekvatna obiteljska podrška predstavlja ključni čimbenik u povećanju suicidalnog rizika i to osobito u slučajevima pojave interpersonalnih životnih stresora. Neadekvatni vršnjački odnosi i to dominantno pojavnost međuvršnjačkog zlostavljanja u ovom kontekstu su osobito ugrožavajući za adolescente sa niskim samopoštovanjem, samopouzdanjem i nerealiziranim osjećajem pripadnosti vlastitoj obitelji. Prisutnost nasilja u romantičnim vezama, seksualno zlostavljanje od članova najuže obitelji, zatim depresija, PTSP, psihotični poremećaji te zlouporaba psihoaktivnih sredstava značajno povećavaju sklonost samoubojstvu u ovoj populaciji.

Ključne riječi / Keywords: socijalna podrška, sklonost samoubojstvu, adolescencija

[✉] zana.aziraj@gmail.com

POVEZANOST STAVOVA O SEKSUALNOSTI SA SOCIJALNOM I EMOCIONALNOM USAMLJENOŠĆU

Katja Blagonić, Marija Neralić i Matea Pahlić✉

Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Svrha ovog istraživanja bila je utvrditi postoji li povezanost stavova o seksualnosti sa socijalnom, obiteljskom i ljubavnom usamljenošću. Proučavao se odnos rezultata na skali seksualne permisivnosti i na skali usamljenosti u obitelji te se predviđala pozitivna korelacija. Nadalje, predviđala se pozitivna korelacija na skali seksualne permisivnosti i skale usamljenosti u ljubavi. Također, očekivana je negativna korelacija rezultata na skali stavova o seksualnom odnosu kao vidu zajedništva i skale usamljenosti u obitelji.

U istraživanju sudjelovalo je ukupno 255 studenata iz Republike Hrvatske, od toga su 202 sudionika ženskog spola. Raspon dobi kretao se od 18 do 42 godina, prosječne dobi 21.27 ($SD= 2.51$). Provedena je anketa putem interneta, odnosno prosljeđena je na e-mailove studenata i objavljena je na Facebook grupama studentskih domova. U istraživanju je korištena Skala stavova o seksualnosti kojom se ispitala seksualna permisivnost, stavovi o kontracepciji, seksualni odnos kao vid zajedništva i seksualni odnos kao instrumentalna aktivnost (Šunjić i Penezić, 2012). Skala socijalne i emocionalne usamljenosti (Ćubela Adorić i Nekić, 2004) primijenjena je za procjenu socijalne usamljenosti, usamljenosti u obitelji i ljubavi.

Rezultati ukazuju na značajnu, nisku i pozitivnu povezanost između stavova o seksualnoj permisivnosti i usamljenosti u obitelji. Osobe koje imaju izraženije stavove o seksualnoj permisivnosti imaju više rezultate na skali usamljenosti u obitelji i usamljenosti u ljubavi, odnosno općenito su usamljeniji te se osjećaju usamljenije u pogledu ljubavi. Osobe koje imaju izraženije stavove o seksualnom odnosu kao vidu zajedništva manje su usamljeni u obitelji, što potvrđuje navedena očekivanja.

Ovi nalazi sukladni su rezultatima dobivenim u prijašnjim istraživanjima te se na temelju njih mogu kreirati programi seksualne edukacije tijekom školovanja.

Ključne riječi / Keywords: stavovi o seksualnosti, socijalna usamljenost, usamljenost u obitelji, usamljenost u ljubavi

✉ matea.pahlic@gmail.com

Divna Blažev[✉] i Anita Lauri Korajlija
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Veronika Blažev
British American Tobacco, Avenija Dubrovnik 16, Zagreb, Hrvatska

Usljed današnjeg trenda zdrave prehrane sve je veći broj pojedinaca koji pokazuju ponašanje koje se naziva ortoreksija nervoza. Navedeno se definira kao fiksacija jedenja samo zdrave hrane, trošenje vremena ruminirajući oko jela i opsesija vezana uz pravilnu prehranu. Obzirom da osobe koje vježbaju u teretani pripadaju rizičnoj skupini za razvoj poremećaja prehrane, bitno je utvrditi u kojoj mjeri iskazuju ortoreksično ponašanje. Također, kod osoba koje vježbaju u teretani poželjni izgled tijela uključuje što veću mišićavost. Prilikom ostvarenja takve tjelesne mase može se razviti i poremećena slika o tijelu, tj. mišićna dismorfija za koju je karakteristično da se osobe doživljavaju malima i slabima, a opsesija mišićima dovodi do kompulzivnog dizanja utega. Dodatno, emocionalno jedenje je ponašanje koje je u većoj ili manjoj mjeri prisutno kod svih ljudi. No, postavlja se pitanje jesu li osobe koje vježbaju tome manje sklone jer su razvile kontrolu nad unosom hrane. S obzirom na specifičnost sporta, osobe koje vježbaju u teretani pripadaju rizičnoj skupini za razvoj opisane opsesije zdravom hranom i poremećene slike o tijelu.

Cilj istraživanja bio je utvrditi prediktore ortoreksije kod osoba koje vježbaju u teretani. U ovom istraživanju kao prediktori ispitivani su spol, dob, stupanj obrazovanja, čestina vježbanja u teretani, mišićna dismorfija i emocionalno jedenje. U istraživanju je sudjelovalo 183 muških i ženskih sudionika koji vježbaju u teretani. Sudionici su ispunili Skalu ortoreksičnog ponašanja, Upitnik mišićne dismorfije i Upitnik emocionalnog jedenja, a podaci su prikupljeni pomoću *online* upitnika koji je proslijeđen sudionicima preko društvenih mreža i foruma koji su vezani uz vježbanje u teretani.

Statistički značajnim prediktorima ortoreksije pokazali su se muški spol, čestina vježbanja u teretani, mišićna dismorfija i emocionalno jedenje. Opisanim varijablama objašnjeno je 19.8% varijance ortoreksije kod osoba koje vježbaju u teretani.

Dobiveni rezultati bitni su za rad sportskih psihologa jer upućuju da poremećena slika o tijelu, tj. mišićna dismorfija, može predstavljati rizični čimbenik za ortoreksiju. Dodatno, ukazuju da strukturirani plan prehrane, koji slijede osobe koje vježbaju u teretani, možda u pozadini krije i poremećaj prehrane.

Ključne riječi / Keywords: vježbanje u teretani, zdrava prehrana, ortoreksija nervoza, mišićna dismorfija, emocionalno jedenje

[✉] blazev.divna@gmail.com

UKLJUČENOST RODITELJA U UČENJE MATEMATIKE KOD DJECE: STRUKTURA I SPOLNE RAZLIKE

Damir Bogdan, Tamara Stanojković[✉], Ivona Nađ i Ilija Milovanović

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Rezultati dosadašnjih istraživanja su pokazali da angažiranost roditelja u školovanju i učenju djeteta ostvaruje slabu do umjerenu korelaciju sa djetetovim matematičkim postignućem, dok su se kao bolji prediktor pokazala roditeljska očekivanja od djeteta u domeni matematike. Nalazi također govore u prilog tome da su spolni stereotipi roditelja, u vezi sa matematičkim postignućem, značajan prediktor matematičke uspješnosti djeteta. Međutim, osobno iskustvo roditelja s učenjem matematike nedovoljno je istražen faktor u kontekstu njihovog angažiranja prilikom pomaganja djetetu u učenju matematike.

Cilj istraživanja bio je ispitivanje faktorske strukture Skale roditeljske uključenosti (SRU) koja je namijenjena mjerenju različitih aspekata uključenosti roditelja u pomaganje djetetu pri učenju matematike. Istraživanjem se također namjeravalo ispitati spolne razlike na dobivenim faktorima, kao i povezanost različitih aspekata roditeljske uključenosti sa starošću roditelja. Uzorak su činila 352 roditelja (50.3% ženskog spola) učenika od drugog do četvrtog razreda osnovnih škola iz Srbije, prosječne starosti 38.7 godina. Kao instrumenti, primijenjeni su Skala roditeljske uključenosti i sociodemografski upitnik. Utvrđeno je postojanje četiri faktora korištene skale: Pozitivno prethodno iskustvo koje roditelji imaju u vlastitom iskustvu prilikom učenja matematike (29% objašnjene varijance; $\alpha = .91$), Pomaganje djetetu prilikom učenja matematike (20% objašnjene varijance; $\alpha = .82$), Očekivanja od djeteta u kontekstu matematičkog postignuća (11% objašnjene varijance; $\alpha = .73$) i Percipirane poteškoće sa kojima se suočavaju roditelji i njihova djeca prilikom učenja matematike (9% objašnjene varijance; $\alpha = .80$). Spolne razlike dobivene su samo u slučaju faktora Pomaganje, u smjeru da su majke, više od očeva sklonije pomaganju djetetu prilikom učenja matematike. Značajne korelacije starosti sa ekstrahiranim faktorima nisu uočene. Interkorelacije dobivenih faktora sugeriraju postojanje pozitivne i značajne relacije između Pozitivnog prethodnog iskustva i Očekivanja, kao i negativne relacije Percipiranih poteškoća sa Pozitivnim prethodnim iskustvom i sa Očekivanjima.

Upitnik ovog tipa bi mogao naći primjenu u istraživanjima koja se bave utjecajem roditelja na djetetovo matematičko postignuće i samo učenje matematike, kao i u istraživanjima koja se bave rodnim stereotipiziranjem uloga pri odgoju i obrazovanju djece.

Ključne riječi / Keywords: matematika, angažiranje roditelja, spolne razlike, osnovna škola

[✉] t.stanojkovic713@gmail.com

Marija Bojanić[✉], Milana Janković, and Bojana Dinić
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

Previous studies suggest that among the Dark Triad traits, psychopathy and narcissism have been linked to different types of impulsivity, while Machiavellianism had no association with impulsivity.

The aim of this study was to examine the effects of Dark Triad traits on impulsivity facets rather than types, as well as sex differences in these relations. Five impulsivity dimensions were assessed, measured by the UPPS-P Impulsive Behavior Scale: positive and negative urgency, premeditation, perseverance, and sensation seeking. On a sample of 655 participants (50.3% of women) from general population, UPPS-P and Short Dark Triad Scale (SD3) were applied.

To evaluate the unique contributions of the dark traits, set of regression analyses were conducted, separately for men and women. Results revealed different patterns of association between the dark traits and facets of impulsivity, with percent of explained variance ranged from 4 to 14 in men and from 7 to 24 in women. Psychopathy was the strongest predictor of all impulsivity dimensions, especially of positive urgency, in both men and women. In both men and women, narcissism had a positive effect on sensation seeking, indicating that it's related to more adaptive aspects of impulsivity. However, in women narcissism is negatively related to negative urgency, indicating that narcissism in women renders them less prone to engage in rash actions when experiencing negative emotions. The most obvious sex differences are noted in relations between Machiavellianism and impulsivity, with Machiavellianism having a negative effect on premeditation and sensation seeking in men, but a positive effect on positive urgency in women. These results suggest that Machiavellianism in men is more planned and calculated, while in women it is more related to acting rashly under the influence of positive emotions.

Considered together, the results revealed that men and women have different patterns of relations between Machiavellianism and Narcissism on the one hand, and between the different impulsivity facets on the other hand.

Ključne riječi / Keywords: Dark Triad, impulsivity, sex, UPPS-P, SD3

[✉] marijabojanic123@gmail.com

Danijela Božić

Opća bolnica Varaždin, Hrvatska

Ivana Macuka✉

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Uzbuđenje uslijed negativnog raspoloženja odražava se u tendenciji osobe da se ponaša naglo uslijed doživljavanja različitih negativnih emocija. Drugim riječima, kada se osjećaju tužno, ljuto ili nerasploženo neke osobe su sklone izgubiti kontrolu nad svojim ponašanjem, odnosno iskazuju impulzivna ponašanja kao način suočavanja s doživljenim negativnim emocijama. Strana istraživanja usmjerena na ispitivanje etioloških čimbenika poremećaja hranjenja (osobito kompulzivnog prejedanja) ukazuju na važnu ulogu ovog specifičnog načina suočavanja s negativnim emocijama.

Stoga je u ovom istraživanju prikazana validacija Skale uzbuđenja uslijed negativnog raspoloženja (eng. *Negative Urgency Scale iz Impulsive Behaviour Scale-UPPS-P*) autora Lynama, Smithaa, Whiteside i Cydersa (2006) koja je po prvi puta primijenjena u Hrvatskoj. U istraživanju su sudjelovale 302 djevojke prosječne dobi 22 godine ($SD=2,70$), a podaci su prikupljeni online upitnikom.

Konfirmatornom faktorskom analizom potvrđena je originalna struktura Skale uzbuđenja uslijed negativnog raspoloženja. Skala se sastoji se od 12 čestica, a analiza unutarnje konzistencije ukazuje na visoku pouzdanost (Cronbach alpha iznosi .89). U istraživanju je provjerena i povezanost uzbuđenja uslijed negativnog raspoloženja s drugim varijablama (kompulzivno prejedanje, samokritičnost i samoohrabivanje te sposobnost emocionalne regulacije i kontrole) te su utvrđene značajne korelacije.

Zaključno, može se reći da adaptirana hrvatska verzija Skale razine uzbuđenja uslijed negativnog raspoloženja ima zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike te se preporuča njena daljnja primjena u budućim istraživanjima.

Ključne riječi / Keywords: uzbuđenje uslijed negativnog raspoloženja, kompulzivno prejedanje, samokritičnost i samoohrabivanje, emocionalna regulacija i kontrola

✉ ivana.moranduzzo@unizd.hr

Anita Čačić, Antica Petričić[✉], Lucija Pavin i Sara Glavan

Opća bolnica Zadar, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi mogućnost diferenciranja ispitanika koji imaju isključivo somatizacijske tegobe i onih koji uz somatizacijske tegobe imaju i neku tjelesnu bolest, na temelju rezultata na pojedinim subskalama na testu ličnosti MMPI-A.

Prema DSM-IV, osnovno obilježje somatizacije je slika multiplih klinički značajnih tegoba koje se ne mogu objasniti zdravstvenim stanjem ili neposrednim učinkom psihoaktivne tvari. Ako se javljaju u prisutnosti tjelesne bolesti, tegobe, ili posljedično oštećenje socijalnog i/ili radnog funkcioniranja, pretjerani su u odnosu na ono što pokazuje anamneza, fizički status ili nalazi medicinskih pretraga. Prema DSM-V, kod poremećaja sa somatskim simptomima, simptomi mogu i ne moraju biti povezani s drugim zdravstvenim stanjem te dijagnoza poremećaja sa somatskim simptomima i istodobne tjelesne bolesti nisu međusobno isključujuće. Ono što je karakteristično za poremećaj sa somatskim simptomima je to da ako je primjerice, prisutno neko zdravstveno stanje ili postoji visok rizik za njegov razvoj, misli, osjećaji i ponašanja u vezi s tim stanjem su prekomjerni.

U ovom istraživanju sudjelovala su djeca i adolescenti (N=41) od 12 do 18 godina koji su prošli psihologijsko testiranje u okviru liječničke obrade (neuropedijatar, kardiolog, gastroenterolog). Ispitanici su bili podijeljeni u dvije skupine s obzirom na (ne)postojanje organskog uzroka somatskih tegoba. Prva skupina ispitanika uključivala je one pacijente kojima su utvrđeni organski uzroci somatskih tegoba, ali uz to su imali i dio tegoba koje su psihogene etiologije (N=20). Druga skupina ispitanika uključivala je pacijente kojima nije utvrđen nikakav organski uzrok tegoba (N=21). Ispitivane su razlike u rezultatima dobivenim na pojedinim subskalama na MMPI-A upitniku ličnosti (kontrolne ljestvice L i K te temeljne ljestvice Hipohondrija i Histerija) između te dvije skupine ispitanika.

Rezultati ukazuju na to da ne postoje razlike između te dvije skupine ispitanika te sugeriraju oprez pri intepretaciji dobivenih rezultata na MMPI-A upitniku ličnosti i donošenju zaključaka o tome radi li se isključivo o somatizaciji.

Ključne riječi / Keywords: MMPI-A, psihosomatske tegobe, adolescenti

[✉] antica.petricic@gmail.com

Dorđe Čekrlija[✉], **Jovana Milovanović**, and **Lana Vujaković**

Filozofski fakultet, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Dijana Đurić

ZFMR "dr Miroslav Zotović", Slatinska 11, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

The objective of this study was to analyse relationship between personality traits and colour preferences. Besides, secondary aim was to analyse the associating of basic emotions with certain colors.

The study sample consisted of 180 subjects (875 female) between 19 and 33 years old ($M=24.25$, $SD=2.53$). The Zuckerman-Kuhlman-Aluja Personality Questionnaire (ZKA-PQ) was applied. The ZKA-PQ consists of 200 items and five scale that provide scores for AFFM personality traits (Neuroticism, Extraversion, Sensation Seeking, Activity, & Aggressiveness). Each scale consist of four facets. All scales show satisfactory reliability coefficient values. For the purpose of color preferences assessment respondents had to name the most favourite colour, the least favourite colour, and colours which associate them to Ekman's six basic emotions (Happines, Sadness, Fear, Anger, Disgust, and Surprise).

Subjects responds were analyzed considering different criterions: warm-cold colours, primary-secondary-achromatic colours, and bright-dark colours. In the data analysis one-way ANOVA and Chi-square test were performed. The first results show that respondents mostly prefer Blue (29%), while Pink (17%), Brown (17%) and Yellow (14%) are the least preferred colours. Overallly, primary, cold and dark colours are more preferred, while the least preferred colours are mostly warm and bright.

The obtained findings on personality traits and colour preferences indicate significant differences in Agression related to the most favourite colour, and in Sensation Seeking related to the least favourite colour.

Examination of basic emotions-colours associations indicate that Joy is mostly associated to primary, warm, and bright coulors (Red and Yellow), while Surprise is dominanty associated to Yellow. Achromatic colours are primarily associated with Fear (Gray, 36%) and Sorrow (Black, 65%). Anger is the most frequently associated with Red (55%), while Disgust is associated with Green (38%) and Brown (31%).

In general, results are in accordance with previous studies, and compatible with explanations that colour preferences are based on individual's optimal excitement level.

Ključne riječi / Keywords: Colour preference, personality traits, Altenative Five-Factor Model

✉ djordje.cekrlija@unibl.rs

Ivana Duvnjak[✉], Marija Milić i Jasmina Tomašić Humer

Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Samootkrivanje podrazumijeva otkrivanje informacija osobne prirode koje se uobičajeno odvija tijekom interpersonalnih odnosa "licem u lice". Priroda informacijsko-komunikacijskih tehnologija, u kojoj osoba komunicira preko ekrana i lako stječe dojam da je publika koja prati njene objave malobrojnija i prisnija nego što objektivno je, potiče veći intenzitet samootkrivanja na Facebooku.

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti kako spol, dob, dostupnost interneta, anksioznost i stres predviđaju samootkrivanje. U istraživanju je sudjelovalo 1172 djece i mladih (od toga 578 muških) u rasponu dobi od 11 do 20 godina ($M=14.75$; $SD=2.242$) iz preko 80 škola iz različitih dijelova RH.

Pokazalo se da navedeni prediktori objašnjavaju ukupno 11.3% varijance samootkrivanja, pri čemu se kao najznačajniji prediktori izdvajaju stres, anksioznost te dostupnost interneta. Više samootkrivanja se javlja kod onih koji imaju više simptoma stresa i anksioznosti i kojima je Internet dostupniji. Stres i anksioznost, kao i u ranijim istraživanjima, su pozitivno povezani sa samootkrivanjem, no priroda naših podataka onemogućuje zaključak jesmo li skloniji samootkrivati kad smo u stresu ili anksiozni ili viša razina samootkrivanja djeluje kao stresor (jer osobne informacije postaju dostupne širokoj grupi ljudi) i potiče simptome anksioznosti. Ipak, postotak objašnjene varijance je skroman što ukazuje da postoje drugi korelati samootkrivanja (npr. potreba za privatnošću), ali i da je važno dalje proučavati sličnosti i razlike pojave samootkrivanja koja se odvija "licem u lice" i one koja se odvija putem interneta.

Ključne riječi / Keywords: samootkrivanje, društvene mreže, anksioznost, stres

[✉] iduvnjak@ffos.hr

Ivana Đotlo*Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska***Vanja Topić***Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina***Kristina Sesar***Centar za metalno zdravlje, Dom zdravlja Široki Brijeg, Bosna i Hercegovina*

Mnoga su dosadašnja istraživanja ispitivala treptaj pažnje, fenomen do kojega dolazi kada su dva ciljna podražaja prezentirana u razmaku od otprilike 500 ms, te neki autori navode da su ispitanici često u nemogućnosti izvijestiti o drugom od ta dva podražaja kada su o prvom izvijestili točno. Treptaj pažnje se istraživao i u identifikaciji emocionalnih izraza lica, no nijedno istraživanje nije ispitivalo razlike s obzirom na spol, stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati imaju li žene manji emocionalni treptaj pažnje od muškaraca, tj. jesu li superiorne u prepoznavanju emocionalnih izraza lica u zadatku brzog serijalnog zadavanja podražaja ili do bolje izvedbe dolazi samo u specifičnim zadacima korištenim u ranijim istraživanjima.

Istraživanje je provedeno na uzroku od 50 studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru (25 mladića i 25 djevojaka), u dobi od 19 do 24 godine. Svakom ispitaniku su prezentirana 42 niza fotografija žena te im je zadatak bio da nakon svakog niza kažu koliko su fotografija emocionalnih izraza koji nisu neutralni uočili i koji su to emocionalni izrazi bili. Svaki niz se sastojao od 15 fotografija – 13 fotografija žena koje prikazuju neutralnu ekspresiju i 2 ciljne fotografije žena koje prikazuju emocionalnu ekspresiju tuge, radosti ili straha. Svaki podražaj u nizu prikazan je 128 ms. Fotografije korištene u istraživanju su preuzete iz baze instituta Karolinska i prezentirane pomoću programa SuperLab. Razmak između ciljnih fotografija bio je 128 ms, 384 ms ili 768 ms.

Efekt treptaja pažnje utvrđen je samo kada se radi o emocionalnom izrazu tuge. U tom slučaju, nisu utvrđene razlike s obzirom na varijablu spola te je hipoteza o spolnim razlikama odbačena. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na to da veća uspješnost žena u prepoznavanju emocionalnih izraza lica nije općenita prednost tj. da do nje ne dolazi u situacijama kada su podražaji brzo prezentirani.

Ključne riječi / Keywords: emocionalni treptaj pažnje, emocionalni izrazi lica, spol

Evseenkova E. V. [✉], **Borisenko J. V.**, and **Morozova I. S.**
Kemerovo State University, Russia

Modern studies of suicidal risks demonstrate the relevance of the issue. The problem concerns the revealing and forecasting difficulties among all the age and gender groups. D.A. Jobes, K. Michel, D.A. Jobes, A.A. Leenaars, K. Stadler consider standard measures to lack to show inner state of someone's mind, his subjective experience with suicidal thoughts.

According V. N. Myasishev, the person's attitude towards something includes emotional, cognitive and behavioral components. And this approach could be useful as a basis for the suicidal risk study. In the light of it we could understand the complex of attitudes towards suicide in the relation with the attitudes towards such related phenomena as murder (as long as the suicide is considered to be an autoaggressive murder) and euthanasia. We assume the attitude towards suicide to be related with the attitudes towards murder and euthanasia and the complex of attitudes towards death to be connected with the religiosity of the person.

In our study 200 (161 female and 39 male) participants (average age of 24) were assessed on a number of measures (The Purpose-in-Life Test, Inglehard index, semi-structured interview) and were divided into three groups depending on their attitude towards suicide. All the participants were Russian students. The participants of the first group in quantity of 107 people considered suicide to be unacceptable and unable to be justified. The second group participants in quantity of 69 people believed the suicide to be justified in some circumstances. The third group consisted of 24 people who demonstrated ambivalent attitudes towards suicide. They considered suicide to be understandable and to be unacceptable or to be unjustified for themselves but unacceptable for others.

The first group identified themselves as religious (85%) and considered murder and euthanasia also to be unacceptable and unable to be justified. The 65% of the second group identified as religious and the other 35% were atheists. They considered murder and euthanasia to be also justified in some circumstances. And the third group could not identify themselves in religion not being religious or atheists and being in a search of their position. And they were not sure in describing of their attitude towards murder and euthanasia. The correlation analyses between attitudes towards suicide and the attitudes towards murder and euthanasia confirmed our hypothesis.

Ključne riječi / Keywords: suicidal risk, suicidal prevention, religion.

[✉] evseenkova@mail.ru

Lozena Ivanov[✉] i Izabela Sorić*Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska*

Sve je veći naglasak na vještinama upravljanja vlastitim učenjem. Očekuje se da će osobe koje ovladaju vještinama samoregulacije biti spremnije usvajati nova znanja i vještine u uvjetima očekivanih rastućih promjena u profesionalnoj sferi života. Stoga je prisutan veliki pritisak unutar sustava formalnog obrazovanja na poučavanju metakognitivnih strategija. Jedan aspekt metakognicije je metakognitivna samoregulacija koja se odnosi na aktivnosti pomoću kojih učenik kontrolira svoje učenje kroz planiranje, nadgledanje i regulaciju učenja. Navedeni procesi olakšavaju razumijevanje sadržaja učenja i vode usmjeravanju ponašanja učenika u skladu sa zahtjevima situacije i ciljevima učenja. Dosadašnji rezultati istraživanja potvrđuju povezanost ovih procesa s različitim pozitivnim ishodima učenja. Međutim, iako se u dijelu istraživanja nalazi pozitivna povezanost metakognicije i postignuća u učenju ona nije uvijek prisutna. Autori to najčešće pripisuju sustavima obrazovanja u kojima se nagrađuje površno učenje, a ne razumijevanje, rješavanje problema i kritičko mišljenje. Naglašavaju da je korištenje metakognitivnih procesa u nekoj konkretnoj situaciji povezano i s motivacijom osobe da ih iskaže te da se metakognicija treba proučavati zajedno s motivacijskim uvjerenjima. Motivacijska uvjerenja kao što su samoefikasnost i vrijednost zadatka zauzimaju značajnu poziciju u različitim modelima samoregulacije u učenju.

Cilj istraživanja bio je provjeriti odnos između metakognitivne samoregulacije, motivacijskih uvjerenja (samoefikasnosti i vrijednosti zadatka) i postignuća na ispitu na uzorku hrvatskih studenata. U istraživanju su sudjelovala 282 studenta. Popunjavali su upitnik neposredno prije pismenog ispita, a procjenjivali su tvrdnje o metakognitivnoj samoregulaciji, samoefikasnosti i vrijednosti zadatka koje su se odnosile na predmet iz kojeg su pisali ispit. Prikupljeni su podaci o postignuću studenata na ispitu.

Rezultati su pokazali da postoji pozitivna povezanost između svih ispitivanih varijabli. Ustanovljena je potpuna medijacija samoefikasnosti i vrijednosti zadatka u odnosu između metakognitivne samoregulacije i postignuća na ispitu. Studenti koji više koriste metakognitivnu samoregulaciju imaju veću samoefikasnost i više vrednuju zadatak, što posredno vodi većim postignućima na ispitu.

Dobiveni rezultati doprinose objašnjenju mehanizma putem kojeg je metakognitivna samoregulacija povezana s postignućem.

Ključne riječi / Keywords: metakognitivna samoregulacija, motivacijska uvjerenja, samoefikasnost, vrijednost zadatka, postignuće

[✉] livanov@unizd.hr

Ana Jerković

Osnovna škola Petra Berislavića, Trogir, Hrvatska

Anela Nikčević-Milković

Odjel za nastavničke studije, Sveučilište u Zadru, Gospić, Hrvatska

Marko Doljanin

Policijska postaja Trogir, Hrvatska

Edita Bratinčević

Osnovna škola Petra Berislavića, Trogir, Hrvatska

Na osobnu percepciju građana o sigurnosti u mjestu u kojem stanuju utječe više faktora. Percepcija straha od kriminala potakla je brojna istraživanja u području kriminologije, psihologije i drugih društvenih, ali i političkih znanosti. Shvaćajući ga kao multidimenzionalni koncept koji se sastoji od kognitivne, afektivne i ponašajne komponente (Gabriel i Greve, 2003), strah od kriminala je i važan podatak u ispitivanju javnog mijenja. U sklopu šireg istraživanja koje za cilj ima osmišljavanje modela integralnog upravljanja u gradu Trogiru konstruiran je Upitnik o percepciji sigurnosti u gradu.

Uzorak ispitanika je reprezentativan i čine ga stanovnici grada Trogira (N=285) stariji od 14 godina odabrani metodom stratificiranog uzorka (po dobi i spolu) na temelju zadnjeg popisa stanovništva iz 2011. godine. Ispitanici su procjenjivali vlastitu percepciju sigurnosti, povjerenje u rad policije te ostale relevantne sociodemografske varijable.

Faktorskom analizom općeg dijela upitnika ekstrahirana su četiri interpretabilna i pouzdana faktora: 1. strah od kriminalnih radnji povezanih s javnim neredom, 2. strah od težih kriminalnih radnji i problematičnih kategorija osoba, 3. samozaštita, 4. procjena rizika od kriminala. Obzirom da različita fizička i socijalna obilježja pojedinca i okoline također mogu pridonijeti smanjenu ili povećanju straha od kriminala u istraživanje su uključene i relevantne sociodemografske varijable. Utvrđeno je da su dob i spol značajni pozitivni prediktori straha od kriminalnih radnji koje su povezane s javnim neredom te procjene rizika od kriminala. Žene i stariji stanovnici osjećaju se manje sigurnima kad su u pitanju ove kriminalne radnje.

Ključne riječi / Keywords: strah od kriminala, percepcija sigurnosti, povjerenje u rad policije, Upitnik o percepciji sigurnosti u gradu.

RAZUMIJEVANJE ADAPTACIJE NA NEPLODNOST- RAZLIKE IZMEĐU ŽENA IZ OPĆE POPULACIJE I ONIH KOJE SE SUOČAVAJU S NEPLODNOŠĆU

Jovana Jestrović[✉]

Centar za podršku ranom razvoju i porodičnim odnosima Harmonija, Novi Sad, Srbija

Mila Radovanović

Centar za razvoj potencijala dece i mladih "Play", Novi Sad, Srbija

Ivana Mihić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Istraživanje prikazano u ovom radu provedeno je s ciljem ispitivanja načina na koji žene iz opće populacije i žene koje se suočavaju s problemom neplodnosti razumiju i vide prilagođavanje na neplodnost. U istraživanjima provedenima u inozemstvu autori na različite načine definiraju prilagođavanje, odnosno koriste različite kriterije prilikom procjene razine adaptacije. Na osnovi korištenih kriterija i definicija prilagođenosti koje se spominju u literaturi, autori su sastavili Upitnik razumijevanja adaptacije na neplodnost, koji je primijenjen na ukupno 167 ispitanica (82 koje se suočavaju s neplodnošću i 85 koje nemaju ovaj problem), starosti od 18 do 60 godina ($M=32.35$; $SD=7.98$). Zadatak ispitanica bio je da odgovore na pitanje kako znaju da se neki par prilagodio na stres i izazove koje nosi neplodnost, pri čemu im je ponuđeno sedam različitih kriterija i mogućnost da dopišu svoje ideje ukoliko smatraju da nešto nije obuhvaćeno. Ispitanice su mogle izabrati jednu ili više ponuđenih opcija.

Prema rezultatima istraživanja, na cjelokupnom uzorku, kao definicija prilagođavanja najčešće se izdvaja mentalno zdravlje oba člana para (73.1% ispitanica je pozitivno odgovorilo) i kvalitetan partnerski odnos (72.5%), dok se najmanje relevantnim pokazateljem dobre adaptacije pokazala efikasnost na poslu (29.3%). Statistički značajne razlike među grupama dobivaju se samo na jednoj od stavki, koja se tiče spremnosti na druge opcije osim biološkog roditeljstva, koju žene koje nemaju problem neplodnosti značajno češće navode kao jedan od pokazatelja bolje prilagođenosti na neplodnost.

Dobiveni rezultati u skladu su s rezultatima prethodnih istraživanja i praktičnim iskustvima koja ukazuju na to koliko je parovima koji se suočavaju s neplodnošću teško samo otvaranje priče o alternativama, poput usvojenja ili odustajanja od roditeljstva, a posebice aktivno bavljenje tom temom i razmatranje kao jedne od opcija koje se nalaze pred njima u procesu suočavanja s ovom krizom.

Ključne riječi / Keywords: neplodnost, prilagođavanje, alternative biološkom roditeljstvu

✉ jovannajestrovic@gmail.com

Antonela Kapitanović i Zvezdan Penezić[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Vjeronja u teorije zavjera jedno su od zanimljivijih područja u suvremenoj psihologiji. Određuju se kao laička vjeronja o uzrocima nekih značajnih događaja od strane određenih pojedinaca koji to čine na tajan, nezakonit i zlonamjeran način. Međutim, unatoč popularnosti ovih vjeronja i dalje nedostaju konzistentni nalazi koji objašnjavaju ovu ljudsku sklonost.

Cilj ovog istraživanja bio je konstruirati mjerni instrument za ispitivanje vjeronja u teorije zavjera te ispitati postoje li razlike u vjeronju u različite teorije zavjera s obzirom na spol, stručnu spremu, političku orijentaciju i religioznost, kao i provjeriti hipotezu o monološkom sustavu vjeronja. U istraživanju je sudjelovalo 519 ispitanika. Korištene su Skala političkog cinizma, Skala desne autoritarnosti (RWA), Skala vjeronja u općenite teorije zavjera, Skala vjeronja u konkretne teorije zavjera i Upitnik ličnosti (HEXACO-60).

Rezultati su pokazali kako na ovom uzorku postoji opća karakteristika prema kojoj su neki pojedinci skloniji od drugih vjerovati u zavjere i to zato jer posjeduju monološki sustav vjeronja. Ipak, neke individualne razlike postoje pa su u općenite teorije zavjera više vjerovali oni koji su bili manje educirani, religiozniji, politički desno orijentirani, politički ciničniji i kiničniji, podložniji autoritetu, otvoreniji ka iskustvu i manje savjesni. U konkretne teorije zavjera o vlastima u 90-tima više su vjerovali oni koji su manje religiozni, manje podložni autoritetu, politički lijevo orijentirani, politički kiničniji, otvoreniji ka iskustvu, emocionalniji i ekstravertiraniji. Drugoj vrsti konkretnih teorija zavjera, zavjerama o unutarnjim i vanjskim neprijateljima, skloniji su bili oni manje educirani, religiozniji, politički desno orijentirani, politički ciničniji i kiničniji te oni koji se više pokoravaju autoritetu.

Ključne riječi / Keywords: teorije zavjera, politički cinizam, politički kinizam, autoritarnost, osobine ličnosti

[✉] zvezdan@unizd.hr

'COME ON OVER BABY': PREVALENCE, ROLE AND MANIFESTATIONS OF SEXTING IN SLOVENIAN ADULTS

Tamara Karčovnik, Matija Svetina, and Melita Puklek Levpušček[✉]

Department of Psychology, Faculty of Arts, Ljubljana, Slovenia

Recent developments in information technology led to new forms of communication; alongside with online shopping or meeting friends, sexuality is no exception in being partly shifted to a digital level. Sexting stands for a wide variety of online sexually related types of communication, such as sending, receiving, and forwarding messages with sexual contents, including text, photographs, and videos. Although some research suggest that sexting appears to be omnipresent experience in different social and age groups, we know very little about it.

The main aim of the present study was to detect the prevalence of sexting, to identify its most common forms, and to address the question whether sexting functions primarily as an addition or a substitute to physical sexuality. The sample included 354 subjects aged 18-57, who completed the extended Sexting Questionnaire.

The results yielded over 90% of participants to have experienced sexting, yet the extent and type of sexting depended on participants' gender, age, marital/dating status, and the quality of romantic relationship. Sexting was found to be primarily motivated by the thrill of doing it and participants' intention to spice up their sex life. The data indicated that sexting did not necessarily lead to other sexual activities.

Ključne riječi / Keywords: sexting, prevalence, adults

[✉] melita.puklek@ff.uni-lj.si

Martina Knežević[✉] i Patricia Tomac

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Inhibicija se odnosi na sposobnost zaustavljanja ili otkazivanja određenog odgovora. Bez inhibicije ne bismo mogli voljno i učinkovito kontrolirati vlastito ponašanje. Istraživanja pokazuju kako su muškarci u odnosu na žene u većoj mjeri agresivni, čine više nasilnih zločina, zloroporabljaju droge te imaju veću vjerojatnost razvoja poremećaja za koje su karakteristične poteškoće s inhibicijom. No, iznenađujuće se malo istraživanja do sada bavilo sličnostima i razlikama između zdravih, odraslih muškaraca i žena s obzirom na sposobnost inhibicije ponašanja.

Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati inhibiciju kod zdravih, odraslih muškaraca i žena korištenjem višestrukih metoda procjene – psihologijskih testova, bihevioralnog zadatka i snimanjem elektrofiziološke mozgovne aktivnosti. U istraživanju je sudjelovalo 126 osoba (64 žene) u dobi od 19 do 44 godine. Sudionici su najprije ispunili Kognitivni neverbalni test (KNT), Barratovu ljestvicu impulzivnosti i Eysenckov upitnik ličnosti (EPQ), a potom su rješavali kreni/stani zadatak tijekom čega im je snimana elektrofiziološka mozgovna aktivnost.

Rezultati su pokazali značajne razlike između muškaraca i žena s obzirom na osobine ličnosti, sposobnost inhibicije na bihevioralnom zadatku i elektrofiziološku mozgovnu aktivnost. Dok su se žene na upitnicima ličnosti procijenile neurotičnijima i impulzivnijima nego muškarci, muškarci su takvo ponašanje pokazali na bihevioralnom zadatku kroz više pogrešaka i veći broj preuranjenih, impulzivnih odgovora koje su davali unutar 200 milisekundi od trenutka prikazivanja podražaja. Te impulzivne tendencije odrazile su se na smanjenu P2 i povećanu N2 amplitudu kod muškaraca u odnosu na žene. Amplitude odražavaju neuralnu aktivnost generiranu uslijed odvijanja specifičnog procesa obrade informacija, a omogućavaju nam uvid u arhitekturu kognitivnih procesa. P2 amplituda označava proces evaluacije podražaja, a N2 proces nadgledanja konflikta. Naši rezultati ukazuju na manje optimalnu neuralnu obradu kod muškaraca prilikom rješavanja bihevioralnog zadatka inhibicije u odnosu na žene. Čini se kako su razlike između zdravih, odraslih muškaraca i žena u kontroli impulsa rezultat kombinacije društvenih čimbenika i bioloških odrednica koje je teško razdvojiti, ali mogu utjecati na različite odrednice ponašanja i eventualno osjetljivost na razvoj pojedinih psihijatrijskih ili neuroloških poremećaja.

Ključne riječi / Keywords: inhibicija, spolne razlike, osobine ličnosti, neurološka podloga, EEG

[✉] martina.knezevich@gmail.com

ULOGA STRATEGIJA TRAŽENJA INFORMACIJA U AKADEMSKOM POSTIGNUĆU STUDENATA

Toni Krešić i Maja Pandža✉

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Arta Dodaj

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Uspješnost u traženju i strukturiranju informacija postaje ključna vještina u 21. stoljeću, koja ima snažne implikacije za uspjeh u akademskom kontekstu. Pored posjedovanja većeg činjeničnog znanja, pojedinci s visokom potrebom za spoznajom postižu veći uspjeh u obavljanju akademskih zadataka. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati doprinos strategija traženja informacija i potrebe za spoznajom u objašnjenju akademskog uspjeha studenata.

U istraživanju su sudjelovala 224 studenta Sveučilišta u Mostaru, u dobi od 19 do 26 godina. Uspješnost u traženju i strukturiranju informacija procijenjena je pomoću Skale potrebe za spoznajom (Cacciopo, Petty i Kao, 1984) te Skale strategija traženja informacija (Miller, 1996), dok je akademsko postignuće ispitano na temelju prosjeka ocjena. Faktorska analiza Skale strategija traženja informacija je rezultirala trofaktorskim rješenjem za strategije koje su interpretirane kao: 1. Izravno traženje informacija; 2. Nadgledanje visokog socijalnog troška; 3. Nadgledanje niskog socijalnog troška.

Provedbom jednosmjernih analiza varijance utvrđeno je da postoje značajne razlike u izraženosti korištenja strategija traženja informacija u akademskom kontekstu. U prosjeku, Izravno traženje informacija je najizraženija strategija, dok se strategije Nadgledanja visokog socijalnog troška koriste u najmanjoj mjeri. Nadalje, utvrđen je značajan pozitivan doprinos Potrebe za spoznajom akademskom postignuću, pri čemu strategije traženja informacija ne objašnjavaju varijancu akademskog uspjeha u značajnoj mjeri.

Zaključno, potreba za spoznajom predstavlja važan čimbenik akademskog postignuća, dok nalazi ne podržavaju tvrdnju o strategijama traženja informacija kao bitnom faktoru u obrazovnom kontekstu.

Ključne riječi / Keywords: potreba za spoznajom, strategije traženja informacija, akademsko postignuće

✉ maja.pandza@ff.sum.ba

Dijana Majić[✉] i Ivona Čarapina Zovko

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Istraživanja koja su se bavila ponašanjem sudionika u prometu nastojala su ispitati čimbenike koji dovode do neadekvatnih ponašanja u prometu. Manji je broj istraživanja koja su uključivala profesionalne vozače kao sudionike, stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati povezanost između pobuđenosti i stilova vožnje vozača taksija, kao i utvrditi postoje li razlike u neadaptivnim stilovima vožnje (anksiozni, ljutiti, disocijativni i rizični stil) kod vozača taksija s obzirom na duljinu vozačkog iskustva.

U istraživanju su sudjelovala 93 sudionika od toga 89 muškog spola (95.7%) i 4 ženskog spola (4.3%) dobi od 19 do 58 godina ($M= 34.44$; $SD= 8.23$) zaposlenika taksi službe. Na sudionicima je primijenjena Multidimenzionalna skala stilova vožnje (Dragaš i Tokić, 2016), Skala pobuđenosti (Šimić, Sesar i Barišić, 2011) i Sociodemografski upitnik konstruiran za potrebe ovog istraživanja.

Rezultati su pokazali da postoji značajna povezanost između pobuđenosti i neadaptivnih stilova vožnje. Vozači taksija koji imaju visoke rezultate na skali pobuđenosti češće su skloniji neadaptivnim stilovima vožnje. Nadalje, utvrđene su i razlike u stilovima vožnje s obzirom na duljinu vozačkog iskustva; vozači taksija s kraćim vozačkim iskustvom su skloniji neadaptivnim stilovima vožnje.

Dobiveni rezultati ukazuju na važnost odnosa pobuđenosti i stilova vožnje kod profesionalnih vozača, te bi se na osnovu dobivenih rezultata mogle pružiti praktične smjernice za prevenciju rizičnih ponašanja u prometu.

Ključne riječi / Keywords: prometna psihologija, pubuđenost, stilovi vožnje

[✉] dija_majic@hotmail.com

ODNOS USREDOTOČENE SVJESNOSTI I PSIHIČKOG ZDRAVLJA STUDENATA: POSREĐUJUĆA ULOGA NETOLERANCIJE NEIZVJESNOSTI

Severina Mamić i Marina Nekić[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

S obzirom da su recentna istraživanja psihičkih poremećaja na studentskoj populaciji ukazala na poprilično zabrinjavajuće rezultate o visokoj prevalenciji psihičkih poremećaja među studentima, javlja se potreba za identifikacijom i istraživanjem faktora koji bi mogli imati važnu ulogu u javljanju i održavanju tih poremećaja. Jedan od faktora koji se u posljednje vrijeme sve češće spominje zbog povoljnih učinaka na psihičko zdravlje je usredotočena svjesnost. Ipak, usprkos sve većem broju istraživanja odnosa usredotočene svjesnosti i različitih aspekata psihičkog zdravlja, nedostaje istraživanja koja istražuju mehanizme koji mogu biti u podlozi njihovog odnosa.

Iz tog razloga, cilj ovog istraživanja bio je ispitati pretpostavljeni model medijacijske uloge netolerancije neizvjesnosti u odnosu između usredotočene svjesnosti i anksioznosti i depresivnosti. S obzirom na nalaze prethodnih istraživanja kao i samu prirodu mjerenih konstrukata, očekivalo se da će usredotočena svjesnost biti pozitivan, a netolerancija neizvjesnosti negativan prediktor anksioznosti i depresivnosti te da će netolerancija neizvjesnosti posredovati odnos usredotočene svjesnosti i anksioznosti i depresivnosti.

Ispitivanje je provedeno na studentima i studenticama (N=317) hrvatskih sveučilišta, pritom su korišteni sljedeći mjerni instrumenti: Skala netolerancije neizvjesnosti, Upitnik usredotočene svjesnosti i Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa.

Uz pomoć tehnike linearnog strukturalnog modeliranja, utvrđeno je da netolerancija neizvjesnosti ima ulogu djelomičnog medijatora u odnosu usredotočene svjesnosti i anksioznosti i depresivnosti. Više razine usredotočene svjesnosti doprinose nižim razinama anksioznosti i depresivnosti direktno i indirektno preko netolerancije neizvjesnosti. Također, više razine usredotočene svjesnosti negativni su prediktor netolerancije neizvjesnosti na način da više razine usredotočene svjesnosti doprinose nižim razinama netolerancije neizvjesnosti. Osim toga, dobiveno je kako više razine netolerancije neizvjesnosti doprinose višim razinama anksioznosti kao i depresivnosti.

Zaključno možemo reći da usredotočena svjesnost i netolerancija neizvjesnosti imaju značajnu ulogu u objašnjenju anksioznosti i depresivnosti kod studenata te da su vidljive praktične implikacije dobivenih rezultata.

Ključne riječi / Keywords: usredotočena svjesnost, netolerancija neizvjesnosti, anksioznost, depresivnost

[✉] marina@unizd.hr

Valentina Martinović[✉], Monika Vukelja, Edita Oberan, Vanja Cvijetinić i Irena Cobović

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Emotikoni predstavljaju neverbalnu komunikaciju u računalnoj komunikaciji. Zanimljivo je da se emotikoni i emojiji u nekim zemljama javljaju u približno 20% poruka. Tragom navedenog postavljaju se pitanja o tome koliko su emotikoni reaktivni, odnosno imaju li ljudi tendenciju na poruku s emotikonom uzvratiti emotikonom te vode li se ljudi vrstom emotikona kao svojevrsnom smjernicom da poruku percipiraju pozitivno ili negativno.

Cilj istraživanja bio je ispitati hoće li se emotikoni pokazati „zaraznima“ te služe li ljudima kao smjernica u procjenjivanju emocionalne obojenosti. Istraživanje se sastojalo od dva dijela. U prvom dijelu istraživanja ispitanicima su poslana poruke; pritom je polovina njih dobila poruku koja sadrži emotikon, a druga polovina poruku koja ne sadrži emotikon. Potom se opažalo hoće li ispitanici uzvratiti porukom koja sadrži ili ne sadrži emotikon. U drugom dijelu istraživanja ispitanici su bili raspoređeni u tri situacije te je svaka grupa ispitanika dobila različite ankete. Svaka anketa je imala po deset jednakih pozitivnih, negativnih i neutralnih rečenica. Ankete su se razlikovale u tome što kod onih u prvoj skupini rečenice nisu bile popraćene emotikonima, dok u druge dvije jesu, u skladu s vrstom rečenica. Nadalje, razlika u druge dvije ankete bila je u tome što su neutralne rečenice, koje su naizmjenice bile popraćene pozitivnim ili negativnim emotikonom, u dvije situacije imale suprotne emotikone.

Rezultati prvog dijela istraživanja pokazali su da su emotikoni zarazni, tj. oni ispitanici koji su dobili poruku s emotikonom bili su skloni i u svojoj poruci uključiti emotikon. Rezultati drugog dijela istraživanja pokazuju da emotikoni pridonose, odnosno pomažu u interpretaciji emocionalne obojenosti rečenica, pogotovo kod neutralnih, gdje su ispitanici odgovarali u skladu s emotikonom koji je pratio neutralnu rečenicu – kod sretnog emotikona obilježeni su pozitivniji odgovori, a kod tužnog negativniji. U drugom dijelu istraživanja pokazalo se također da je i spol bitna varijabla za interpretaciju.

Navedeni rezultati pokazuju da emotikoni igraju značajnu ulogu u računalnoj komunikaciji kao što i neverbalna komunikacija nadopunjuje i pomaže u interpretaciji verbalnih poruka.

Ključne riječi / Keywords: emotikoni, neverbalna komunikacija, percepcija, emocionalna obojenost

[✉] vmartinovic@unicath.hr

Marijana Matijaš[✉] i Barbara Brdovčak*Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska*

Cilj ovog istraživanja bio je konstruirati Upitnik zabrinutosti zbog završetka školovanja i utvrditi njegove psihometrijske karakteristike. Upitnik ispituje konstrukt zabrinutosti zbog završetka školovanja koji do sada, prema saznanjima autora, nije ispitan. Sam konstrukt zabrinutosti proizlazi iz istraživanja anksioznosti prema kojem zabrinutost predstavlja kognitivni aspekt anksioznosti kao stanja, kojeg smo primijenili u područje tranzicije u svijet rada. Istraživanje je provedeno online, na uzorku od 192 studenta diplomske razine studija ili završnih godina integriranog studija s područja Republike Hrvatske. Veći dio uzorka (78,1%) činile su studentice. Sudionici su izrazili u kojoj mjeri se slažu (1 - u potpunosti se ne slažem; 5 - u potpunosti se slažem) sa svakom od 34 tvrdnje koje se odnose na zabrinutost oko različitih aspekata vezanih uz završetak školovanja. Uz ovaj upitnik primijenjeni su još: Endlerova multidimenzionalna skala anksioznosti (EMAS; Sorić, 2002), točnije EMAS-S skala koja mjeri anksioznost kao stanje s dvije subskale: subskalom kognitivne zabrinutosti i autonomno-emocionalnom subskalom; Skala netolerancije neizvjesnosti (NN-11; Mihić i sur., 2014) koja se sastoji od subskale inhibitorne i prospektivne anksioznosti te Upitnik metakognicije (Cartwright-Hatton i Wells, 1997), točnije subskale Pozitivna vjerovanja o zabrinutosti i Negativna vjerovanja o nekontroliranosti misli i s tim povezane opasnosti.

Kako bi se utvrdila faktorska struktura Upitnika zabrinutosti zbog završetka školovanja provedena je analiza glavnih komponenti. Na temelju paralelne analize i scree testa zadržane su tri komponente koja objašnjavaju 58,6% varijance. Komponente predstavljaju sljedeće dimenzije: zabrinutost oko zapošljavanja, zabrinutost o stečenim znanjima i vještinama na studiju i zabrinutost oko prilagodbe na posao i radnu okolinu. Rezultati pokazuju kako Upitnik ima jasnu faktorsku strukturu, a dobivene subskale visoku unutarnju pouzdanost. Kako bi se provjerila konstruktna valjanost Upitnika, rezultat na subskalama je koreliran s mjerama anksioznosti, netolerancije neizvjesnosti te metakognitivnih vjerovanja o zabrinutosti. Najveće korelacije subskala Upitnika zabrinutosti zbog završetka školovanja dobivene su sa subskalom kognitivne zabrinutosti, na način da je veća izraženost kognitivne zabrinutosti povezana s većom zabrinutosti oko zaposlenja ($r=0,56$), stečenih znanja i vještina ($r=0,58$) i prilagodbe na posao ($r=0,53$).

Na temelju utvrđenih metrijskih karakteristika, ovaj upitnik može se smatrati dobrim polazištem za konstrukciju finalne verzije Upitnika zabrinutosti zbog završetka školovanja.

Ključne riječi / Keywords: zabrinutost, završetak školovanja, konstrukcija upitnika

[✉] mmatijas@unicath.hr

Valentina Matijević, Bernarda Škegro[✉], Marija Kraljević

*Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Zagreb, Hrvatska/ Sveučilište J.J. Strossmayera
u Osijeku, Hrvatska*

Petra Matijević

Stomatološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Mišićna distrofija je bolest koja progresivno djeluje na disanje, žvakanje i govor. Kvaliteta života djece oboljele od mišićne distrofije značajno je niža od njihovih vršnjaka, no može se poboljšati uključivanjem djece i njihovih roditelja u sustav rane intervencije. U našoj bolnici svi oni uključeni su u terapiju, praćenje i savjetovanje multidisciplinarnog tima koji čine liječnik specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije, psiholog, logoped i fizioterapeuti, a po potrebi se uključuje i liječnik dentalne medicine sa ciljem pružanja odgovarajuće i sigurne stomatološke skrbi.

Cilj ovog izlaganja je prikazati specifičnosti rada u Klinici sa djecom oboljelom od mišićne distrofije u svrhu unapređenja kvalitete života pacijenata i njihovih obitelji.

Ključne riječi / Keywords: mišićna distrofija, rana intervencija, multidisciplinarni tim

ODNOS SOMATIZACIJE I HIPOHONDRIJE: TESTIRANJE MEDIJACIJSKE ULOGE DISFUNKCIONALNIH VJEROVANJA O ZDRAVLJU

Maja Matković[✉] i Ana Slišković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Trenutno dominantne pristupe razumijevanju i liječenju hipohondrije predstavljaju kognitivno-bihevioralni modeli hipohondrije koji u središte stavljaju disfunkcionalna vjerovanja o zdravlju. Kako bi se utvrdila uloga disfunkcionalnih zdravstvenih uvjerenja u odnosu između pojave somatskih simptoma i konačnih hipohondrijskih strahova, uvjerenja i ponašanja, na uzorku sudionika mlađe odrasle dobi ($N=391$) testiran je model potpune i djelomične medijacije. Razine somatizacije i hipohondrije utvrđene su na temelju mjera samoprocjene; preciznije, rezultata na subskali Somatizacije iz Kratkog inventara simptoma (Derogatis, 1993) te rezultata na Skali stavova prema bolesti (Kellner, 1986). U svrhu ispitivanja disfunkcionalnih vjerovanja o zdravlju koja se odnose na procjenjivanje vjerojatnosti obolijevanja od teške bolesti korištena je Skala simptoma i ishoda (Marcus, 1999).

Rezultati su pokazali da model djelomične medijacije bolje pristaje podacima od modela potpune medijacije. Pojedinci koji doživljavaju učestalije somatske simptome skloniji su višim procjenama vjerojatnosti obolijevanja od teških bolesti, pri čemu više procjene vjerojatnosti obolijevanja od teških bolesti ujedno doprinose višim razinama hipohondrije. Međutim, neovisno o disfunkcionalnim zdravstvenim uvjerenjima, osobe sklonije somatizaciji imaju i više razine hipohondrije.

Ključne riječi / Keywords: hipohondrija, kognitivno-bihevioralni model, disfunkcionalna vjerovanja o zdravlju, somatizacija

✉ majamatkovic_93@hotmail.com

Mladen Mavar i Lucija Mrkela[✉]

Psijatrijska bolnica Ugljan, Hrvatska

Procjena i utvrđivanje okolnosti pod kojima se mladi upuštaju u eksperimentiranje sa opojnim sredstvima od iznimne je važnosti u izradi i provedbi programa prevencije ovisnosti te popratnih terapijskih metoda. Naglasak je potrebno staviti na razumijevanje načina na koji se adolescenti prilagođavaju mnogobrojnim promjenama u razdoblju adolescencije kako bi se bolje razumjelo razloge i obrasce eksperimentiranja u koje se upuštaju općenito, ali i konkretno s opojnim sredstvima. Pitanje prevencije ovisnosti potaknulo je kreiranje niza preventivnih programa, no kako bi njihova provedba bila što efikasnija važno je da se na vrijeme krene sa njihovom primjenom.

Cilj istraživanja bio je ispitati u kojoj dobi se povećava učestalost korištenja opojnih sredstava, te steći uvid u postojanje problema s alkoholom i drogama s obzirom na spol, razred i školu koju pohađaju. U ispitivanju je sudjelovalo 1499 učenika različitih srednjih škola Zadarske županije (trogodišnje strukovne škole, četverogodišnje strukovne škole, gimnazije). Primijenjen je upitnik koji sadržava pitanja o spolu, dobi, školi i razredu koji učenik pohađa, i anketa o uporabi sredstava ovisnosti.

Utvrđena je statistički značajna razlika između adolescenata i adolescentica u učestalosti korištenja cigareta, alkohola te marihuane i drugih sredstava pri čemu mladići češće od djevojaka koriste alkohol, marihuanu i ostale droge, dok djevojke više koriste cigarete. Pokazalo se i to kako postoji značajan pomak u konzumaciji cigareta i alkohola s dobi, a koji se očituje u periodu od prvog do drugog razreda. Kada je riječ o školama koje pohađaju, jedina razlika je utvrđena po pitanju učestalosti pušenja cigareta, pri čemu gimnazijalci najmanje konzumiraju cigarete. Dobiveni rezultati sugeriraju kako se u značajno većoj mjeri na konzumaciju alkohola i sredstava ovisnosti odlučuju adolescenti koji pohađaju trogodišnje strukovne škole, a kao kritičan period označava se prijelaz iz prvog u drugi razred.

Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu konstantnog praćenja trenda konzumacije alkohola i droga među adolescentima, s ciljem stvaranja kvalitetnijih temelja za daljnji razvoj preventivnih aktivnosti.

Ključne riječi / Keywords: Opojna sredstva, dob, škola, prevencija ovisnosti

[✉] l.mrkela@gmail.com

Marija Milić, Ivana Duvnjak[✉] i Daniela Šincek*Filozofski fakultet, Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska*

Prijatelji su značajan izvor socijalnog utjecaja, posebno u djetinjstvu i adolescenciji. Ukoliko od jedne osobe tražimo procjenu vlastitog i prijateljevog ponašanja zbog prijateljskog odnosa, moguće je da ta osoba prenamaglašava sličnost takvog ponašanja. Stoga se može očekivati da će percepcija prijateljevog ponašanja biti medijator između različitih samoprocijenjenih ponašanja aktera. ,

Cilj provedenog istraživanja bio je provjeriti je li percepcija ponašanja prijatelja na Facebooku medijator odnosa vlastitog ponašanja na Facebooku i samookrivanja na istoj društvenoj mreži. Pri tome je ponašanje na Facebooku usmjereno na različite aktivnosti na Facebooku (npr. igraju igrice na Facebooku), dok samookrivanje obuhvaća npr. obznanjivanje vlastitih emocionalnih stanja na Facebooku. U istraživanju je sudjelovalo 1175 djece i adolescenata (od toga 594 ili 50,4% muških) u rasponu dobi od 11 do 19 godina ($M=14.73$; $SD=2.267$) iz preko 80 škola iz različitih dijelova RH.

Ponašanje na Facebooku samostalno objašnjava 26.2% varijance kriterija samookrivanja na Facebooku, odnosno, što se djeca i mladi iskazuju da češće sudjeluju u različitim ponašanjima na Facebooku (npr. igranje igrice, uređivanje fotografija) to više i dijele objava o svojim emocionalnim stanjima na toj društvenoj mreži.

Provjeren je i medijatorski učinak percepcije ponašanja prijatelja na toj mreži te takav model objašnjava 26.6% varijance kriterija, a percepcija ponašanja prijatelja je parcijalni medijator. Dobiveni podaci ukazuju da, osim zajedničkih doprinosa ova dva prediktora objašnjenju kriterija, postoji i dio varijance, iako izuzetno mali koji percepcija ponašanja prijatelja objašnjava samostalno.

Ključne riječi / Keywords: samookrivanje, vlastito ponašanje na Facebooku, percepcija ponašanja prijatelja na Facebooku

[✉] iduvnjak@ffos.hr

Ivana Papac[✉] i Marijana Barišić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Svjetska zdravstvena organizacija upozorila je na nasilje kao globalni javnozdravstveni problem, no neki oblici nasilja su teme koje društvo uporno zanemaruje. Podaci dobiveni u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj pokazuju da je nasilje u romantičnim vezama vrlo rašireno, pa je važno utvrditi čimbenike rizika te djelovati preventivno. Cilj ovog istraživanja bio istražiti odnos stava prema nasilju u romantičnim vezama s ulogom prepoznavanja nasilja. U istraživanju je sudjelovalo 268 ispitanika oba spola u dobi od 18 do 32 godine. Skalu pogrešnih uvjerenja o kvalitetnoj vezi koristili smo za ispitivanje prepoznavanja nasilja, a nasilje u vezi ispitano je Upitnikom počinjenih i doživljenih nasilnih ponašanja u vezi (Ajduković, Löw i Sušac, 2011).

Utvrđena je niska, ali statistički značajna pozitivna povezanost prepoznavanja nasilja s počinjenim i doživljenim nasiljem. Spolne razlike u iskazanom počinjenom i doživljenom nasilju (tjelesnom, seksualnom i psihičkom) testirane su Mann-Whitneyevim U testom. Utvrđena je statistički značajna razlika u iskazivanju počinjenog seksualnog nasilja. Rezultati pokazuju da mladići počine više seksualnog nasilja nego žene. Također je utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na spol u iskazivanju počinjenog psihičkog nasilja. Pritom djevojke čine više psihičkog nasilja nego mladići. Utvrđena je i statistički značajna razlika s obzirom na spol u iskazivanju doživljenog tjelesnog nasilja. Više tjelesnog nasilja doživljavaju muškarci nego žene. U iskazivanju počinjenog tjelesnog nasilja te doživljenog seksualnog i psihičkog nasilja nije utvrđena razlika prema spolu sudionika.

Rezultati ovog istraživanja mogu pomoći boljem razumijevanju uloge prepoznavanja nasilnog ponašanja te razvijanju preventivnih strategija koje će se bazirati na vještinama rješavanja problema i 'razbijanju' tradicionalnih stavova. Čak i samim spominjanjem i istraživanjem nasilja u romantičnim vezama razbija se stigma koja je još uvijek aktualna na našim prostorima, gdje se nasilje smatra sramotom a žrtva krivcem. Cjelokupno društvo odgovorno je za pravovremeno reagiranje na nasilje te je potrebno djelovati preventivno tako da do nasilja ni ne dođe.

Ključne riječi / Keywords: romantične veze, nasilje, prepoznavanje nasilja

[✉] papacivana.95@gmail.com

Paula Pedić✉*Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska*

Atribucijski stil način je na koji pojedinci interpretiraju događaje oko sebe, odnosno kojim uzrocima pripisuju određene pojave. Djetinjstvo i rana adolescencija formativna su razdoblja za oblikovanje atribucijskog stila. Meta analize pokazuju da roditeljska rastava često dovodi do različitih negativnih efekta kod adolescenata, kao i da adolescenti često okrivljuju sami sebe za rastavu braka. Ovisno o tome kako je proces rastave tekao, adolescenti ju mogu percipirati kao pozitivan ili kao negativan događaj. Pod pretpostavkom da roditeljska rastava za adolescente predstavlja negativan događaj i da adolescenti okrivljuju sami sebe za takav događaj, postavlja se pitanje primjenjuju li adolescenti takve atribucije i za druge negativne događaje u životu, odnosno atribuiraju li negativne događaje samima sebi, doživljavaju li ih stabilnima i globalnima.

Cilj istraživanja bio je utvrditi razlikuju li se mlađi adolescenti iz dvoroditeljskih i rastavljenih obitelji u atribucijskom stilu. U istraživanju je sudjelovalo 98 učenika osnovnoškolske dobi (5.-7. razred), koji su ispunili revidiranu verziju Upitnika atribucijskog stila kod djece (CASQ-r).

Dobiveni rezultati pokazuju da postoji razlika u atribuiranju negativnih životnih događaja između mlađih adolescenata iz dvoroditeljskih i rastavljenih obitelji. Pritom adolescenti iz rastavljenih obitelji imaju pesimističniji stil atribuiranja od svojih vršnjaka iz dvoroditeljskih obitelji. Nadalje, u atribuiranju pozitivnih životnih događaja, kao i ukupnom atribucijskom stilu (kada su uzeti u obzir i pozitivni i negativni događaji) nije uvrđena razlika između mlađih adolescenata iz dvoroditeljskih i rastavljenih obitelji.

Ključne riječi / Keywords: atribucijski stil, mlađi adolescenti, rastavljena obitelj, dvoroditeljska obitelj, CASQ-r

✉ ppedic0301@gmail.com

Marina Perković Kovačević✉

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

Maja Buljubašić

Klinika za pedijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

Anja Kereta

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

U pedijatrijskim ambulantama više od trećine ukupnog broja svih pregleda čine pacijenti s glavoboljama. Istraživanja pokazuju da preko 70% školske djece pati od glavobolja barem jednom u godini dana te da razvoju glavobolja mogu pogodovati mnogobrojni organski, okolinski i psihogeni čimbenici. Pristup dijagnostici i liječenju glavobolja kod djece je multidisciplinarnan. Obzirom da glavobolje imaju negativan utjecaj na brojna područja djetetova života, važno je pravovremeno dijagnosticirati glavobolju te pristupiti adekvatnim načinima liječenja. U liječenju glavobolja, osim tradicionalne farmakoterapije, sve je važnija uloga psihoterapije, biofeedbacka i relaksirajućih treninga, uz promjenu stila života. Iracionalna vjerovanja igraju primarnu ulogu u razvoju brojnih emocionalnih poteškoća. Zbog iracionalnih vjerovanja, neka djeca i adolescenti kontinuirano iskrivljuju značenje događaja u negativnom smjeru. Presudnu ulogu u razvoju i održavanju glavobolja ima katastrofiziranje. Ono vodi prenaplašavanju, ruminaciji, bespomoćnosti i većoj usmjerenosti na bol.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost iracionalnih vjerovanja i emocionalnih smetnji kod djece i adolescenata, te ispitati razliku između kliničke i kontrole skupine sudionika.

U istraživanju su korišteni Upitnik o glavobolji, Beckovi inventari za mlade te Upitnik iracionalnih vjerovanja. Istraživanje je provedeno na Klinici za pedijatriju, Kliničkog bolničkog centra Osijek, u okviru ambulante i odjelne obrade pacijenata sa glavoboljama te u dvije osnovne i dvije srednje škole u Osijeku. Ispitana su djeca i adolescenti u dobi od 10 do 18 godina (N=172).

Rezultati ukazuju na statistički značajnu razliku u razini emocionalnih smetnji između kontrolne i kliničke skupine djece i adolescenata, pri čemu djeca iz kliničke skupine pokazuju veću razinu emocionalnih smetnji, kao i veću sklonost iracionalnim vjerovanjima.

Dobiveni će rezultati služiti u svrhu planiranja kognitivno bihevioralnog tretmana djece i adolescenata.

Ključne riječi / Keywords: glavobolje, iracionalna vjerovanja, emocionalne smetnje, djeca i adolescenti

✉ marina.perkovic@gmail.com

Olivera Petrak[✉] i Melita Rukavina

Zdravstveno veleučilište, Zagreb, Hrvatska

Statistički sadržaji predstavljaju obavezni dio programa na većini sveučilišnih i veleučilišnih studija, a studenti prema statistici kao akademskom predmetu nerijetko iskazuju odbojnost i strah. Kako emocionalni odnos prema gradivu u velikoj mjeri određuje entuzijazam studenta u učenju, a posljedično i uspjeh na ispitu, smatramo važnim osim prenošenja znanja studentima, djelovati i na njihov emocionalni odnos prema statistici. Pri tome korisna informacija može biti koliko se osjećaju kompetentnima za svladavanje statistike, čini li im se zanimljivom i korisnom, te kakav je njihov emocionalni odnos prema statistici. Stoga je ovo istraživanje imalo kao najvažniji cilj ispitati stavove studenata dodiplomskih zdravstvenih studija prema statistici kao akademskom predmetu prije početka nastave iz statistike.

U istraživanju je sudjelovalo 405 redovnih studenata sa šest zdravstvenih studija, prosječne dobi 21 godina, a 86 % uzorka ženskog je spola. Korištena je Skala stavova prema statistici (SATS) od 36 čestica koje se raspoređuju u šest subskala: emocionalni odnos, kognitivna kompetencija, vrijednost statistike, poteškoće u svladavanju, interes prema statistici, te napor koji trebaju uložiti (Schau i sur., 1995). Skala uključuje i dodatna pitanja u svezi dosadašnje uspješnosti u matematici. Sudionici su ispunili i Upitnik automatskih misli za vrijeme učenja i polaganja ispita (Živčić-Bećirević i Anić, 2001.).

Unatoč velikim poteškoćama koje očekuju u svladavanju statističkih sadržaja, studenti nemaju namjeru uložiti izraziti napor. Prosječne vrijednosti na ostalim subskalama ukazuju na neutralan ili blago pozitivan stav. Studenti procjenjuju svoju kognitivnu kompetenciju značajno višom, teškoće manjima, te planiraju uložiti manje napora u odnosu na studentice. Studenti treće godine procjenjuju svoju kognitivnu kompetenciju značajno slabijom, a teškoće izrazitijima u odnosu na prvu i drugu godinu. Interakcija spola i godine studija značajna je za subskalu napora. Uspješnost u matematici značajno pozitivno korelira sa svim subskalama, a najviše s kognitivnom kompetencijom i emocionalnim odnosom. Subskala strah od neuspjeha na Upitniku automatskih misli najbolji je prediktor za emocionalni odnos, kognitivnu kompetenciju i teškoće, dok se za vrijednosti, interese i napor nedostatak motivacije pokazuje jačim prediktorom. Pozitivne misli i strah od razočaranja roditelja nisu se pokazali značajnim prediktorima.

Studenti zdravstvenih studija imaju uglavnom neutralan odnos prema statistici, ali ipak očekuju poteškoće u njezinom svladavanju.

Ključne riječi / Keywords: statistika, stavovi, studenti, negativne automatske misli

[✉] olivera.petrak@zvu.hr

Lucijana RupiĆ Krstić, Suzana Tomić i Lucija Mrkela[✉]

Psijhijatrijska bolnica Ugljan, Hrvatska

Shizofrenija je psihijatrijski poremećaj koji označava kroničnu, ozbiljnu mentalnu bolest koja primarno pogađa sposobnost razmišljanja, s otežanom percepcijom stvarnosti, što uzrokuje promjenu ponašanja i neugodne osjećaje, te slabo izražavanje emocija. Kod paranoidne shizofrenije ističu se relativno trajne sumanute paranoidne ideje, obično udružene s halucinacijama (osobito slušnim), kao i poremećajima opažanja. Prvi se simptomi obično javljaju u mladih odraslih ljudi s globalnom životnom prevalencijom od oko 0.3–0.7%. Dijagnoza se donosi na temelju promotrenog ponašanja te pacijentovih iznesenih iskustava. U ljudi koji boluju od shizofrenije postoji veća vjerojatnost za razvoj dodatnih (komorbiditetnih) stanja, uključujući kliničku depresiju i anksiozne poremećaje dok je pojava zlouporabe psihoaktivnih tvari tijekom života gotovo 50%.

Cilj ovog rada bio je prikazati kliničke slike paranoidne shizofrenije kod dvaju pacijenata i rezultate psihologijskih obrada koje pokazuju da se kliničke slike razlikuju po sadržaju sumanutosti i halucinacija u okviru iste dijagnoze. Mnogi psihološki mehanizmi povezani su s razvojem i održavanjem shizofrenije, a kliničke slike koje se razlikuju po sadržaju simptoma rezultiraju i različitim subjektivnim doživljajima stanja te procjenama sposobnosti nošenja s istima. Neki dokazi ukazuju na to da sadržaj deluzija i psihotičnih iskustava odražava emocionalne uzroke poremećaja, te da način na koji osoba interpretira ta iskustva utječe na simptomatologiju. Uporaba "sigurnosnog ponašanja" u svrhu izbjegavanja zamišljenih prijetnji može pridonijeti kroničnosti deluzija.

Poznavanje raznovrsnosti kliničkih slika paranoidne shizofrenije može biti od pomoći pri kreiranju antistigma programa kao i kod pripreme plana rehabilitacije pacijenata s navedenom dijagnozom uzimajući u obzir njihovo ukupno stanje.

Ključne riječi / Keywords: paranoidna shizofrenija, kliničke slike, psihološki mehanizmi, psihotična iskustva.

[✉] l.mrkela@gmail.com

Kristina Sesar

Centar za metalno zdravlje, Dom zdravlja Široki Brijeg, Bosna i Hercegovina

Arta Dodaj[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ana Kordić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Seksting ili razmjena seksualno eksplicitnih sadržaja putem elektroničkih medija u novije vrijeme zaokuplja pažnju istraživača, što je rezultiralo istraživanjima koja ispituju učestalost i brojne faktore koji pridonose takvom ponašanju.

Cilj provedenog istraživanja bio je utvrditi odnos sekstinga s emocionalnim vještinama i kompetencijama. Istraživanje je provedeno na uzorku 440 studenata, u dobi od 18 do 25 godina. Upitnik seksting ponašanja uzet je za procjenu sekstinga, dok je za procjenu emocionalnih vještina i kompetencije primijenjen Upitnik emocionalne kompetentnosti.

Rezultati istraživanja pokazuju da između 10.23% i 23.64% studenata sudjeluje u sekstingu. Mladići u većoj mjeri sudjeluju u sekstingu u odnosu na djevojke. Dobiveni rezultati su pokazali da su sudionici koji su sudjelovali u razmjeni seksualno sugestivnih ili provokativnih sadržaja manje uspješni u uočavanju i razumijevanju emocija, kao i u regulaciji i upravljanju emocijama. Provedena regresijska analiza pokazala je da su spol te sposobnost regulacije i upravljanja emocijama značajni prediktori primanja i slanja seksualno eksplicitnog sadržaja. Ovi prediktori, uz sposobnost razumijevanja emocija pokazali su se značajnim i u predikciji objavljivanja seksualno eksplicitnog sadržaja.

Ovakvi rezultati potvrđuju raširenost seksting ponašanja među studentima, ali ujedno pokazuju povezanost sekstinga s emocionalnim vještinama.

Ključne riječi / Keywords: seksting, emocionalne vještine i kompetencija, studenti

[✉] artadodaj@gmail.com

Nikolina Šaravanja

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Ivana Granić Galić, Marija Šandrk Beslać i Željka Bilinovac

Klinika za dječje bolesti SKB Mostar, Bosna i Hercegovina

Šećerna bolest je jedna od najčešćih kroničnih bolesti kod djece, a karakterizira je povišena razina glukoze (šećera) u krvi zbog poremećaja u proizvodnji inzulina i/ili djelovanja inzulina. Oko 90% djece koja boluju od šećerne bolesti imaju šećernu bolest ovisnu o inzulinu, odnosno dijabetes tip 1, a samo manji broj njih ima šećernu bolest neovisnu o inzulinu, odnosno dijabetes tip 2. Loša kontrola glukoze u krvi pokazala se značajnim prediktorom za razvoj kroničnih komplikacija dijabetesa. Kako bi se postigla dobra kontrola glikemije dijete mora redovito mjeriti razine glukoze u krvi, paziti na odabir hrane, uzimati terapiju te se baviti redovnom tjelesnom aktivnosti. S dobrom podrškom većina djece ove zahtjeve uspješno izvrši, međutim, neki se ne mogu primjereno brinuti o dijabetesu te zahtijevaju konstantnu podršku okoline. Istraživanja su pokazala da su nisko samopoštovanje, loše raspoloženje i depresivnost učestali među pacijentima s dijabetesom. Pojedinci s dijabetesom imaju 2 do 3 puta veću šansu za razvoj depresije od vršnjaka.

Cilj istraživanja bio je ispitati odnos mjere depresivnosti, samopoštovanja te emocionalnih problema prilagodbe kod pacijenata koji dobro odnosno loše reguliraju dijabetes. U ispitivanju su sudjelovali pacijenti dobi od 10 do 17 godina koji su dolazili na Kliniku za dječje bolesti SKB Mostar u sklopu endokrinološke obrade. U istraživanju su korištene ljestvice Coopersmith skala samopoštovanja (Coopersmith, 1967), Upitnik o problematičnim područjima šećerne bolesti (Welch, 1955) prilagođen za primjenu na uzorku djece te Skala depresivnosti za djecu i adolescente (Anita Vulić-Prtorić, 2003).

Utvrđena je statistički značajna razlika u mjeri depresivnosti kod djece koja dobro reguliraju dijabetes u odnosu na djecu koja ga loše reguliraju. Djeca koja lošije reguliraju dijabetes imaju značajno viši BMI indeks te duže trajanje dijabetesa u odnosu na djecu koja dobro reguliraju dijabetes. Utvrđena je statistički značajna povezanost između mjere depresivnosti i mjere emocionalnih problema prilagodbe na dijabetes. Dobivena je i značajna negativna povezanost samopoštovanja s mjerom depresivnosti te mjerom emocionalnih problema prilagodbe na dijabetes.

Rezultati su interpretirani u skladu s nalazima iz literature kao i u skladu s nekim karakteristikama uzorka.

Ključne riječi / Keywords: dijabetes tip 1, depresivnost, samopoštovanje, prilagodba

 nikolina.saravanja@gmail.com

VALIDACIJA SKALE EMOCIONALNE REGULACIJE I KONTROLE NA UZORKU UČENIKA ČETVRTOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE - PRELIMINARNA ANALIZA

Slavica Šimić Šašić[✉], Mira Klarin i Marija Jurjević

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Emocionalna regulacija uključuje procese kojima osoba nastoji utjecati na to koje emocije će doživljavati, kada i kako će ih doživljavati i izražavati. Uskladiti izražavanje vlastitih emocija sa zahtjevima okoline, zaštititi se od neugodnih emocija, obuzdati ih i usmjeriti tako da ne ometaju funkcioniranje važna je komponenta uspješne emocionalne prilagodbe djece, posebice u srednjem djetinjstvu. Neučinkovita emocionalna regulacija ometa korištenje viših kognitivnih procesa (pažnje, pamćenja), dovodi do problema s kontrolom ponašanja u razredu, umanjuje kvalitetu razredne interakcije, što može dovesti do osjećaja socijalne nekompetentnosti, loših socijalnih vještina, manje popularnosti, eksternaliziranih problema u ponašanju i lošijeg školskog uspjeha.

Cilj provedenog istraživanja bio je provjeriti valjanost i pouzdanost Skale emocionalne regulacije i kontrole na uzorku učenika četvrtih razreda osnovne škole, te ispitati povezanost emocionalne regulacije, učeničkih ponašanja i školskog uspjeha. Istraživanje je provedeno na uzorku od 169 učenika četvrtog razreda iz tri zadarske osnovne škole. Primijenjena je Skala emocionalne regulacije i kontrole (Takšić, 2003) i Upitnik samoprocjene ponašanja učenika (Bouillet i Pavin Ivanec, 2013).

Faktorska analiza je potvrdila trofaktorsku strukturu Skale emocionalne regulacije i kontrole: Utjecaj emocija i raspoloženja na mišljenje, Utjecaj emocija i raspoloženja na pamćenje i Kontrola emocionalnih reakcija, sa zadovoljavajućim koeficijentima pouzdanosti (0.71, 0.74 i 0.61). Većina tvrdnji se odnosi na negativne efekte emocija i raspoloženja na mišljenje i pamćenje te slabiju kontrolu emocionalnih reakcija. Stoga je za sve tri supskale kao i za ukupan rezultat, utvrđena pozitivna povezanost s eksternaliziranim problemima u ponašanju i neprihvaćenošću među vršnjacima, dok je za primjereno ponašanje utvrđena negativna korelacija. Nisu utvrđene spolne razlike u emocionalnoj regulaciji i kontroli, niti je emocionalna regulacija povezana sa školskim uspjehom na uzorku učenika četvrtih razreda osnovne škole.

Provedeno istraživanje pridonosi razvoju mjernih instrumenata za samoprocjenu djece u srednjem djetinjstvu, kojih je zapravo jako malo, a što može poboljšati mogućnost promatranja razvojnog aspekta emocionalne regulacije, i njenoga odnosa sa drugim varijablama.

Ključne riječi / Keywords: emocionalna regulacija, emocionalna kontrola, problemi u ponašanju, školski uspjeh

[✉] ssimic@unizd.hr

Ana Šimunić[✉]

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati vrijednost procjena različitih domena života pojedinca i njegovog/njezinog supružnika u objašnjenju procijenjenih razina konflikata zbog ometajućeg djelovanja rada na obitelj (konflikt 'rad-obitelj') i obitelji na rad (konflikt 'obitelj-rad'). Provedene su četiri hijerarhijske regresijske analize koje se razlikuju prema kriterijskoj varijabli: 1) Konflikt 'rad-obitelj' i 2) Konflikt 'obitelj-rad' kod muškaraca; 3) Konflikt 'rad-obitelj' i 4) Konflikt 'obitelj-rad' kod žena. U prvom koraku su uključene procjene pojedinca i supružnika o svojim osobnim značajkama, težnji k postignuću i stavu o egalitarnosti rodnih uloga u braku, u drugom koraku procjene pojedinca o karakteristikama posla (kontrola i težina posla, socijalna podrška nadređenog i kolega), u trećem koraku procjene supružnika o istim karakteristikama svog posla, a u posljednjem koraku procjene pojedinca i supružnika o karakteristikama zajedničke im obiteljske domene (kompetencija obitelji i konflikti u obitelji, socijalna podrška od supružnika i drugih bliskih osoba). Navedene varijable ispitane su skalama samoprocjene koje su ispunjene od strane 274 bračnih partnera, zaposlenih roditelja.

Rezultati su pokazali da sve skupine varijabli značajno doprinose objašnjenju konflikata radne i obiteljske uloge, osim osobnih karakteristika kad se radi o konfliktu 'rad-obitelj' kod muškaraca. Procjene karakteristika posla najviše doprinose objašnjenju konflikta 'rad-obitelj', dok procjene karakteristika obitelji više doprinose objašnjenju konflikta 'obitelj-rad' kod oba partnera. Tu se, kad se radi o konfliktu 'rad-obitelj' kod muškaraca, mogu posebno istaknuti kontrola i težina posla, socijalna podrška nadređenog i kolega na poslu supruge, te konflikti u obitelji. Kad se radi o konfliktu 'rad-obitelj' kod žena mogu se istaknuti kontrola posla i podrška od nadređenog, procjene konflikata i socijalne podrške u obitelji od strane supruga i vlastita procjena podrške od supruga. U objašnjenju konflikta 'obitelj-rad' kod muškaraca se ističu njegove procjene kontrole i težine posla, podrške od supruge i konflikata u obitelji, a kod žena jedino socijalna podrška od supruga. Općenito je ovim varijablama objašnjeno oko 35 posto varijance zavisnih varijabli, osim kad se radi o konfliktu 'obitelj-rad' kod žena (20 posto), što ukazuje na potrebu uzimanja u obzir drugih relevantnih faktora u objašnjenju doživljaja konflikata radne i obiteljske uloge.

Ključne riječi / Keywords: konflikt radne i obiteljske uloge, zahtjevi posla, socijalna podrška na poslu i u obitelji, kvaliteta obiteljskog funkcioniranja, stavovi i težnje bračnih partnera

[✉] asimunic@unizd.hr

Marijana Šuvak-Martinović✉

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Katarina Matuško

Osnovna škola Gruda, Hrvatska

Prokrastinaciju se obično definira kao voljno, iracionalno odgađanje planiranih aktivnosti, iako je pojedinac svjestan negativnih posljedica takvog odgađanja. Velika prevalencija i potencijalni loši ishodi (bilo na planu efikasnosti ili emocionalnih posljedica) zasigurno su razlog značajnog broja znanstvenih radova kojima se pokušalo objasniti sklonost prokrastinaciji. Različite osobine ličnosti kao i motivacijski konstrukti do sada su razmatrani kao mogući prediktori ovakvog odgađanja, no jasnog zaključka po ovom pitanju još nema.

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti doprinos osobina ličnosti (velikih pet osobina ličnosti te pozitivnoga i negativnoga perfekcionizma) u objašnjenju sklonosti prokrastinaciji na studentskom uzorku. Također, ispitivanjem se željelo utvrditi i koji je najčešći uzrok akademske prokrastinacije. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 250 studenata, u dobi od 19 do 29 godina ($M=21.2$; $SD=2.05$; 60,1% studentice). Relevantni konstrukti mjereni su Tuckmanovom skalom akademske prokrastinacije, Goldbergovim upitnikom za ispitivanje velikih pet osobina ličnosti (IPIP 50) te Skalom pozitivnog i negativnog perfekcionizma. Također, od studenata (onih koji često prokrastiniraju) se tražilo da navedu uzrok odgađanja obavljanja akademskih zadataka.

Rezultati pokazuju kako se sklonost odgađanju izvršavanja akademskih zadataka može predvidjeti na osnovu savjesnosti te negativnog perfekcionizma. Kao najčešće uzroke prokrastinacije studenti navode (prema učestalosti): lijenost, neprivlačnost zadataka, slabu organizaciju vremena, manjak motivacije te strah od neuspjeha. Osobine ličnosti imaju značajnu ulogu u sklonosti prokrastinaciji, no ne mogu ju u potpunosti objasniti.

Ključne riječi / Keywords: prokrastinacija, studenti, savjesnost, negativni perfekcionizam

✉ marijana.sunjic@gmail.com

Maja Tadić Vujčić[✉], Andreja Brajša-Žganec, Renata Franc, Ljiljana Kaliterna
Lipovčan, Ivan Dević, Toni Babarović i Vlado Šakić
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Danas nema odgovarajućih izvora podataka potrebnih za komparativne analize razvojnih aspekata dobrobiti djece i valjano osmišljavanje politika usmjerenih na unaprjeđenje dobrobiti djece. Kako bi omogućili robusne pokazatelje o posljedicama nacionalnih politika na dobrobit djece i mladih, te poboljšali prepoznavanje potreba za unaprjeđenje dobrobiti djece i mladih, projekt razvoja kohortnog longitudinalnog istraživanja (ECDP) ima za cilj razviti konkretne modele nove europske istraživačke infrastrukture za koordinaciju budućeg velikog europskog kohortnog 25 godišnjeg longitudinalnog istraživanja o dobrobiti djece i mladih, pod nazivom EuroCohort. ECDP projekt je financiran u okviru HORIZON 2020 programa Europske Komisije, te je strukturiran u 11 radnih dionica koje će izvoditi istraživački konzorcij znanstvenika iz 13 europskih instituta i sveučilišta. ECDP projekt je usmjeren na uspostavljanje uspješne istraživačke infrastrukture i budućeg EuroCohort istraživanja kroz: (a) Razvijanje podrške među ključnim donositeljima politika te nacionalnim agencijama zaduženima za financiranje istraživačkih infrastruktura i anketnih prikupljanja podataka; (b) Razvijanje znanstveno izvrsnog nacrtu budućeg longitudinalnog anketnog istraživanja; te (c) Uspostavljanje stabilnog operativnog okvira koji jamči logističku opstojnost budućeg EuroCohort istraživanja.

Kako bi se kroz ECDP projekt ostvarila politička i financijska podrška za uspostavu i provedbu EuroCohort longitudinalnog istraživanja, bitan element projekta je informiranje ključnih dionika o prednostima europskog longitudinalnog istraživanja dobrobiti djece i mladih te o preciznim strateškim i financijskim potrebama znanstvene zajednice za provođenje takvog istraživanja. Stoga će se u projektu precizno izračunati realni troškovi europskog longitudinalnog 25 godišnjeg istraživanja, specificirati očekivane koristi za politike te finalizirati svi elementi istraživačkog nacrtu budućeg EuroCohort istraživanja.

Očekivani rezultati projekta omogućiti će stabilnost razvoja EuroCohort istraživanja, koje će doprinijeti boljem razumijevanju utjecaja društvenog konteksta i nacionalnih politika na dobrobit djece i mladih, što će dodatno biti osnaženo kroz mogućnost izravne usporedbe između Europskih zemalja. Takvi podaci omogućiti će informirano i utemeljeno stvaranje politika, što će povećati vjerojatnost pozitivnog utjecaja tih politika na dobrobit djece i mladih.

Ključne riječi / Keywords: dobrobit djece i mladih, longitudinalno istraživanje, politike za unaprjeđenje dobrobiti

[✉] maja.tadic@pilar.hr

Tea Tomaić

Electus DGS d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Svjetlana Salkičević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Istraživanja hemisferne lateralizacije čine vrlo zanimljivo područje jer su put do odgovora na pitanje na koji način funkcionira naš mozak, kako se razlikuju dvije hemisfere, na koji način komuniciraju te kako sudjeluju u cjelokupnom procesu kognicije. Dosadašnjim istraživanjima utvrđene su razlike u obradi ritma, frekvencije i harmonije, dok za temporalna obilježja zvuka, poput trajanja, nisu dobiveni sukladni nalazi.

Cilj našeg istraživanja bio je ispitati postojanje hemisferne lateralizacije percepcije trajanja zvukova putem metode dihlotičkog slušanja u slučaju kada su zadana dva neverbalna zvuka: zvuk koji signalizira opasnost (zvuk sirene) te zvuk koji ju ne signalizira (zvuk zvona). Sukladno postojećim nalazima, pretpostavljeno je kako će za percepciju trajanja zvukova biti dobivena prednost lijeve hemisfere te da će ovaj efekt biti tim izraženiji u situacijama kada je za procjenu zadan zvuk koji signalizira opasnost.

Sudionice su bile 94 studentice dominantne desne ruke, dobi između 19 i 27 godina.

Zadan im je niz dihlotičkih kombinacija dva korištena zvuka (zadanih istovremeno, svaki u jedno uho), a njihov je zadatak bio nakon svake dvije dihlotičke kombinacije donijeti procjenu o trajanju jednog, unaprijed zadanog zvuka. Pri mjerenju vremena od trenutka kada je završila druga dihlotička kombinacija zvukova do trenutka kada su sudionice dale procjenu trajanja zvuka (vrijeme reakcije), dobivena je značajna interakcija uha i zadanog zvuka: za zvuk sirene dobivena je prednost desnog, a za zvuk zvona lijevog uha. Za prosječan broj točnih procjena trajanja, zvuk zvona pokazao se lakšim za procjenu. Vrijeme reakcije pokazalo je prednost davanja odgovora desnom rukom za zvuk zvona zadan u lijevo uho, dok u ostalim situacijama nije bilo značajne razlike. Sudionice su veći prosječan broj točnih procjena dale lijevom rukom za zvuk sirene zadan u desno i lijevo uho te desnom rukom za zvuk zvona zadan u lijevo uho. Indeks lateralizacije pokazao je nešto veću prednost lijevog uha u prosječnom broju točnih procjena, ali ova razlika nije bila značajna. Za prosječno vrijeme reakcije, statistički značajno više sudionica pokazalo je prednost desnog uha ukazujući time na lateralizaciju percepcije trajanja zvukova u lijevoj hemisferi.

Zaključno, dobivene mjere hemisferne lateralizacije ovise o vrsti zadanog zvuka, mjeri reakcije te na njih vjerojatno utječu brojni faktori. Značenje zvukova koje proizlazi iz interakcije pojedinačnih spektralnih i temporalnih karakteristika može nam omogućiti točniji uvid o hemisfernoj lateralizaciji pojedinačnih obilježja, kao što je trajanje zvukova.

Ključne riječi / Keywords: hemisferna lateralizacija, percepcija, trajanje zvukova, dihlotičko slušanje

Iva Vranić

OŠ Voštarnica, Zadar, Hrvatska

Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Klaudia Duka Glavor

Odjel neurologije, OB Zadar, Hrvatska

Multipla skleroza (MS) je bolest vrlo heterogenih simptoma te pogađa različite funkcionalne sustave. Najčešće su pogođene kognitivne funkcije, a često se javljaju i poremećaji afekata i ponašanja, anksiozni poremećaji i sl.

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati neke aspekte zadovoljstva životom oboljelih od multiple skleroze. U istraživanju je sudjelovalo 60 sudionika u dobi od 21 do 58 godina. Ukupno 30 sudionika je imalo dijagnosticiranu multiplu skleroza i njihovi rezultati su uspoređeni s rezultatima ukupno 30 zdravih sudionika kontrolne skupine. U istraživanju je korišten Upitnik općih podataka (konstruiran u svrhu provedbe istraživanja) koji je uključivao pitanja o dobi, spolu, obrazovanju, trajanju bolesti i EDSS stupnju bolesti sudionika istraživanja. Osim navedenog, upitnik je uključivao i tri čestice kojima se ispitivala samoprocjena zdravlja, zadovoljstvo zdravljem i zadovoljstvo životom.

Dobiveni rezultati su pokazali značajne razlike u procjeni zdravlja i zadovoljstva zdravljem između oboljelih od multiple skleroze i zdravih sudionika. Pritom su oboljeli od multiple skleroze zdravlje procjenjivali lošijim u odnosu na zdrave ispitanike te su bili manje zadovoljni zdravljem u odnosu na zdrave. Kada je riječ o zadovoljstvu životom, nisu utvrđene značajne razlike između dvije skupine. Korelacijske analize su potvrdile značajne i pozitivne povezanosti između procjena zdravlja, zadovoljstva zdravljem i zadovoljstva životom kod oboljelih od multiple skleroze.

Može se zaključiti kako multipla skleroza ostavlja utjecaj na sve aspekte života, počevši od smanjene funkcionalnosti do utjecaja kojeg posljedično ima i na zadovoljstvo različitim aspektima života.

Ključne riječi / Keywords: multipla skleroza, zadovoljstvo zdravljem, zadovoljstvo životom

Ivana Zečević[✉], Biljana Mirković, and Nela Marinković*Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina*

The aim of this study was to investigate if personality traits, job satisfaction and organizational justice determine burnout in teachers. The sample comprised 570 teachers (76.8% females) from eleven Bosnia and Herzegovina elementary schools. We used Big Five questionnaire (John, Donahue & Kentle, 1991), Job satisfaction survey (Brayfield & Rothe, 1951), Organizational Justice Scale (Colquitt, 2001) which contains four subscales: Distributive justice, Procedural justice, Interpersonal justice and Informational justice, and Copenhagen Burnout Inventory (Kristensen, Hannerz, Høgh & Borg, 2005) which contains three subscales: Personal burnout, Work-related burnout and Student-related burnout. The data processing was done using Hierarchical regression analysis.

The results show that personal traits, job satisfaction and distributive justice determinate personal, work-related and student-related burnout. The significant contribution to the personal, work-related and student-related burnout was given by the neuroticism, job satisfaction and distributive justice. The openness to experience gives the significant contribution to the work-related and student-related burnout and agreeableness gives the significant contribution to the personal burnout.

The obtained results are important for researchers, in order to better understand the burnout in teachers, but also for better selection of candidates for position of teachers. Also, the results suggest that the management of the schools, in order to prevent burnout in teachers, should work on increasing their job satisfaction and distributive justice.

Ključne riječi / Keywords: personality traits, job satisfaction, organizational justice, burnout, teachers

[✉] ivana.zecevic@ff.unibl.org

Mario Zulić[✉] i Irena Burić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Koliko je za osobnu religioznost, uz sve okolinske faktore, važan način mišljenja i pristupanja novim informacijama? Prema nalazima nedavnih istraživanja na području kognitivne psihologije religioznosti, kognitivni stilovi pokazali su se značajnim prediktorima religioznosti. Točnije, dosadašnja istraživanja upućuju na to kako je preferencija za reflektivnim kognitivnim stilom, tj. analitičkom pristupanju informacijama oko nas, negativno povezana s religioznosti kod pojedinaca bez obzira na sociodemografske faktore. Obrnuto, intuitivno mišljenje koje je obilježeno brzim zaključivanjem utemeljenom na heuristicima, pokazalo se pozitivno povezano sa stupnjem religioznosti kod pojedinca. Druga, kako domaća tako i strana, istraživanja dolaze do nalaza različitog doživljaja religioznosti studenata u usporedbi s općom populacijom, gdje postoji tendencija manje religioznosti kod studenata s obzirom na opću populaciju. Istraživanja koja također ukazuju na to su ona gdje je dobivena negativna korelacija stupnja obrazovanja i religioznosti.

Cilj ovog rada je istražiti povezanost kognitivnih stilova i religioznosti kod studenata te istražiti eventualne razlike u religioznosti između studenata i opće populacije Republike Hrvatske. U istraživanju je sudjelovalo 359 studenata koji su online putem riješili Test kognitivne reflektivnosti (Frederick, 2005) i ispunili Upitnik religioznosti (Ljubotina, 2015).

Dobivena je negativna povezanost kognitivne reflektivnosti i religioznosti (operacionalizirane dimenzijama: religijska vjerovanja, obredna religioznost i posljedice religioznosti na socijalno ponašanje). Osim toga, dobivena je značajna razlika između studenata i opće populacije u religioznosti, pri čemu među studentima ima više agnostika/ateista (34.60%) nego u općoj populaciji Republike Hrvatske (4.57%), što ukazuje na manju religioznost studenata nasuprot općoj populaciji.

Ključne riječi / Keywords: Kognitivni stilovi, religioznost, studenti, ateizam, agnosticizam

[✉] mario.ep.zulic@gmail.com

Marko Živanović[✉]

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Marija Čolić i Uroš Konstantinović

Institute for Medical Research, University of Belgrade, Serbia

Theory of Mind (ToM) is the ability to attribute mental states to oneself and other people. Previous studies have focused on the exploration of the relationship of ToM abilities with both non-cognitive and cognitive traits. However, a systematic empirical examination of the ToM relationship with building-blocks of higher cognition – executive functions, is lacking. Executive function is an umbrella term that covers a range of control processes that monitor, regulate, and manage cognition. Much of the previous studies resulted in mixed results examining the relations between isolated and diversely defined and measured executive functions and individual differences in ToM.

The aim of this study is to examine the relationship between ToM abilities and consensual three-factor framework of executive functions – updating, inhibition, and shifting. Eighty-nine subjects between 19 and 31 years of age ($M = 20.21$, $SD = 1.30$) participated in the study (83.1% females). Each executive function was assessed using two tests, one in the verbal and one in the non-verbal domain. Updating capacity was assessed using verbal and non-verbal 3-back task, cognitive inhibition was assessed by verbal and spatial Stroop task, while shifting was assessed using number-letter (verbal) and global-local (nonverbal) task. The Reading the Mind in the Eyes test that assesses recognition of complex affective states served as a measure of individual differences in ToM abilities. This test consists of 36 photographs depicting the area around the eyes and the participants' task is to select the most appropriate description of feelings or thoughts expressed by a person on a photograph among four options offered. ToM capability was positively related to the updating capacity of non-verbal information while the positive relation between ToM abilities and cognitive inhibition of automatic processes in verbal domain was observed on a trend-level. None of the remaining tests of the executive functions demonstrated relationship with ToM abilities.

Results indicate the importance of the capacity of the relevant non-verbal information updating in the working memory in the process of inference about mental states of others. Additionally, the efficiency of inhibition of prepotent automatic responses in verbal domain seems to additionally support this ability.

Ključne riječi / Keywords: executive functions, theory of mind, Reading the mind in the eyes test

[✉] marko.zivanovic@f.bg.ac.rs

Radionice / Workshops

Using projective picture symbols in sociomapping and building the team <i>Milan Bobek</i>	155
Radionica sreće: kako nam znanost može pomoći u očuvanju dobrobiti? <i>Lana Lučić</i>	156
Qualitative content analysis program QCAmap - an open access text analysis software <i>Philipp Mayring</i>	157
Vrijednosti kao osnova motivacije <i>Matej Tomazin, Monika Vandero – Humljan i Maja Vidaković</i>	158

Milan Bobek[✉]

Charles University, Prague, Czech

Participants will learn how sociomaps of the team cooperation and communication are made using a specific software. Then they will be shown the way, how specific picture symbols can be used as a projective technique to map mutual relationships, and then also to help team members to adjust to each other better and share emotionally more openly.

This method was tested and used by the author for many teams in business, schools, therapeutic and coaching groups and also in prisons.

Participants of the workshop can experience this method on themselves – the lecturer will invite them to participate in several projective team exercises and finally will provide them with complete methodology, how to use picture symbols from the famous game Dixit for personal growth of individuals and building the mutual trust in groups and teams as well.

Ključne riječi / Keywords: sociomapping, projective techniques, building the teams, picture symbols

[✉] milan.bobek@fbe.cz

Lana Lučić[✉]*Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska*

Prvo hrvatsko longitudinalno istraživanje dobrobiti (CRO-WELL) ima za cilj istražiti različite aspekte subjektivne dobrobiti, te ispitati kako na nas i naše zadovoljstvo utječu različiti životni događaji. Prikupljeni podaci ponuditi će vrijedan uvid u različite čimbenike koji doprinose sreći pojedinca, što je važno pri formiranju strategija očuvanja i povećanja dobrobiti. Ovaj projekt, osim što je prvi takve vrste u Hrvatskoj, drži korak i s trenutnim svjetskim trendovima u istraživanju dobrobiti, jer nastojimo utvrditi i da li je sreća samo „posljedica“ dobrih događaja ili je i važan preduvjet za povoljne ishode.

Svrha radionice je sudionike upoznati sa nalazima prve godine CRO-WELL istraživanja, te im pokazati na koji način ljudi mogu utjecati na vlastitu dobrobit u svakodnevnim situacijama. Cilj radionice jest demonstrirati tehnike kojima možemo izazvati, održati ili osnažiti osobni osjećaj sreće. Očekivani ishod radionice jest usvajanje različitih tehnika i metoda kojima je cilj povećanje vlastitog osjećaj sreće.

Radionica je namijenjena svim sudionicima XXI. Dana psihologije u Zadru, a poželjan broj sudionika je 20. Predviđeno trajanje je 90 minuta.

Ključne riječi / Keywords: sreća, dobrobit, tehnike osnaživanja, CRO-WELL

[✉] lana.lucic@pilar.hr

Philipp Mayring[✉]

Alps-Adria University Klagenfurt, Austria

An open access web based software program is demonstrated which is directly based on techniques of Qualitative Content Analysis. Those techniques aim at a systematic, rule-guided and inter-subjective analysis of textual material (interview and group discussion transcripts, open questionnaire material, observation protocols and field notes, documents and files). The software program leads, as an interactive tool, through the several steps of inductive category development and deductive category assignment. It presents pre-structured templates following the several steps of analysis. It is combined with explicit descriptions of the procedures and their theoretical background.

The program as well as the handbook is approachable in open access (www.qcamap.com). Workshop participants are guided to analyse a one-page interview transcript using the software.

Working with those techniques can lead to an integration of qualitative (category assignment to text passages) and quantitative (analysing category frequencies) procedures in the sense of mixed methods.

Ključne riječi / Keywords: Qualitative Methods, Text Analysis, Mixed Methods methodology

[✉] philipp.mayring@aau.at

Matej Tomazin, Monika Vandero - Humljan i Maja Vidaković✉

Mental Training Center, Zagreb, Hrvatska

Sudionici radionice će imati prilike naučiti više o osnovnoj ljudskoj motivaciji, odnosno o bazičnim vrijednostima. Naučit će što su vrijednosti, zašto su u osnovi motivacije te kako i zašto živjeti u skladu s njima. Kroz praktični dio radionice, sudionici će osvijestiti vlastiti hijerarhijski sustav vrijednosti koji će im pomoći u svakodnevnom upravljanju motivacijom te posljedično dovesti do veće produktivnosti i zadovoljstva životom.

Ključne riječi / Keywords: vrijednosti, motivacija, zadovoljstvo životom

✉ maja@mentalnitrening.hr

Povjerenstvo za izdavačku djelatnost / *Publishing Committee*
Prof. dr. sc. Josip Faričić (predsjednik / chair)

Nakladnik / *Publisher*
SVEUČILIŠTE U ZADRU
ODJEL ZA PSIHOLOGIJU
UNIVERSITY OF ZADAR
DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY

Za Nakladnika / *For publisher*
Prof. dr. sc. Dijana Vican (Rektorica / Rector)

Oprema / *Designed by*
Andrea Tokić